SCHEGKIUS J.
—
DE CAUSA
CONTINENTE

1558

Iacobi Schegkij Schorndorffenſis de cauſa cōtinēte Medicorū liber, quo docet, eam eſſe in morbis: refellens opinionem ſcriptoris cuiuſdā Anonymi, qui eam prorſus in morbis nullam eſſe contendit.

Cum rerum & uerborum memorabilium indice.

BASILEÆ, APVD
Iacobum Parcum.

Ornatiſsimo viro Dno Vuolfgango Mentzer, medicinarum Doct: clariſs: Dno suo amiciſsimo, plurimumque colendo d d Joan: Hupertus Streitter.

Iacobi Chriſtmanni

πάντων μέτρον ἄριστον.

IACOBVS
Schegkius Schorndorffensis,
Studioso & pio Lectori
S. P.

Equum est, optime Lector, & honestū, ut laboranti & oppressę ueritati quisque pro sua uirili succurrat, & opituletur: non tam, quia sit omnib. alijs rebus præferenda ueritas, quàm ut falsitatis fucus detegatur, ne penes eam sit autoritas, quæ plurimum ualet ad fallendos imperitiores. Ego uerò, qui multum delector philosophiæ studijs, frustra sane in ijs me elaborasse existimarem: siquidem uel ad intelligenda obscura & difficilia ueterum scripta, uel ad controuersias disceptandas, nihil pręsidij uel ad-

iumenti adferrent. Accedit eôdem, quòd nonnullos uideã, quos præſertim conueniebat diligenter philoſophari, tam inhumanos & agreſtes, ut palmarium quoddam ſe conſecutos putent, ſi publicè & priuatim detrahant philoſophiæ ſtudio, ſine quo reliqua manca & inutilia eſſe uidemus. In cauſa fortaſsis eſt, quia ueram illam & ſolidam non didicerunt, quum nemo poſsit id quod facilè præſtantiſsimum eſſe intelligit, non etiã maximè admirari & colere. Quid autẽ facias huic homini, qui non neceſſariam philoſophiam medico, aut etiam inutilem eſſe dicat? Profectò tali, haud ſcio, inſcitia'ne magis an impudẽtia ſit exprobranda. Quid enim impudentius, quàm uituperare, quàm cõtemnere, quod omnes docti, omnibus ſeculis, maximo ſemper ſtudio coluerũt, ſummiſq; laudibus extulerũt, & homini qui-

dem à deo immortali nihil melius aut præstantius datum atque donatum uno ore dixerunt? Neque uerò ulli disciplinæ obest philosophia, quũ hæc ipsa nihil aliud sit, quàm cuiusque rei uim & naturam accuratè diligenterque contemplari. Ipsa uerò princeps philosophia fõtes omnes ueri aperit, ut nihil sit de quo ratione & uia disputetur, cui se cognitio hæc non admisceat. Ac ne sacra quidem Theologia, quæ supra captum est humanum, si non præeuntem, saltem pedissequam non recusat philosophiam. Exceptis enim nonnullis, quæ fide religiosa, & non demonstratione apprehendimus: nihil ferè est, in quo non plurimùm cognitio philosophica prosit magis, quàm uel grãmatica, uel historica. Si contẽplandus & cognoscendus nobis Deus ex admirabilitate operum suorũ, certè de his nulla tractat uberius,

In Politicis.

Philosophia

nulla est quæ magis hæc ponat ob oculos, quàm physica. Si quæ ab homine cognosci possunt de Deo, & rebus diuinis, quàm multa præclarè & consentaneè dicuntur religioni nostrę sacrę à Platone et Aristotele, summis philosophis? Quorum alter trinam quoque diuinitatem, ut alter necessariam Dei unitatem, grauissimis quasi demonstrãt argumentis. Homo autem quid & quantũ præstare uiribus & uirtute sua possit, quis melius uidet Ethico philosopho? quæ cognitio omnino necessaria sit Theologo, cùm de iustitia hominis, qua corã Deo sit sistendus iudice, disputatur. An deformitatem naturę corruptæ hominis non eleganter & scitè Plato expressit, in libro quodã de Repub. in quo hominis imaginem genuinã sic uitijs corruptã scribit, ut uix pristina ipsius species agnoscatur: comparans hominem

Glauco

Glauco in mari submerso, qui con
chis, arena, alga, sic totus fuerit refer
tus & deformatus, ut proiectus in
littore uix agnosci potuerit à fami
liarissimis? Sed ut reliquis omis-
sis, de Logica philosophia dicam,
quæ ad omnes disciplinas minimè
fallax instrumentum cognoscendi
iudicandiq; ueri adhibetur, ut si
eius præcepta uera non sint & ada
mantina, ne sacrorum quidem con
stans interpretatio cōtra hereticos
locū habere possit. Nec est quòd
hoc loco mihi quispiā abusum ob-
ijciat. Quis enim non optimis etiā
rebus potest abuti? ut si abusus fa-
ciat rem contemnendam, ne sacrę
quidem literæ quemadmodū non
ab abusu, ita nec à contemptu uin
dicari possint. Facessat ergo ridi-
cula istius hominis opinio, qui ex
Medicorum & Theologorū scho-
lis profligandam philosophiam ni
mis inuerecundè scribit: & suæ te-

meritatis quasi testem D.Paulum adducit, qui tamen philosophiam nusquam dicit inanem: sed præcipit suis,ne patiantur se seduci inani philosophia:ut si quis me moneat,ne inani medicinæ dem operã,is ob idipsum non prohibeat,ne medicinæ incumbam. De his admonere pios lectores uolui, propter scriptorem quendam Libelli de Causa continente,contra quem in præsentia scripsi:qui ut propositum suum tueri rationibus philosophicis, idest, ueris & consentaneis nequit, passim tanquam inanem & inutilem damnat philosophiam:quod sanè non faceret,si diligentem ei aliquando operam nauasset. De cætero autem, omnino redarguẽdus is mihi philosophicè fuit:quoniam argumenta ipsius, tanquam arena(ut dicitur)sine calce,nulla ratione philosophica cohærent:ut uel inde appareat, quantus

tus philoſophiæ ſit uſus explicandis tractandiſq; difficilibus & perplexis quæſtionibus, quam ipſe tamen exterminandam è ſcholis medicorum opinatur. Sed de homine illo dictum ſatis: nunc ipſam de Cauſa continente diſputationem aggrediar, quam ego nulla ipſius cõtumelia exequar: quãquam ipſe me ſubinde inceſſit, & aliâs Sophiſtam, aliâs φίλαυτον, aliâs aliud quid eſſe dicit: cui facilè ignoſco, quia aliter facere non poteſt. Non enim ut pilos, ita mores quoq; mutare poteſt uulpes. Valete.

Fuchsius

CONFVTATIO SCRIPTORIS ANONYMI CVIVSDAM, QVI CAVſam in morbis continentem, ſeu coniunctam, nullam eſſe, nuper edito quodam libello, conatus eſt oſtendere.

Ametſi pro aſſerẽda cauſa continente in morbis, nihil reliqui feciſſe mihi uidear, eo in libro quem ante aliquot annos de cõtrouerſia hac edidi, & ſatis litigatum hactenus de re admodum magni momenti in arte medica putauerim: nihilominus Ariſtarchi *cuiuſdam cenſura iniquiſsima me mouit atq; impulit, ut denuò cauſam illam ſuſciperem: non tam ut eam cõtra aduerſarium pertinacem defenderem, quàm ut cùm ipſi, tum alijs oſtenderem, quàm facilè & quàm turpiter abſq; cognitione* Philoſophiæ *contingat homines in obſcurarum & difficilium quæſtionum tractatione hallucinari.* Pergratum *ſanè mihi eſſet, ſi coram eruditis & intelligentibus philoſophiæ, hanc mihi cauſam agere liceret.* Nam *& breuius eam explicarem: minoreq; negotio*

me rectè sentire, & illum falli opinione sua, argumentis ostenderem. Sed cùm id facere haud liceat, & quibusuis tum cognitoribus, tum iudicibus sit satisfaciendum, altius nimirum quædam erunt repetenda: & non tam, qui nam error in aduersarij opinione uersetur, demonstrādum, quàm ueritas huius disputationis, suis quibusdam rationibus tractanda mihi, & explicanda erit. Primùm igitur, quid mihi (ut opinor) rectè, deinde quid aduersario perperā & falsò uideatur, declarare institui, non longis uerborum ambagibus totam rem complexurus.

In libello de Causa continente, fontes huius disputationis satis aperuisse, & quomodo usurpata eius ratio à Medicis Stoicorum æmulis fuerit, opinor me docuisse planißimè: quæ sanè nunc in præsentia omittam, & duntaxat quæram, utrum rectè causa hæc ab Arabibus sit adhibita numero causarum à Galeno constituto, qui duas dūtaxat causas esse dicat, Incipientem scilicet, & Antecedētem: an uerò peccatum ab illis sit huius tertiæ causæ adiectione. Aut si reprehendendi illi non sint, in Galeno'ne culpa hæreat, ut qui hanc omittens, nempe Coniunctam, duas tantùm morbificas causas posuerit.

Quæstio præsentis disputationis.

Galenus uocabulo Causæ, sic utitur, ut significet quippiā, quod sit efficax generationis gratia ad

Prima hypothesis.

tia ad constituendum effectum, qui nimirũ effectus sit posterius quiddam tempore, & γινόμενα causa hac, qua fieri & nasci dicitur. Ita sane uulgò causam efficacia sua priorẽ esse dicimus effectu. Præterea, Causam & Efficiẽs, pro eodem usurpari plerunq; & uulgò liquet. Quod ipsum Plato quoq; in Philebo ostendit, sic scribens: ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδὲν πλὴν ὀνόματι τῆς αἰτίας διαφέρει. Qua significatione uocula Causæ usus etiam Galenus, causas eas quibus fierent non existẽtes morbi, dixit geminas: nempe unã extrinsecus occurrentẽ & efficientem, alteram uerò intrinsecus in corpore excitãtem affectus morbidos. Harum quidẽ neutra sine motu constituit effectum: qua nimirum ratione per se causæ illæ dicuntur esse rerum, non quatenus SVNT res illæ, sed quatenus FIVNT. Quando enim factæ fuerint res, siue effectus sunt cõstituti, tum desinunt motus. Quòd si perdurant etiam motiones, aut illæ conseruare effectum, uel augere dicuntur, non autem simpliciter efficere. Verum enim est quod noster Aristoteles dicit (quem profligandũ tamen è schola censet aduersarius) præsentibus habitibus desinere motus. Cæterùm causæ quæ tantisper durant, donec effectus cõstituitur, sunt duæ: Efficiens scilicet, unde principium motionis arcessit: &

Secunda hypothesis.

Causa & efficiens, pro eodem plerunq; usurpantur.

Quomodo præincipiens & antecedẽs, per se causæ dicantur.

ceßit: & Finis, gratia cuius mouetur quidpiam.

Quinetiam obseruandum illud est, Causam, actu, cum eo quod fit actu, simul esse, & simul desinere. Quando autem facultatis & δυνάμεως gratia conferuntur Agens & Patiens, tum non necesse est simul ambo esse, sed faciēs potest esse absq; eo quod fit: nec simul desinunt etiam, ut eo qui potest ædificare perempto, simul aboleri ædificium non est necesse. Nec si patiens materia sit abolita, propterea fabri quoq; facultatem ædificandi è medio tolli oportet. Verũtamen non in omnibus idem usu uenit. Nam in quibusdam patientis facultate sublata, perimitur quoq; agentis potẽtia, ut in corporibus accidit animalis. In his, si facultas (gratia cuius mobile corpus est animatũ) priuatione perimitur, etiam animæ uim motricẽ talis partis, non causa substantiæ quidẽ, sed actionis gratia perimi simul cõtingit. Sed potentiæ illius habitu, id est sanitate abolita, non simul etiã perire potentiã & uim animæ motricis est necesse. Cõsiderandũ etiam illud est, In causa qua fiat aliquid & generetur, energiæ rationem esse duplicem. Vnam, Perfectionis: quæ nimirum Actio appellatur, eaq; partibus est indiuidua: cùm quicquid sit Actio, id totum & seipso perfectum esse dicatur. ut ipsum calefacere in igne, non minus initiò,

Tertia hypothesis.

Aristo. libr. 2. physs.

Quarta hypothesis.

initiò quàm postremò, perfecta energeia est: quo in genere sunt etiam energeiæ sensionum. Alteram energeiã constat habere rationem imperfectionis, quæ nimirũ inest patienti, & motionis seu paßionis habet appellationem, partibusq; dißimilibus diuidua est. Quoniã subitò nihil fit, sed per gradus quosdã ab agente promouetur patiẽs ad extremi effectus speciem, ut nimirũ motionis continuatio poßit innumeris partitionibus, secundum FACTA *esse, distribui: quorũ quoduis* FACTVM, *seu Mutatum, non sit cõiunctum cum proximè sequente alio Mutato: nec si prius sit, ex neceßitate posterius subsequitur, sed contingit subsequi. Inter prius enim & posterius* FACTVM *quum motio interueniat, unũ cum altero nequit continuari: quemadmodũ inter quælibet duo puncta aliud potest interponi punctum, nec punctũ ullum alij proximũ est puncto, cùm inter quælibet duo linea interueniat. Quod ipsum ut plenius & commodius intelligatur, exemplo quodã explanabo. Aqua feruẽs, effectus quidã est. Is motu alterationis qui ab igne excitatur, gradibus uariè distributo secũdũ* FACTA, *uel Alterata esse, prouenit. Quibus gradibus semper ex minore calore seu remißiore fit trãsitio in magis intensum, eisq; quasi causis & medijs*

ad per-

ad perfectū peruenitur calorē: ut interim nihil FACTVM seu γεγονὸς, proxima sit & prima causa FACTI, seu effectus postremi. Quoniam omne posterius FACTVM, tempore distinguitur à quouis cōsignato priore & praecedente FACTO. Quantumuis enim propinquum uideatur, non tamen erit proximum: nec simul unquam erunt ambo, sed posterius respectu prioris, ut futurum à praeterito, distinguitur. Proinde genus illud Causarū, quo non existens quidpiam generatur, non esse necessarium & fatale (ut sic loquar) partim ex eo perspicitur, quòd impediri possunt: ut nimirum existente causa, necesse non sit subsequi effectū. Siquidem (ut physici dicunt) necesse non est posterius esse, si prius fuerit: ut si lapides sint, & ligna, contingit domum, non autem necesse est aedificari. Partim, quia in his fiētibus rebus, si causae omnes per se essent & necessariae: tum sanè nihil non esset quod non fieret ex necessitate: quod tamē ipsum falsum esse, cōtingens rerum effectus & euentus declarat. Quinetiam si causae omnes sunt necessariae: fore tum ut accidētis natura perimatur: Aristoteles autor est lib. 5. primae philosophiae. Stoici antecedentes causas ita ex sese mutuo nexas, & inter se consertas atq; cōtextas dicūt: ut prior posterioris ex necessitate

Aristo. lib. 2. φυσικῶν.

ceßitate sit efficiens: nec aliquem euentum esse opinantur, qui secundum accidens causis generetur, sed omnia necessarijs & ineuitabilibus causis dicunt euenire. Hanc neceßitatem uerò gignentibus causis nos haudquaquam adscribimus, aliud enim præter has genus est causæ, nõ cum generatione & motu rerum nascentium: sed cum essentia coniunctum, quód ob idipsum Aristoteles ὁμόγονον, Galenus συνεκτικὸν uel προσεχὲς, inter Latinos Cicero in libello de Fato, efficienter antecedentem nominat. Ergo quæ pars essentiæ non erit: aut ὁμόγονος causa, eadem etiam per se non erit causa essentiæ: sed generationis duntaxat essentiæ per se causa erit, ipsius autẽ essentiæ seu effectus causa erit secundum accidens. Ex quo par est intelligi, Antecedentes causas non esse necessarias, nec per se cũ effectu coniunctas, quo nimirum differunt ipso inter se coniuncta: seu ὁμόγονος: & antecedens, ut modò dictum fuit, quam differentiam Cicero in libello de Fato declarauit his uerbis. Causa autẽ ea est, quæ id efficit: cuius est causa, ut uulnus mortis, cruditas morbi, ignis ardoris. Itaq; nõ sic causa intelligi debet, ut quod cuiq; antecedat: id ei causa sit, sed quod cuiq; efficienter antecedat. Hactenus Cicero. Ex quo perspicuũ est, aliud causam esse antecedẽtem, & aliud efficienter

Quinta hypothesis.

Quid sit coniuncta, seu cõtinens causa.

Efficienter antecedẽs est συνεκτικὸν αἴτιον.

ficienter

ficienter antecedentem, illam ab effectu separatam esse, hanc uerò cum eodem coniunctam: illam esse quæ rem factura sit, hanc uerò quæ rem iamiam efficiat & cōstituat, sitq́; pars definitionis effectus, & per eam quoq; demōstretur. Sed antecedens causa si sit, non est necesse effectum esse, sed contingit, nec causa tali demonstrari quicquam potest, ut paulò antè osten dimus. Qui metiam Aristoteles lib. 12. Metaphy. causas eas quibus mouentibus fiat aliquid, non simul cum effectu iunctas ait, sed tempore esse priores: ad hunc scribens modum, τὰ μὲν κινοῦντα αἴτια ὡς προγεγενημένα ὄντα, τὰ δ' ὡς ὁ λόγος, ἅμα. Hoc est, Mouentes causæ essentia priores sunt effectu. Sed quæ sunt ut forma rei, simul sunt cum effectu. In Analyticis autem posterioribus, ὁμόγονα hæc αἴτια appellat, quibus demonstrari & definiri rerum essentiæ debeāt.

Quæ sint ὁμόγονα αἴτια.

Quis porrò tam ignarus Dialecticæ est, qui sua causa coniuncta definiri apoplexian, paralysin, epilepsin, melancholian, & similes morbos: quibus ut sint materia & humore quodā opus est, nesciat? Qui uerò causam & effectum pro eodem numeret, inuentus adhuc est, præter Anonymum hunc nostrum aduersarium, nemo: qui ut errorem suum defendat, incredibiles ponit hypotheses, & cœlum terræ (quod dicitur)

Aduersarius ad absurdas

hypotheses omnia reuocat.

Aristoteles lib. 3. de cœlo.

confundit. Est autem is ex hoc genere hominũ qui per fas & nephas contumaciter suam thesin propugnant, qui (ut Aristoteles ait) ἅπαν ὑπομένουσι ὡς ἀληθεῖς ἔχοντες ἀρχὰς, καὶ πάντα βούλονται πρός τινας δόξας ὡρισμένας ἀνάγειν. Constat ex his quæ diximus, causam hãc de qua disputamus, esse (ut Galenus scribit) κυριωτάτην, eamq́; in primo libro de Causis pulsuum, considerandam in omnibus præcipit, quod ipsum quoq; repetit & admonet lib. 3. Commen. 20. in Commẽtarijs, in sexto Epidemiorum. Quid multis opus est? Nusquam non Galenus eius meminit causæ, ut qui testimonia desideret, ignarus omnino scriptorum ipsius uideatur. Alia est Stoicorum continens causa, qui effectũ omnem subsistere arbitrantur, externa quasi cõtinente & deuinciente partes compositi: causa, quæ pars essentiæ ipsa non sit, sed duntaxat partes illas præsentia sua deuinciat. Hac contineri dicũt omnia: nec esse quicquam quod illius nexũ effugiat, componendis & constituendis omnibus efficacem, ipsamq́; indissolubilem per dissolubiles rerũ & mutabiles essentias penetrantem. Causa hæc secundum Stoicos, uel Deus est, uel ignis artificiosus, uel necessitas, & Fatum, uel πρόνοια, hanc à re nulla abesse censent, quia sit cathena: & quasi uinculũ omnium rerum caducarum.

Quid continens causa sit secundũ Stoicos.

De hac aliâs diximus copiose in quodam libro de causa continente.

ducarum. Hāc δεσμὸν *copulatricē temerè & frustra singi à Stoicis, in lib. de Causa cōtinente, planū fecimus. Hāc negat uspiā esse Galenus, neq; in natura alicubi, neq; in morbis cōsistere, quoniā in essentia morborū non sit aliquid, quod nō sit pars essentiæ morbi, quibus frustra adhibeatur uinculū illud externæ causæ: quoniā suapte natura ex partibus, ratione potētiæ & actus, una totius & compositi essentia generetur: quemadmodum Aristoteles luculentè libro 5 Metaphys. docet. Stoicæ huic causæ similis est Antecedens ea causa, quam sua definitione expreßit Anonymus, quādo dicit eam esse per se, & proximam atq; immediatam effectuum causam, inter quam & effectum nulla poßit intercedere alia. De hac finitione postea uidebimus, nunc interpretari & explicare nostras hypotheses uolumus. Admonēdum etiam illud, ratione Antecedentium causarum fieri morbos, dupliciter dici. Vno modo, quando prius non existentes, per Antecedentes inchoant fieri. Alio modo, si momentanei & leuiculi morbi, hac fieri ratione dicātur, non qua omnino nunc non sint, sed qua permutentur propter motum in durabiles morbos, ut uidelicet respectu durabiliū* FIERI *& generari adhuc morbi ab antecedente causa dicantur, sed propter momentaneam & tenui-*

Actus & potentia faciunt unum ex materia et forma, non autē causa quædā extrinsecus continens.

Sexta hypothesis.

Duplex ratio fientium morborum.

ter impressam affectionem dicatur esse quidem morbus, sed ita ut ei nihilominus efficiente causa sit opus, qua sublata protinus euanescat, præsente uerò, adsit, molestißimis interdũ symptomatibus hominem crucians. Proinde FIENS omnis morbus prima significatione, itemq; secunda, ex neceßitate: causæ Antecedenti adscribetur respectu perfecti morbi, quæ tamen ipsa causa, ratione motus, quem affert corpori, non Antecedens, sed Coniuncta sit appellanda, ut liquet ex hypothesi quadam superius proposita. FACTVS autem morbus: non nisi ex hypothesi causam habet cõiunctam, respuẽs Antecedentẽ: cuius tamen antecedẽtis materiæ accidit interdum ut subijciatur propter morbũ rationi causæ cõiunctæ, qua per se, proxima, et ἄμεσος effectus causa existit. Vt ergo FIENS omnis antecedentem habet, ita non omnis factus Cõiunctam habebit. Ephemera coniunctã nullam habet, sed putrida habet. Vtrisque febribus ut generentur: opus est quadam efficiente uel extrinsecus, uel intrinsecus causa alterãte corpus. Sequitur hac in re Galenum, qui κατασχέσιν affectus, interdum γιγνόμενα νοσήματα appellat, aliquando παθήματα, ut in primo libro de locis affectis ἆρα γε διάθεσις ἤδη μόνιμος ἡ γιγνομένη μὲν ἐστι, τὸ δὲ μόνιμον ὄπω προσειληφυῖα.

Fiens morbus nectitur quidam & causa antecedente, uel procatarctica.

Antecedens, respectu motus, dicitur quoque coniuncta.

ληφυῖα. Quòd si quispiam contendat, παθήματα inter morbos non habenda (siquidē morbum interpretetur et definiat διάθεσιν μόνιμον) id ei quidem concedam libenter. At quòd omnino (nempe causa generis) non sint appellandi morbi, ne Galenus quidem ipse concesserit, quandoquidem παθήματα hæc grauißimis interdum Symptomatis infestent: quæ profectò sine morbo tam esse nō possunt, quàm propria non possunt esse sine subiecto. Ex quo concludendum: Morbum quatenus sit genus, sub se species complecti: μόνιμον morbum, & πάθημα seu fientem, quoad is secūdo modo fiens suprà dicebatur. De morbi definitione proposita à Galeno, & præterea de his quæ dubitationem hoc loco habent quandam, disseruimus in Commentarijs nostris in librum sextum Topicorum Aristot. cōmento loci 32. Qui uolet, inde requirat: causa breuitatis hæc in præsentia libet omittere. Præterea dicitur etiam FIENS morbus, non quatenus præsentia efficientis causæ species ipsius subsistit, sed quoad augetur & stabilis fit, ab eo, quo cepit initio, differens magnitudine: autore Galeno in libro περὶ τ̃ ἐν νόσοις καιρῶν. Hactenus quæ nostra de causa continente in morbis sit sententia, planum fecimus, quam causam nos affirmamus es-

Morbus fiens quidam, continetur genere morbi.

Tertia significatio morbi fientis.

Quibus nam in morbis sit causa coniuncta.

se in morbis nonnullis: quibus uidelicet adiunctum aliquid est, quod ipsum non primò impediat actionem, sed propter πάθος quoddã contra naturã, quod πάθος sua præsentia causa talis cõciliat corpori animato. Vt pituitosus humor cerebro conciliat obstructionem, qua sensus & motus priuatio (nempe symptoma) oboritur in corpore, quæ sine humore illo nulla posset esse obstructio. Restat ut Anonymi scriptoris, primùm hypotheses, deinde inde deducta argumenta, quibus causam hãc Coniunctã profligare uult, quoad breuitas patitur, accuratè consideremus. Pleraq; illius, quæ nihil ad rem faciunt, omittam: & item quibus in argumentis apparebit idem & similis error uersari, ea uno erroris & reprehẽsionis capite perstringã, ne uidelicet idem mihi sæpius sit repetendũ: quippe cùm plurima simus executi etiã eo in libro, qui à nobis de causa continente est inscriptus. Igitur quæ definitio sit Continentis, item nota hæc & uulgaria de differẽtijs causarum, morborũ, symptomatum, non cõmemorabo: tametsi Anonymus sese unum ista omnia rectè intelligere opinatur, quod tamen ipsum quã decenter sibi arroget, deinceps uidebimus. Causas morborum de Galeni sententia dicit esse duas Anonymus: quod & ipsi nos confitemur: easq;

Declaratur falsitas hypotheseon Anonymi.

mur: easq;

mur, easq; sic definit, ut sit morbifica causa, quæ quocunq; modo aliquid ad morbi constitutionem conferat, scopum sui libelli his declarat uerbis:

Id in hac nostra disceptatione demonstrabimus, si quis Galeni de causis morbificis, ac ipso morbo dogma sequi uelit, eum morbi causam prorsus nullam statuere posse.

Rectè me Hercle Anonymus ille, præter morbificas causas duas, secundum Galeni decreta, nullam præterea causam esse arbitratur. Numerat enim dũtaxat Galenus αἴτια προκαλάρχοντα & προηγούμενα in morbis, nec addit συνεκτικὸν αἴτιον. Rationem ab initio exposuimus. Non enim quatenus sunt, sed quatenus fiũt nondum existentes morbos cõsiderat Galenus. Dupliciter Anonymus peccat in huius materiæ tractatione. Primùm quòd non ostendit rationem propter quam Galenus non nisi duabus causis morbificis est contentus. Deinde, quòd tota tractatione hac, quam instituit, non probat secundum Galeni sententiam & hypotheses esse nullam continentem, sed omnino & simpliciter esse nullam. Nec uerò posse esse aliquam, nititur argumentis astruere, tam alienis à uero & absurdis, quàm nimirũ propositum ipsius est absurdũ. Non enim si continens causa

Quare Galenus duntaxat duas ponat causas morbificas.

ſit nulla morbi, ſecundum hypotheſes quibus utitur Galenus: idcirco ſecundum Arabum hypotheſin quoq; nulla erit. Quemadmodũ Arabes non tantùm quoad ſit & generatur, ſed etiã quoad eſt: cauſam habere dicũt morbum. Itaq; aduerſarius ſcopum ſuum obliuiſcitur, & non probat quòd ſecũdum Galenum nulla ſit Continens, ſed quod omnino ſit nulla, demonſtrare conatur. Galenus Cauſam genere & in uniuerſum ſic definit, ut ſit quod ſuapte natura rei naſcenti pro parte conferat aliquid ad ipſius ortum. Deinde oſtendit, cauſas alias propiores eſſe alijs, conſtituendo effectum. Illam uerò inter quam & effectũ nihil interueniat, eſſe primam & per ſe cauſam. Quæ autem proximam hanc præcedat, ſecundum accidens cauſam dici effectus, ut quæ non per ſe, ſed propter aliud effectum cõſtituat. Ex quo perſpicuũ eſt, morbum per ſe cauſam eſſe ſymptomatis, & morbi cuiuſdam: ut Paralyſeos, cauſam proximam eſſe humorem obſtruentem. Is enim humor, eſt ὁμόγονον ἄιτιον, quo demonſtratur & definitur morbus ille. Si uidebitur, appellemus ſanè (ut Cicero ſolet) efficiẽter Antecedentem, aut προεχὲς, ſeu συνεκτικὸν ἄιτιον. Quoniã autore Galeno in primo libro de Cauſis pulſuum, cauſa hæc eſt: qua primò & principaliter conſtituitur eſſentia

Quid ſit cauſa ſecundum Galenum.

Secundum Galenum συ-

tur essentia rei, non autem Antecedens, neque primitiua, ut quæ nõ sint causæ, quibus aliquid sit, sed quibus fiat aliquid, quasq; rebus generatis iam existentibus, non amplius esse oporteat. Quandoquidem autore Aristotele, præsentibus habitibus, desinant motiones, quarum motionum causæ sunt: duo hæc (ut dictum est) genera causarum, quæ coniuncta cum effectu nullo modo esse possunt. Nam quo FIT aliquid, simul tempore id cum eo quod factũ est, esse nequit: siquidẽ simul esse nequeũt FIERI & FACTVM esse. Vt ergo Obstructio, quæ est morbus in Paralysi: per se & primò creans symptoma amißi & perempti motus & sensus, ita humor obsidens neruos & præcludens transitum: primò & per se obstructionem, id est, morbum constituit, eiusq; proxima, id est, coniuncta est causa, & à morbo separari nequit. Galenus aliquando, ut (uerbi gratia) pituitam in obstructione, nominat Antecedentẽ causam: quæ tamẽ respectu morbi non simpliciter Antecedit, sed efficienter antecedit, id est Coniunctæ rationem obtinet. Nec propter morbum dicitur Antecedere, quo cum proximè est iuncta, sed propter symptoma, quod creat pituita huiusmodi: non ipsa per se, sed interuentu obstructionis: nempe morbi, qui proximè itidem iun-

νεκτικὸν est κυριώτατον αἴτιον, pertinens ad essentiam effectus.

Antecedens & præincipiens causæ non sunt per se cum effectu iunctæ.

Quo pacto sæpe à Galeno, appellatur Antecedens.

gitur cum symptomate. Homonymiā *hanc* An*tecedentis causæ, non animaduertens* Anony*mus, eam perpetuò interpretatur pro ea qua* FIAT *morbus, & non pro ea qua* SIT *morbus, quæ (ut dixi) non respectu morbi, sed symptomatis à* Galeno *dicatur* Antecedens*, quam* Cicero *quoq;* Coniunctam *causam subinde efficienter* Antecedentem *appellat.* Idem *humor numero est quo generatur obstructio, & quo est obstructio, utroq; modo &* Antecedens *& coniuncta causa existens.* Nam *si consideres illum respectu futuri morbi, causa est* Antecedēs *simpliciter: sin uerò cōsideres respectu motionis, qua* FIT *morbus, coniunctæ habebit rationem, quia motio omnis coniunctam habet causam.* Ita *quoq; eum humorem si consideres quoad pars est morbi, cōiuncta erit & proxima causa: sin autem referas eum ad symptoma, suo quodam modo antecedet, & cōiuncta symptomatis causa erit* Morbus. At *secundum* Ano*nymum pituita quādo participat ratione morbi seu obstructionis, subita quadam metamorphosi causa permutatur in effectū, & substantia in* Accidens. Quoniam *ipso autore* Anony*mo, pituita est ipsamet obstructio, sed de hoc paralogismo, suo dicturi sumus loco.* Galenus *libro primo de* Differentijs *morborū,* Obstru-*ctionem*

Motio omnis habet causam coniunctam, quia simul sūt Mouēs & motum actu.

Antecedere dupliciter dicitur causa, ordine uidelicet generationis, & ordine partium essentiæ effectus.

ctionem morbũ esse dicit, crassos humores non esse morbum, sed causam. Interpretatur causam Anonymus, qua morbus fiebat, nempe Antecedentem, non qua Est: siquidem humorem, morbum ipsum dicit esse, & non causam, quoniam nulla sit permanentium, sed duntaxat FIENTIVM causa. Quæro ex te Anonyme, num humoris substantia sit ad numerũ eadem: qua fiebat morbus, & item qua nunc esse dicitur? Si numero idem est humor, & morbus aliud nihil est quàm humor ille, sequi necesse est ut quando substãtia humoris anteceßit morbum, ipse seipsum morbus antecesserit, quod dictu quidem absurdißimũ est. Quòd si humor, non quatenus substantia est, sed quod ei accidit quidpiam, morbus est, necesse est ut concedas morbũ non esse ipsum humorem, sed accidens ipsius quoddam. Et ut ratione futuri morbi, adeoq; motionis, accidit humori ut antecedens causa appelletur, ita eidem propter morbum cuius pars est, & non totus ipse morbus, accidet, ut causæ coniunctæ participet ratione, quã si Galenus etiã appellet Antecedentẽ: homonymôs utatur uocabulo, pro efficienter nimirum antecedenti, ut à nobis dictum suprà fuit. Antecedentem porrò etiã causam nominat in primo libro de Symptomatum differentijs, constituentem

Falsa hypothesis Anonymi qua statuit permanentiũ non esse causam.

Galenus utitur æquiuocè interdum uocabulo Antecedentis.

tuentem morbum cauſam, non quidem reſpectu morbi, ſed reſpectu ſymptomatis, quia humor non ſemetipſo & ſua ſubſtantia, ſed intercedente morbo, nempe obſtructione, impediat actionē. Nō enim primò cum ſymptomate iuncta eſt cauſa, ſed morbus, quare morbi coniuncta erit cauſa humor, ſed idē ſymptomatis gratia dicetur Antecedere. Quia ut definitione prior eſt morbus ſymptomate, ita cauſa coniuncta præcedit morbum, tametſi temporis gratia ſimul eſſe dicantur. Obtendit nobis Aduerſarius falſam definitionem Antecedentis cauſæ, qua fit & generatur morbus, qua fretus tanquam ſacra (ut dicitur) anchora, paradoxum illud ſuum tuetur. Nec mirum eſt, eum qui auſit dicere morbum eſſe ipſam ſubſtātiam, eundem quoq; ſic definire cauſam Antecedentē qua generetur morbus, ut inter eam & morbū, planè nulla cauſa alia poßit interuenire. Ex quo concludit Cōiunctā eſſe nullā, et humorē in obſtructione ſi non ſit cauſa, ex neceßitate eſſe ipſam obſtructionē. At Galenus in libro de Differentijs febrium, negat humorem obſtruentem, eſſe ipſam obſtructionem, ad hūc ſcribens modum, μίαν οὖν ἔχοντος ἰδίαν ἐνέργειαν τοῦ τὸν ὄγκον κεκλημένου σώματος, ἓν μὲν τὸ νόσημα ἔσται τὸ κατὰ τὴν ἔμφραξιν, αἰτία δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔτι νόσημα ἐστι ἢ τοῦ τὸν

Alia hypotheſis falſa, quæ nimirum eſt definitio Antecedentis propoſita ab Anonymo.

ὄγκον

ὄγκον ἔχοντος σώματος διάθεσις. Vnum hoc est erroris Anonymi fundamentum, ex quo reliqui omnes, tanquam ex capite hydræ Sophistriæ (ut uerbo utar Platonis) pullulant. Atque illud est primũ quod ponit ut notißimum, nempe permanentium rerum non esse causam: de quo tamen in hac controuersia unicè contenditur, nec intelligit se probare controuersiam suam, eo tanquam argumento, quod tamen argumentum nequaquam sit: sed propositum seu πρόβλημα, quod argumentis sit astruendũ præcipuè aut refellendum. An hoc non est Andabatarum more pugnare? Quis unquam ad demonstrandum adhibuit tanquam principium, quod ipsum maximè demonstratum & probatum oportuit? Huic pronunciato similis est definitio causæ Antecedentis quam affert. Ea uerò est, ut sit causa morbi, inter quam & morbũ nulla alia poßit interuenire, cùm sit per se causa immediata & proxima. Benè me herclè mihi ceßit magisterium illud definiendi quod sibi iniussu Dialecticorum arrogat: quoniam Antecedentem quoq; causam mihi pro coniuncta obtrudit: & ut paulò antè substantiam, nempe causam, morbum ipsum dixit esse, ita nunc sua definitione quasi præstigijs quibusdam, causam Antecedentem permutauit in Coniunctã. Quid obsecro

Præcipuum erroris fundamentum quo Anonymus nititur.

Falsa definitio Anonymi reprehẽditur.

Multũ refert ut aliquid ritè

finiatur. Galenus lib.2.de differ.pulsuũ.

obſecro eſt cauſa Coniuncta aliud, quàm quod loco, tempore, definitione ab effectu ſeparari nequit? Hæ uerò nõ ſunt aliæ cauſæ, quã quibus constituitur effectus primò, per ſe, immediatis, & proximè adiunctis, quibus cùm definias tu Antecedentẽ, pro Antecedente nobis definiiſti Cõiunctã. His ergo fretus hypotheſib. rationes & ſyllogiſmos tuos cõtexuiſti, quibus fidem is habeat ſanè, qui non recuſat principiis tuarum demonſtrationum credere, quarum tamen concluſa falſa eſſe quiuis intelligat, qui uel mediocriter artis Dialecticæ præcepta deguſtarit. Doctis fortaſſe, quæ diximus hactenus, poſſent ſatisfacere: ut plura in medium afferre non ſit opus ad conuincendum aduerſariũ: ſed cùm ſit humanitatis errantes reducere in uiam, conabor ire per ſingula, omnibusq; ueſtigiis latitantia ſophiſmata inſequi, atq; hydræ quidem illius capita omnia reſecabo: ne ſi unum aut alterum amputatum non ſit, periclitari rurſus ueritatem cõtingat: quam nihil eſt certè quod magis obſcuret, quàm fucus falſorum argumentorum in diſputationibus. Ergo morbum non ſic antecedit cauſa effectrix, ut ipſius per ſe ſit, & proxima cauſa, ut uidetur Anonymo. Nam quod per ſe eſt, reſpectu alterius, id neceſſariũ eſt. Quare ſi per ſe cauſa ſit Antecedẽs, morbũ

Antecedentẽ cauſam nõ eſſe per ſe & immediatam cauſam.

efficiens

efficiens, necesse erit (hac existente causa) morbum ipsum aut esse, aut fieri, & causam efficiētem sui subsequi. At liquet ex Physicis, γένεσις prioribus causis (quas ego genere Antecedentis causæ perstringo) neq; esse neq; fieri effectum ex necessitate. Alioqui enim causæ fatales omnes erunt, & pars altera Medicæ artis, nempe προφυλακτικὴ nequaquā usurpabitur, si cautioni non erit locus, siquidem per se (autore Anonymo) constituūtur morbi causis, quæ ipsos nimirum Antecedunt. Quòd si præcaueri possunt, morborum causæ illæ contingentes certè erunt, & secundum accidens, quod tamen non uidetur aduersario nostro. Quasi uerò causa quælibet respectu cuiusq;, per se causa dici debeat: & non quæuis suum proprium habeat effectum, ratione cuius per se & proxima dicatur esse: respectu uerò aliorū, mediata aut secundum accidens causa existat. Suprà ostendimus Antecedentis causæ effectum per se, esse motionem, id est, morbum fientem, seu quoad fiat. Ergo morbi, quoad est, secundum accidens causa erit, siquidem motū & generationem effectus Causa antecedens, per se: non autem essentiam effectus respicit. Quomodo enim PER SE causa erit essentiæ effectus, cum desinente ipsius energia, incipiat tandem effe-

Causæ antecedentes respectu effectus, nō per se sed per accidens esse dicuntur.

Antecedentis causæ per se effectus est motus, per accidēs, habitus.

dem effectus esse, eadē uerò causa actu existente, non ESSE, sed fieri duntaxat necesse sit effectum? At quod PER SE est, necessariò iungitur cum eo cuius respectu dicitur per se: quod omnibus modis, PER SE, ab Aristotele expositis, est euidens. Itaq; ut FIENTIS per se causam morbi, Antecedentem hanc rectè quispiam dixerit: ita FACTI morbi, non nisi secundum accidens, dicetur causa. Quò respiciens Galenus: non nisi duas morborū, quoad fiunt, causas esse dixit, quo in numero scilicet, nequit esse proximè cum morbo coniuncta causa, de qua quæritur & disputatur in præsentia, an ne essentiæ quidē (quoad est coniuncta) morborum pars interdum esse queat, cùm eorūdem quoad Antecedens causa, per se nulla esse poßit? Quare si quæ facti morbi causa est, ea ex neceßitate Coniuncta ipsius erit, & non Antecedens. Hactenus demonstratum est, morbi (quoad sit existens quiddam) causam per se non esse Antecedentem, sed Anonymus esse dicit, & nihilominus negat eam esse partē essentiæ morbi. Tametsi essentia morbi præsentia causæ ipsius cōstituatur, quoad ei per se & proximè adest: quæ ratio magis quadrat Continenti Stoicorū causæ, quàm Antecedenti Galeni. Nam Stoicis autoribus, causa Cōtinens est:

Quod per se necessariò iungitur cum eo cuius respectu dicitur per se esse.

Anonymi definitio, qua definit causam Antecedentē, magis quadrat Cōtinenti Stoicorum.

quæ pars

quæ pars non ſit eſſentiæ totius, ſed extrinſecus accedens ſit uinculũ quoddam, quo connectantur partes eſſentiæ, ſic ut ex multis fiat unum. Quòd ſi cauſa Antecedens per ſe cõſtituit effectum, & pars tamen eſſentiæ effectus non eſt, quid quæſo aliud erit quàm Stoicorum Continens hæc fictitia, qua per ſe rerum eſſentias deuinctas & connexas inaniter illi fingunt? Hunc errorem Ariſtoteles libro η. Metaphyſ. confutat, & inde profectum eſſe ſcribit, quòd uidelicet unitatis in rebus cauſam per ſe nullã intelligere potuerint nõnulli, quam tamen nos, quoad generãtur res, Efficientem ſeu Antecedentem appellamus, quatenus uerò ſunt res, actum & potentiam pro cauſa unitatis aßignamus, & non externum quendam ſpiritum qui ex multis, nempe materia, & forma, faciat unum. Fingitur itaque continens hæc à Stoicis, ὅτι δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας ζητοῦσι λόγον ἑνοποιόν, quos imitatur Anonymus, quoniam definitio hæc Antecedentis cauſæ quadrare poteſt etiã Cõtimenti Stoicorũ cauſæ. Antecedẽs igitur per ſe & proxima dicitur cauſa effectus, nempe morbi, aut quia pars eſt ipſius, qua ratione ὁμόγονον erit et συνεκτικὸν αἴτιον, ſiue coniuncta cum morbo. Aut ſi nõ eſt pars eſſentiæ, ſed uinculum continens partes ipſius, accedens extrin

Vnde nata ſit opinio cauſæ continentis Stoicorum.

Metaphyſ. η.

Antecedens, prout eã definit Anonymus, aut eſt ὁμόγενος Ariſtotelis, aut συνεκτικὸν Stoicorum.

ſecus, cauſa per ſe erit effectuum, ſecundum Stoicos continens. Viderit ergo nunc aduerſarius, ne dum in ſuo libello id unicè laborat, ut nullam eſſe probet continentem, hanc Stoicorum cauſam defendat, damnatam à Galeno, & ab omnib. eruditis philoſophis exploſam: quã tantùm abeſt ut nullam eſſe doceat, ut potius aſtruat eam in omnibus rebus, quarumcũq; ſint Antecedentes cauſæ, reperiri. Inſcitia Dialecticæ artis accidit ſæpenumero, ut nolens ac neſciens quiſpiam probet & aſtruat, quæ refellenda tamen ſuſceperat: idipſum accidiſſe etiam Anonymo oſtendam, qui cauſam Antecedentem his explicuit uerbis:

Quorumcũq; eſt antecedẽs, eorundẽ quoque cõiuncta eſt cauſa secũdum Stoicos. At ſecundum rectè ſentientes nõnullorũ duntaxat effectuum eſt coniuncta, non omnium.

Fol. 22.

Altera morbifica cauſa, Græcis προηγουμένη, Latinis præcedens, iunioribus Antecedens, non certè quod aliam cauſam morbo magis proximam (ut magna pars aduerſariorũ exiſtimat) ſed quòd morbum nulla alia intercedente cauſa antecedat.

Galenus certè quãdocunq; cauſas morborũ duas eſſe dicit, non ad eſſentiam, ſed ad generationem morborum reſpexit. Morborum igitur, quatenus generãtur, cauſæ ſunt per ſe duæ, eædem morborum, quoad ſunt, cauſæ non dicentur eſſe per ſe, neq; immediatæ, neq; proximæ. Nequit enim una eademq; cauſa per ſe eſſe & im-

& immediata rei quatenus Fit, & quatenus Est. Quocirca perperàm interpretatur Galenum, qui non essentiæ morborum, sed generationis ipsorũ has per se causas esse dixit. Postea hæc subijcit uerba:

Antecedens causa pertinet per se ad res quatenus fiunt. Ergo quatenus sũt, earum per se nõ dicitur antecedens esse causa.

Vt hinc manifestum sit, Galenum præcedentem morbi causam uocare hanc, quæ in animalis corpore hæret atq; consistit, affectuiq; ipsi, qui functionem lædit, proxima, & (ut sic dicam) immediata, ita sanè ut inter hanc & morbũ nihil interueniat, existit. Quod phlegmones exemplo sit manifestißimum. Nam inter sanguinem confluentem, qui causa præcedens est, & tumorem, quem ille excitauit, quiq; phlegmone seu morbus appellatur, nihil est quod interueniat.

Galenus commento primo libri secundi de natura humana, plethoran ostẽdit non esse continentem morbi causam, sed Antecedẽtem: quia si fuerit plethora, necesse non sit morbum esse. Ergo secundum Anonymum, nisi morbo proxima sit Antecedens & immediatè cum eo nexa, non erit Antecedens, quo refellitur dogma Galeni negantis, causam hanc esse, quoad nihil inter ipsam & morbũ queat interuenire, cùm præsertim sit Antecedens, quando scilicet morbus nondum est. Et paulò post demonstrabimus

Si causa antecedens per se causa morbi esset, tum immediatè plethora iũgere-

tur cum morbo, quod contra Galenum est.

Antecedentem tantisper durare, donec inter ipsam & morbũ aliquid interueniat, desinatq; tum primùm esse, quando morbus incipit. Nam *illud ipsum est morbum* Antecedere, *non simul esse cum morbo, quod* Cõtinenti, *non* Antecedenti *causæ quadrat.* Ergo *quandiu causa* Antecedens *est, morbus non est: sed fit.* Quomodo *igitur proxima erit affectui seu morbo, si morbo existente ipsa nequaquam sit? quandoquidem proximum esse, nihil poßit dici, nisi quod sit etiam, siquidem relata simul sunt, & simul etiam desinunt esse?* Galeno *profectò definitio hæc* Antecedentis *causæ non arridebit, non enim proximam sed remotam à morbo causam hanc uult intelligi.* Ergo *non nisi fientis morbi per se & immediata causa erit* Antecedens, *& cùm habitu terminetur motus, seu* Alteratio, *quemadmodum priuationem nemo proximam habitui, neq; causam per se ipsius esse dicit, ita nec motionem, quæ semper coniuncta est cum priuatione, nec* Antecedentem *etiam causam, à qua motus ille proficiscitur, proximam habitui dixerit quispiam esse.* Quapropter *non immediatè & per se esse cum morbo* Antecedentem *causam dicere debuit, sed eam immediatè potius desinere si sit morbus.* Non *ob id tamẽ perfectus morbus, si motu careat, essentiæ suæ causam*

Antecedentem non esse proximã morbi & per se causam.

sam interdum non habebit. Nec solùm Fit propter causam, πάθος morbi: uerùm ne Esse quidem nonnulli morbi possunt nullius interuentu causæ, quod absurdum tamen esse noster putat aduersarius, hac in re non Galenū, sed Democritum imitans. Is rerum quatenus sunt, & non generantur, nullam arbitratur esse causam. Siquidem omne quod est, quatenus est, omnino fieri nequit, ac nec generari scilicet, nec interire potest. Quamobrem quod est (quatenus intelligitur esse) æternum sit oportet. At æternorum, ut principium nullum: ita ne causa quidem existit, quæ Democriti est sententia. Idem uidetur Anonymo, qui morborum quatenus sunt, causam nullam existimat esse. Nos uerò quorundam essentiæ quoq; causam esse dicimus. Democriti uerò & Anonymi opinione non modò quorūdam essentia tollitur è medio, uerùm etiam scientia & demonstratio negatur esse, quæ iam pridem explosa est sententia, nec digna que refellatur accuratius argumentis aut disputādo. Respondebit Anonymus, motuum quibus generentur morbi, & symptomatum item quæ sequantur morbos, esse coniunctas causas. Sed permanentium, id est morborum, nullas esse dicit. Quæro: permanentiū quare nullam essentiæ causam existimet, cùm

Aristo. libr. 1. de genera. animalium.

Anonymus dum dicit eorum quæ sunt & permanent nullā esse causam, Democritum imitatur, nō Galenum.

Permanentium etiã causas esse, ultro cõcedit Anonymus.

permanentium quoq; symptomatum (quæ genere διαθέσεως complexus est Galenus) causas tamen coniunctas morbos esse dicat? Quid ni morborum etiam nonnullorum, quantumuis permaneãt, causas esse fateris, non quibus fiãt, sed quibus existant, & in disciplinis etiam demonstrẽtur? Vt enim nihil est quod ipsum sese moueat, sed omnem motum necesse est à quadam proficisci causa: sic nõ omne quod EST, absolutam in subiecto, sed cum causa quadam coniunctam interdum essentiam habebit. Quæ licet in omnibus disciplinis notißima sint, tamen propter Anonymum prolixius de his disserendum in præsentia putaui, quo rectius nimirum de principijs iudicaret, quibus nituntur ueræ demonstrationes, quæ si nulla sint, ne conclusa quidem esse poterunt. Verùm suprà ostendimus, plurimorum effectuum rationes & definitiones causis, cum essentia ipsorũ cõiunctis, explicari solere, quod ipsum Anonymus si animaduertisset quàm sit absurdũ negare, nunquã profectò in animũ induxisset, tantopere principem hanc causam, irridendis potius quàm confutãdis argumentis, è medio profligare. Sed dabimus operam, ut opinio falsa magis explosa uerè & consentaneè, quàm ratio continentis causæ disputatione ipsius ad nihilum redacta uideatur

deatur eruditis: quorum unus & alter, ut Heraclitus dicere solebat, erũt mihi instar aliquot myriadũ, qui sine ratione ueritati ogganniũt. Primùm igitur negamus, inter morbum quemlibet & subiectum morbi, causam nullam interuenire. Vt phlegmone πάθος est, nempe calor & tumor contra naturam in carne, uel alia quapiam parte corporis tãquam subiecto inhærens. Sanguis uerò neutrũ est, quia nec subiectum, nec πάθος seu qualitas, sed causa est ut qualitas huiusmodi (nempe inflammatio) insit subiecto, quam causam in sua definitione complectitur phlegmone, & pars est phlegmones sanguis, non autem tota phlegmone, ut uidetur Anonymo, existit. Deinde negamus etiam Antecedentem causam, qua generatur phlegmone, per se causam & proximã phlegmones esse, quoniam causa ipsius proxima, non profluens, sed impactus sanguis est, quã aliàs coniunctam appellamus. Profluens uerò, & efficiens phlegmonen sanguis, causa per se generationis phlegmones est, non essentiæ phlegmones: quemadmodum nulla priuatio per se causa est essentiæ effectus, sed secundum accidens, ut docet Aristoteles in Physicis: ita motus etiã qui semper cum priuatione habitus est coniunctus, non nisi secundum accidens causa est

Sanguis in phlegmone causa est coniuncta diathesos, nẽpe inflammationis & tumoris.

Motus & priuatio sũt principia rerũ per accidens.

Si consideretur totus motus Antecedẽtis causæ, tum per accidens est causa essentiæ effectus. Si partes motus, tum nulla reperietur immediata effectui.

essentiæ habitus seu effectus. Quòd si motum Antecedentis causæ consideramus ratione partium, in quas diuiduus est, tum profectò nulla pars ipsius reperietur proxima. Nam qualibet designata propior dari poterit, quoniam inter extremum MVTATVM *(quod est habitus rei) & quodlibet præcedens ipsum Mutatum, motio intercedit, ut Antecedens causa, nullius partis motus respectu, proxima queat dici habitui: seu extremo Mutato. Quocirca posita causa Antecedente, semper contingit effectum esse, nec demonstrari per hanc causam potest effectus, quemadmodum ex effectu posito, demonstramus ex neceßitate ea quæ præfuerunt* γένεσις, *& effectus si sit, causam Antecedentem præfuisse oportet. Causa uerò hæc si fuerit, non est necesse effectũ esse, sed contingit esse. Quòd si ita est, quomodo per se & proxima, id est, necessaria effectus causa erit Antecedens? Hactenus demonstratum est, motum Antecedentis causæ, siue consideremus totum & uniuersum, siue ratione partium, per se causam effectus essentiæ non posse dici, quod ipsum præcipuum fundamentum est (ut dixi) erroris aduersarij. Ergo quod probandum erat, id tanquam concessum & uerum Anonymus usurpat, & dictatorem se, non disputatorem, probãdis propositis*

Antecedens non est per se causa effectus. Quia si sit, cõtingit, non necesse est effectum esse.

ſitis exhibet. Tum uerò ſuperioribus ſimile eſt erratum, quo cenſet, non niſi quæ moueantur habere cauſam Cõiunctam. Sic autem argutatur: Quicquid mouetur, habet cauſam coniunctam, id eſt, actu mouentem cauſam: quandoquidem autore Ariſtotele lib. 7. Phyſicorum, τὸ πρῶτον κινοῦν ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἅμα τῷ κινουμένῳ. ἅμα δὲ λέγω, διότι οὐδὲν αὐτῶν μεταξύ ἐστιν. Sed permanentia non mouentur. Ergo non habent cauſam coniunctã permanentia. Præmiſſa uera eſt utraq;, ſed concluſio nulla, quia formula eſt ἀσυλλόγιστος. Illi ſunt ferè præcipui paralogiſmi, quibus ſibi & alijs conatur fucum facere. Quid multa? inquit, Quum rerum permanentium & conſtantium non ſint cauſæ continentes, morbi autem ſint res permanentes. Igitur cauſas continentes nullas habeant neceſſe eſt. μέγα λίαν τὸ αἴτημα, ut Ariſtotelis uerbo utar, exprobrãtis Empedocli argumenti cuiuſdam temeritatem: quando id quod maximè dubitatur, id ſibi primùm credi poſtulat Anonymus. Ego uerò miror quib. oculis, aut qua fronte poßit Anonymus legere uerba hæc Galeni, quæ nunc ſubſcribam, & nihilominus abnegare cauſam in morbis permanentem & coniunctam. Sic Galenus ſcribit libro primo de Cauſis morborum, ὅταν δ᾽ αὐτὴ μὲν ἡ διάθεσις ἐνεργ-

Aſyllogiſtos in prima figura, ſi maior eſt uniuerſ. affir. & minor uniuer. negatiua.

γείαν βλάπτῃ πρώτως, τὸ δ' αἴτιον αὐτῆς μὴ βλάπτῃ, τὴν μὲν διάθεσιν, νόσημα, τὸ δ' ἐργαζόμενον αὐτὴν αἰτίαν ὀνομάζειν χρὴ νοσήματος. ὥσπερ ἐπὶ τε τῶν γλίσχρων ἔχει χυμῶν καὶ τῆς ἐμφράξεως. Quãdo inquit diathesis primò lædit actionẽ, sed causa non lædit primò, diathesin appellamus morbũ, qd' aũt facit eã, causam morbi appellare oportet, quemadmodũ res cõparata est in lentis succis, & obstructione. Aliud ergo obstructio est, autore Galeno, & aliud humor. Nam humorem negat esse Diathesin, sed ipsum causam esse affirmat. Tam enim humor non est διάθεσις, quàm substantia non potest esse accidens. Quoad simul sunt loco & tempore comparat Galenus inter se obstructionem & humorem, ut intelligamus partem obstructionis unam, διάθεσιν appellari, alteram uerò causam. Nam si humor ipse sit obstructio per sese, tum ubicunq; erit, & quantuluscunq; in corpore, illic morbum esse oportebit: quod non est causas morborũ declarare, sed fingere rationes quasdam, quibus astruatur ἀπάθεια. Ergo humori quia accidit ut fluat, ut augescat, idcirco antecedens erit morbi causa. Eidem quia accidit, ut propter ipsum obstruatur trãsitus alterius corporis, propterea idem obstructionis causa erit coniuncta. Quòd si obstructio nihil aliud sit

quàm

quàm humor ille (ut uidetur aduersario) nulla usþiam sine humore erit obstructio. Sed obstrui multa uidemus propter siccitatē, quamobrē humor aliud erit, et aliud obstructio. Trāsfert hæc omnia, quæ dicit hoc loco Galenus, ad causam antecedentē Anonymus, quasi Galenus loquatur de obstructione, non quatenus sit, sed quatenus fiat. Respectu læsæ actiōis seu symptomatis simul ponit esse Galenus obstructionem & humorē. At humor, quoad est Antecedēs, nō est simul, sed antecedit obstructionē, & facta obstructione ratio ipsius desinit. Ergo humor is, qui simul est, causa erit διαθέσεως coniuncta, & immediata: qui cum diathesi iunctus, respectu symptomatis eiusdem, causa sed mediata appellatur. Antecedens causa immediatè continuatur cum morbo, sed non iunguntur, quia simul loco & tempore nequeunt esse, nec symptoma ullum respicit hāc causam (exceptis pathematis) ac desinentibus tandem Antecedentibus, morbi dicuntur simpliciter existere. Pro hac immediata morbi causa (quam nos simul cum diathesi esse dicimus) nobis substituit Anonymus Antecedentē, quæ simul non est cum morbo, sed immediata tantùm est propter cōtinuationem, qua iungitur motio cum extremo FACTO esse, nec simul est, sed desinit, quādo cum

habitu

Antecedens cum morbo, gratia continui motus, dicitur immediatè esse.

habitu, seu FACTO *esse permutatur. Quare uim nullam amplius habet causæ quod hoc modo est immediatum, nec per se, sed secundū accidens dūtaxat cōstituit effectum, de quo abundè satis dictum suprà fuit. Restat ut autoritate Galeni probet aduersarius Antecedentem esse morborum immediatam & per se causam. Fatemur sanè morborum, quoad generentur, Antecedentem esse immediatam causam. Nam cum his simul sunt Antecedētes, cum factis non sunt simul, sed tempore ab his, & loco separantur. Plethoram dicit Galenus non immediatam esse morbi, id est continentem causam, quantum fatetur esse Antecedentem. Nam si sit immediata, simul ut ipsa erit, morbum quoq; esse oportebit, quod rationi repugnat Antecedentis causæ. Quibus primò & immediatè cōstituitur &* EST *morbus: sunt aliâs subiectū &* διάθεσις *contra naturam, aliâs utrisq; interijcitur causa coniuncta. Qua primò & immediatè morbus generatur, causa est Antecedens, eadem: non primò & immediatè constituitur morbus, sed secundū accidens. Quoniam motus, fientis habitus per se causa dicitur, sed existentis habitus, causa non est per se, quippe non nisi desinente motu habitus esse incipiunt. Proinde cùm inter causam primò mouentem, & id quod fit*

uel mo-

uel mouetur, medium nullum poßit interuenire: quæ immediata ſic eſſe dicimus, non eo modo immediata dicuntur, quo ſunt ἐφεξῆς ὄντα, ſed quo immediata dicuntur, & ſunt ἅμα ὄντα. Sic Ariſtoteles inter id quod primò ſeu actu mouet, & quod primò mouetur, nullũ interuenire medium docet, non quatenus ſint ἐφεξῆς, ſed quatenus ἅμα, id eſt, ſimul eſſe dicuntur, loco uidelicet & tempore non diſcreta. Sed Anonymus Antecedentem cauſam non ad motum, ſed ad effectum referens: immediatam eam eſſe dicit, non eodem modo quo Ariſtoteles, ſed ἐφεξῆς immediatam, quoad nimirum immediatè motionem Antecedentis cauſæ ſequitur ἐφεξῆς habitus. Immediatũ hac ratione eſſe, non probat Antecedẽtem cauſam, per ſe cauſam eſſentiæ habitus eſſe, & cum hoc modo, priuatio quoquè immediata ſit habitui, priuatio ob id tum per ſe cauſa non eſt habitus. Diſtinguenda ſunt hæc omnia perquàm accuratè, ne homonymia nobis imponat, quã in ualde ſimilib. uix quiſpiã euitare poßit. Quid ergo uetat quo minus permanẽs quoq; res quædã cauſam habeat ὁμόγονον, ſeu cõiunctã, cùm eius per ſe & immediata cauſa nullo modo poßit eſſe Antecedens? quam nobis ſemper obtrudit Anonymus, maximo errore definitionis iſtius cauſæ: quem errorem ſatis

Immediata quædã dicuntur Simul eſſe, quædã uerò deinceps.

rem ſatis

rem satis superq; à me hactenus confutatum arbitror. Ergo cæci illi non sunt, ut uidetur Anonymo, qui Antecedentem negant esse immediatam: eo modo quo causa per se respectu proprij subiecti immediata est. Sed motus & habitus sub ratione, qua sunt ordine ἐφεξῆς, immediata dicuntur. Quatenus autem unum permutatur altero, ut cum motu habitus, non nisi secũdum accidens unũ dicimus causam alterius existere: quoniã ut præteritũ cum futuro, sic efficiens cum eo quod factũ est, simul esse nequit. Causæ autẽ per se, simul sunt cum eo cuius sunt causæ. Extra essentiã fieri nequit, ut cõiuncta causa sit morborum, quocirca Galeno autore Antecedens coniuncta & per se causa morborum nequaquam erit. Stoici medici continentem quandam causam censuerunt esse, quæ extrinsecus contineret essentiam morborum. Galeno improbatur hæc causa, quæ cùm non sit pars essentiæ, nihilominus extrinsecus ipsam contineat. Sed idcirco non inficiatur causam ὁμόγονον & coniunctam, quæ pars sit essentiæ effectus, pertinentẽ ad definitionẽ seu demonstrationẽ formæ effectus, quæ una est et præcipua ex quatuor generib. causarũ. Itaq; separata hæc cùm non sit à causa, quæ dicitur species seu Forma, non potest utiq; præcedere eam ut efficiens

Immediate sequitur habitus motus, quatenus unum respectu alterius est deinceps seu ἐφεξῆς.

Stoicorũ continens quæ.

efficiens et subiectum, sed simul est cum forma, ut si totam speciem compositam consideres, & non conferas inter se partes demonstrationis seu definitionis, Anonymo facilè poßit cōcedi, nullam morborum coniunctam esse causam. Aut si quæ alia posita fuerit, certum est eam nō nisi Stoicā fore, cùm uidelicet nihil sit, quod extrinsecus partes essentiæ rerum conuertat. Nihilominus tamē Galenus, in fientib. morbis, externam causam, nempe Antecedentem, se consuesse interdum appellare continentē morborum etiā fatetur, cùm alioquì per se nequaquam sit continens, ut Stoicis uidebatur medicis, qui plethoras, inanitates, & similes affectiones, morborum continentes appellabant, cùm absolutè sint duntaxat Antecedentes, ex hypothesi autem & per accidens, nempe respectu scheticorum morborum, sint interdum coniuncti. Testatur id Galenus in libro contra Iulianum: se non refugere scilicet, quo minus Antecedentem quoq; continentem appellet quispiam: nempe in morbis habentibus ὑπόθεσιν πληθωρικήν, ὧν εἴτις κινήσοι τὸ πλῆθος, αὐτίκα τὸ μόριον ἐπανέρχεται εἰς τὸ κατὰ φύσιν. Veruntamen id nō more Stoicorū Galenus intelligi uoluit, cōtra quos disputat: sed ne morosius quàm rectius à uocabulis abstinere, quæ ueritati rerum nihil

Causa coniuncta simul est cum forma quia pars est definitionis formæ.

Secundū Galenum ex hypothesi, sunt & dicuntur etiam Antecedentes causæ coniunctæ.

obessent

obessent, uideretur. Si sequamur aduersarij decreta, omnia nobis apparebunt confusissima. Tantum enim abest ut Galenus συνεκτικὸν αἴτιον in permanētibus esse perneget, ut nullum æquè genus causæ considerandum præcipiat, quippe cùm illud nequaquā extra essentiam rerum reperiatur. Quæso ubinam Galenus dicit, duntaxat motionum esse causam coniunctam? nónne spumæ etiam dicit esse? nónne symptomatum etiam permanentium, sunt Coniunctæ causæ? Num quietis Terræ in medio uniuersi, causa alia est continens quàm grauitas ipsius? Eorum quæ sunt & non fiunt, plurimorū nos cum Galeno causas coniunctas agnoscimus. Anonymus cum Democrito, tantùm eorum quæ fiunt & mouentur, causas esse somniat. Sed de his dictū suprà, redolent hæc tamen quæ contrà dicuntur, non mediocrem ignorantiam Analyticæ doctrinæ, quàm facilius sit irridere philosophastris nostri temporis, quàm eius præcepta adhibere ad disputationes: quæ non potius contumelijs & prætorijs quibusdam edictis, quàm ingenua & philosophica eruditione tractari atq; explicari debebāt. Doctiores causam Antecedentem respectu morbi definiunt δυνάμει, seu potentia, sed coniunctam: respectu eiusdem, definiunt actu. Antecedentem enim esse aiunt

Non tantùm motionis, sed etiam essentię causam coniunctā secundum Galenū.

Antecedens rectè definitur

aiunt qua poßit esse morbus, non qua sit, sed coniunctā, qua sit morbus, non autem qua fiat. Noster ille Aristarchus distinctionem hāc uituperat, & Antecedentem cum morbo, quatenus morbus sit actu, esse coniunctam ostendit, id est, morbum quatenus est, non quatenus fiat, habere contendit Antecedentem. Ita uerò metuit, ne inter Antecedentem & effectū, nempe morbum, ratione actus coniuncta quædam sese insinuet causa. In multis sic differt potentia ab actu, ut ne subiecti quidem gratia potentia posit actu permutari, ut esse quorundā nihil aliud sit, quàm posse esse. Esse Infiniti in Quantitate nihil aliud est, quàm posse diuidi, aut posse aggregari, non autem esse diuisum, aut esse aggregatum. Motu item & priuatione, non esse aliquid, sed posse esse dicimus. Quòd si motu Antecedentis causæ, aut præsentia morbus est, & non fit, quando morbus, scilicet est, necesse erit causam Antecedentem esse: quandoquidem ratione actus morbum Antecedat, eiusq; causa dicatur esse, quia SIT, non quia FIAT. Ac rursus, si eius per se quoq; sit Antecedens causa, quid aliud quæso erit Antecedēs, quàm cum morbi actu ex neceßitate coniuncta causa? Sed hæc ipsa nihil aliud est, quàm Stoicorum Continens, quam dum argumentis maximè demo-

δυνάμει effectus, ut cōiuncta energeia effectus.

Inter potentiā & actū magna est differentia.

Aduersarius ex Antecedēte rationibus suis efficit cōtinentem Stoicorum.

liri conatur aduersarius, unus omnium maximè eam astruit, quod sole (quem ipse semper testatur) meridiano clarius est hactenus. Eat igitur & palinodiam canat: ac non à cæcis, sed à bene oculatis dictum testetur, non actus, sed potentiæ ratione Antecedentem pro causa morborum numerandam: cōiunctam uerò esse, quæ non ad potentiam, sed ad actum pertineat morbi. Mouens actu, cum eo quod mouetur, actu est coniunctum. Id uerò quod est motione effectum, nempe habitus, actu suo separatum quiddam est: & seipso, non adminiculo causæ Antecedentis subsistit. Si quam igitur causam habebit morbus, quoad est Actu, ea nō erit Antecedens, sed coniuncta, qualis est nimirum putridus uapor, respectu putridæ febris.

Hanc Galenus causam ποιοῦντα (ego ποιοῦσαν scripsissem) hoc est efficientem, & fouentem morbū, perpetuò προηγουμένην, non autem συνεκτικὴν nominat, autore Anonymo.

Galenus coniunctas interdū uocat Antecedentes, ὁμωνύμως, ut suprà.

Fateor sanè Galenum proximas morborum & cōiunctas subinde appellare Antecedentes, tametsi cum actu morborum sint consociatæ: uerùm ὁμωνύμως aliquando utitur hoc uocabulo, quemadmodum etiam causæ, & πάθους, ac alijs quibusdam uoculis, quæ nihilominus pro rerum significatarū ratione eruditis sunt distinguenda.

guenda. Ergo fuligo putrida, qua incenditur febris, & humor in obstructione, erunt efficienter, non autem simpliciter Antecedentes causæ. Nam simpliciter Antecedens, uel ipso autore Galeno, præcedit: non autē simul cum morbo esse potest. Cæterùm abstinuit Galenus à uocabulo coniunctæ causæ, cùm de proximis causis morborum disputaret: ueritus nimirum, ne Antecedens etiam pro coniuncta haberetur: siquidem rei, cui accidit coniunctæ esse causæ, eidem accidat etiam Antecedenti esse causæ, quum fallacia accidentis facilè quispiam in errorem inducatur, ut quæ aliquo modo sunt unum, pro simpliciter uno numerentur: ne scilicet antecedēs et cōiuncta, una putarentur et eadē, quas subinde Stoici medici maximo errore confundebant. Sed causa quæ non potest antecedere suum effectum, ut morbus respectu symptomatis, ea nunquam antecedens, sed semper continens appellari consueuit à Galeno. Antecedenti uerò, quia accidit aliquando ut sit coniuncta, homonymia in causa est, ut uideatur Galenus in morbis nullam coniunctam ponere: quam posuit tamē, dum humorem non ipsam obstructionem, sed causam ipsius esse dixit: et putridum uaporem, non ipsam febrim, sed causam febris esse pronunciauit. Ve

Quare Galenus abstinuerit in morbis explicādis uocabulo continentis causæ.

Galenus sæpe uocabulo antecedētis causæ, coniunctā expressit.

rùm has non simpliciter Antecedentes, sed efficienter antecedentes interpretari debemus. Hæc si considerasset Anonymus, coniunctam in morbis causam Galenum negare profectò nō dixisset, quo fit ut exitum nullum reperire suarū rationum & argumentorum poßit. Mitto nunc conuitia hominis, quibus inuehitur in Auicennam, quum putridum uaporem causam febris putridæ ait esse. Nam si reprehendere disputare esset, facilimè & sine controuersia uinceret omnes Anonymus. Postea contra Valleriolam disputans, qui sentit idem quod Auicenna & Galenus de causa febris putridæ, negat acceßionem seu paroxysmum morbum esse, sed pro Pathemate numerat, quia uidelicet cum motu sit iunctus paroxysmus, & non permanens quiddam. Si quis Pathematis consideret definitionem, putridæ febris paroxysmus nequaquam erit Pathema. Quoniam motus paroxysmi putridæ non est talis, ut ratione ipsius, ex adumbrato quodammodo & leuiter impresso affectu, fiat confirmatus et permanens, sed ipse per se affectus est & morbus, cui tales alterationes ratiōe paroxysmi insunt, nec alicui facto et permanēti morbo opponitur, ut pathema solet opponi. Quòd si paroxysmi qui sunt in putrida, partes non sunt morbi, sed pathematis, dic quæso, qua-

Defensio Valleriolæ.

Anonymus paroxysmum dicit esse pathema & nō morbum.

Paroxysmum non esse pathema

so, quánam ratione in genere morborum contineatur febris putrida? Quãquam nusquam reperitur Galenus febrim hanc appellasse pathema, sed ubiq; morbum eam nominat. Nec moueor alterationibus his, ut pathema potius quàm morbum appellem. Nam si alterationibus tantùm finiantur pathemata, tum ferè nullus erit morbus, cùm propémodum omnes initia status, & incrementa habeant, quæ in morbis distingui sine alterationibus nequeunt. Febris itaq; putrida cùm sit morbus, & res permanens, causamq; essentia ipsius habeat, necesse erit, ut hanc Cõtinentem esse fateatur Anonymus, siquidem suis hypothesibus & προλεγομένοις fidem derogare nolit. Idem mox sequente argumento, quod præcedente affirmarat, inficiatur. Prius enim dixerat, in putridis febribus causa sublata, nempe putredine exhalante, simul tolli quoq; febrim ipsam. Sic autẽ scribit:

Putredinis fuligo causa est continens putridæ.

> Quid mirum si soluto uacuatoq; humore illo & ipsa unà confestim soluatur febris?

Pòst paulò sic scribit:

> An non luce meridiana clarius ex his Galeni uerbis patet, febrim etiam quæ non tota facta sit, & cuius causa etiamnum agit, causa continente carere?

Affert autem eo loco testimonium Galeni de fe

bre putrida: cuius causa, nempe putredine sublata (sic enim interpretatur Anonymus) nihilominus intemperies calida remaneat, quæ refrigerationem duntaxat desideret. Quòd si morbus est permanens: febris hæc, quomodo nihilominus erit πάθημα, cùm pathema (autore Anonymo) morbus non sit? Ex quo euidens est, falsa non modò repugnare ueris, sed ipsa quoq; inter se dißidere falsa: nec minus inter se quisquã cohærere, quàm quæ falsis hypothesibus sunt extructa. Nihilominus illi disputatores sophistici, tanquam sepia quædam occultant sese atramento paralogismorum, eisq; ut latere poßint, plurimũ opitulantur uerisimilitudo quædam, περὶ μακρὸς σιμωνίδε λόγ☉, ut cùm nihil dicant, nihilominus dicere aliquid uideantur. Deinde

Folio 71. argumento proximè sequenti, quod affert Valleriola ex libro Galeni de causis procatarcticis contra Erasistratios, non satisfacit Anonymus Valleriolæ. Siquidem certum est, eo in loco Galenum fateri & concedere Erasistrato proximam & coniunctam morborum causam, sed uituperare nihilominus Erasistratios, qui solam hanc respiciant. Antecedentis autem nullam rationem habeant; quæ & ipsa medico etiã sit consideranda. Alioqui futurum, ut quiuis E-

Dioscori. lib. 6. cap. 34. rasistratius poßit parricidium Orestis excusare:

re:

re: sed fore neminē, qui tali causarū hypothesi posśit accusare. Nam si nulla sit προκαταρκτικὴ causa, aut unā fore dūtaxat, nēpe proximā, aut infinitas. Si unica sit parricidij causa, nēpe proxima (quæ nimirū est profusio sanguinis ex uenis) si sola hæc erit causa, Orestes nimirū causa non erit, quoniā idē nō sunt profusio cruoris et Orestes. Iam si infinitè persequaris causas quæ antecesserūt, ipsam suæ cædis causam Clytenestrā oportebit dicere. Per accidēs enim causarū ordo ad Clytemnestrā retexetur. Ensem mouit manus, sed manum Orestes, cuius mater causa fuit, qā progenuit. Quæ cùm sint absurda, neq; unā tantùm, nempe proximā, neq; antecedētes infinitas, sed procatarcticas et Antecedētes certas & finitas considerare in causis debemus: ut liquet hoc argumento, quo contra Erasistratios utitur Galenus, probans morborum per se effectrices quoq; esse procatarcticas. Tumores qui pendent & nectuntur ex Antecedente plenitudine humorum, quomodo uacuatis ipsis tumores quoq; euanescant, & simul desinant, pro eo (ut contra Iulianum disputanti Galeno uidetur) non satis explicat Valleriola: idipsum uerò tanquā minus consentaneū, omnino negare uidetur Anonymus. Quasi uerò tumor non discutiatur interdum causa Antecedente uacua

Erasistratus agnoscit tantum causam coniunctā, reliquas non respicit.

Fol. 82.

Sublata antecedente causa, aliquando etiam simul effectus tolli.

ta, qui suapte natura aliquando, non uacuatis etiam corporibus, dispareat, ualidioribus particulis materiam introrsum propellentibus. De quo genere euanescentium tumorum loquitur Hippocrates, ut in Prognosticis ad hunc modũ scribens: ἢν ἀφανίζωνται, καὶ παλινδρομέωσι αἱ ἀποστάσιες. Et illic in Commento Galenus, & præterea in commento primo libri primi Prorhet. ὅσα φύματα καὶ ἐξανθήματα παλινδρομεῖ, χαλεπώτατα. Quòd si regurgitant humores non purgato corpore, quanto magis uacuato retrocedent humores, quibus apostemata fuerint excitata? Quid quod λεῦκας etiam incipientes commẽt. 16. primi Prorhet. purgatione uitiosi humoris statim desinere testatur, dum uidelicet non sint confirmatæ. Postea sequitur locus ille Galeni ex libro primo de Causis pulsuum, quo tribuit principatũ Galenus continenti causæ, quam præcipuè in rebus omnibus considerandam præcipit. Hanc causam duntaxat respectu effectuum describi (qui sint motus quidam) Anonymus cum Valleriola falsò censent, quasi permanẽtium causam coniunctam non respexerit hoc loco Galenus: quod mihi non uidetur esse consentaneum. Etenim considerandam illam non modò in pulsibus præcipit, sed etiam in quibusuis effectibus, & rebus alijs,

Galenus lib. 1. de causis pulsuum, ab initio.

quas

quas demonstrari suis causis sit necesse, quum per Antecedentes scilicet nullus demonstrari poßit effectus: ut ex Posterioribus liquet Analyticis, & de his quidem dictum fuit in praecedentibus. Quamobrem perperàm interpretantur Galenum, quoniã συνεκτικὸν αἴτιον non adstringit ad causas motus duntaxat, sed sine exceptione iubet eam considerare ubicunq; sit in omnibus. Quae sint illa omnia, in quibus coniuncta sit causa, demonstratum est superius: & alio modo demonstratum, quàm quisquam hactenus ista explicuerit, quem ego modum, fundamentum huius disputationis perplexae esse arbitror. Multo absurdius sententiam hanc Galeni Curtius est interpretatus, qui continentis causae rationem pertinere tantùm ad motus naturales censet, & in his duntaxat omnibus contemplandam hãc esse praecepisse Galenum. Sed stultum est curare, quid quisq; sentiat aut dicat. Idcirco omnibus omnium dictis respondendo occurrere nolo. Infinitũ enim esset quorumuis persequi naenias, re & ueritate huius disputationis satis percepta. Accedo nunc ad locum illum, quo Valleriola probare conatur, aeruginem, quam uomuerit adolescens, de quo scriptum sit in Galeno Cõment. 1. Sectio. 5. Apho. fuisse causam continentem. Quia simul ut re-

Absurda interpretatio Galeni.

Alius locus Galeni.

iecta sit uomitu ærugo, mox conualuisse adolescentem. At fieri id nequibat, nisi sublata causa, morbus etiam desiisset. Morbus fuit, soluta unitas, item febris. Ambæ fuerunt excitatæ acri & calido humore, obsidente & occupante os uentriculi. Affectus illi fuerunt in ore uentriculi, nempe erosio, & multa caliditas. Postea symptomaticè secuta sunt reliqua, spasmus scilicet & febris. Respondet Anonymus, spasmum & febrim symptomata fuisse. Deinde fatetur continui solutionem, & ardorem, tanquã morbos, causam fuisse horum symptomatum. Tertiò, causam istorum affectuum fuisse humorem æruginosum. Quare concludat necesse est, æruginem fuisse causam continentem horum morborum (quod minimè tamen uult) nempe solutæ unitatis & caloris. Respondet, fuisse continentem causam pathematis, æruginosum humorem, doloris uidelicet seu mordicationis sensus: non autem solutæ unitatis, quæ remanserit etiam excreto per uomitum æruginoso humore. Fatetur ergo morbum esse solutionem hanc unitatis, sed negat eius fuisse causam continentem, quia non simul desierit sublata causa. Nos uerò simul desiisse affectum & causam, non tantùm symptomata, nũc demonstrabimus. Ipso Anonymo concedente, morbus

Fol. 105.

Ponit hoc loco Anonymus causam & non morbum effectricem symptomatum, quod est contra Galenum.

omnino

omnino causa est continens symptomatum, & causa etiam morbi ipsa per se, licet coniunctissima, tamen symptomata absq; interuentu morbi non creat. Qua fronte igitur audet Anonymus dicere, cum remotione æruginis & uomitus desiisse quidē symptoma, morbo nihilominus, nempe soluta unitate, permanente: quum idem perpetuò clamet, Morbum causam esse continentem symptomatum? Quare sublatis illis, morbum quoq; desiisse necesse est. In huius igitur adolescētis affectu, simul hæc tria desierint oportet. Nam si morbus relictus fuisset, soluta scilicet unitas proprio symptomate nequaquā caruisset, cùm sensus doloris non acrimoniam humorum per se, sed solutionem unitatis oris uentriculi sit subsecuta. Tam sibi non constat Anonymus, ut hoc loco morbum symptomatis etiam causam coniunctam neget, ne sit ei necessarium causam continentem morbi fateri. Hanc inconstātiam si deprehendisset in alio quopiā, Deum immortalem quàm exagitasset eam tragicè: quid non exprobrasset? quam nos indicatam ei duntaxat uolumus, non cōtumeliosè obiectā, ut deinceps quæ uera sunt, nobiscū defendat, & nō tam pertinaciter suo insistat errori, quem nulla ratione hactenus potest defendere, quantumuis futilibus argumentis tergiuersari

& fucum

& fucum facere conetur indoctioribus. Nos laborasse adolescentē illum dicimus morbo fiente, nempe pathemate quodam, quod ipsum interpretamur, affectam solutionem unitatis in ore uentriculi non perfectam, ac sublata causa simul ipsum quoq; cum symptomatib. desijsse. Anonymus pathema fuisse non concedet, propterea quòd ipsum carere symptomate arbitratur. Solum enim morbum, nempe permanentē affectū, symptoma habere censet. Duas enim species fientiū morborum duntaxat describit. Vnam, qua nondum existens generat, & nihil habet facti morbi, quam subinde nominat pathema. Alteram, cuius pars facta sit quædam, deinde per motum augescens fiat maior. Eius sublata causa, negat simul etiam, quod factum sit, tolli. At Galenus, præter has duas species, numerat etiam in fientibus affectibus habentem grauißima symptomata, cuius causa sublata, simul quoq; morbus tenuiter impressus, unà cum suis symptomatibus euanescat: qualium morborum aliâs exempla posuimus, huiusq; speciei affectus præsens, adolescentis paulò antè commemorati, fuit. Deinceps bonum et eruditū Valleriolam reprehendit Anonymus, quia sanguinem in phlegmone dixerit causam, & non ipsam phlegmonē. Quis nescit Anonyme, διάθεσιν, seu

πάθημα negat Anonymus habere symptoma.

Fientis morbi triplex ratio usurpatur à Galeno.

σιν, seu πάθος quodam esse phlegmonen, cuius subiectum sit corpus sanguineũ: sanguinẽ autẽ substantiã quandã esse & partem phlegmones, nõ autẽ ipsam totam? Quis tam ignarus Dialecticæ, qui planè idem dicat substantiam & accidẽs, partem et totum? Tantũ abest profectò, ut sanguis sit ipsa phlegmone, ut eius ne subiectũ quidem esse poßit: quandoquidem nõ sanguis, sed sanguine præditum corpus subijciatur tumori, qui phlegmone appellatur. Itaq; si neque forma phlegmones sit ipse sanguis, neq; etiam eius subiectum primum, ex neceßitate sequitur, ut causa sit, quã (ut liquet è superiorib. dictis) necesse est continentem esse. Quinetiã Galenus in libro de Optima secta, contra Methodicos differens, quàm accuratè docet, non affectus, sed causas affectuũ, remedia indicare. Vt uerbi gratia, phlegmones causam, nempe sanguinem in particula impactum, indicare sui ablationẽ, seu remotionem per remedia, non autem πάθος ipsum hac causa subsistens. Atqui sanguis ille antecedens causa non est, sed coniuncta cum diathesi inflammationis. Idem sentiendum, inquit, in curatione putridarum febrium. Quod ipsum quoq; testatur libro 5. κατὰ τόπους, quando humorem impactum in angina non phlegmonen, sed causam coniunctam phlegmones appel-

Sanguis impactus est pars phlegmones, non ipsa.

appellat, ad hunc ſcribens modum, ὁπηνίκα δὲ διαφορεῖσθαι χρὴ τὸ σφηνωθὲν τοῦ τὴν φλεγμονὴν ἐργασαμένου χυμοῦ. Id eſt, quando oportet humorem, impactum & conſtituentem ipſam phlegmonen, diſcutere. Apparet ergo, mentē Galeni nō ſatis aſſequi hominem illum, qui ſanguinem nihil aliud quàm phlegmonen ipſam eſſe pronunciat. Tantum effecit Anonymus ſuis abſurdis hypotheſibus, ut neceſſe ei fuerit genus morbi, nempe διάθεσιν, permutare in ſubſtantiam: ſic mordicus θέσιν ἑαυτοῦ φυλάττει, ut ordines ſummorum generum perturbare malit, & principia rationum & diſputationum omnium conuellere & negare, quàm uel latū (ut dicitur) unguem à concepto ſemel errore diſcedere. An non palàm Anonyme, in libro περὶ τῶν ἐν νόσοις καιρῶν, Galenus affirmat, morbos non eſſe corpora, ſed accidentia? Sed tibi nouo Galeno non uidetur idem: qui tamen ueterem Galenum, etiam ultra aras, putas non deſerendum. Verum ergo eſt, quod Ariſtoteles noſter (quem ego maximi, tu pro tua ſapientia minimi facis) alicubi de falſis diſputationum principijs dixit: τὸ μικρὸν παραβῆναι τῆς ἀληθείας ἀφισταμένοις, γίνεται πόῤῥω μυριοπλάσιον. Equidem ignoſcendum tibi erat propoſitum abſurdum defendenti, niſi ſubinde pugnantia inter ſe ſcriberes, & ni Galeni ſen-

ni sententias pro te citares, quæ maximè tamen contra teipsum faciunt. Quando Galenum testem citat, cuius testimonio docere uult, sanguinem esse ipsam phlegmonem: eius, si quis ritè uerba perpendat, non cum ipso, sed contra ipsum facere testimonium illud comperiet. Sic scribit Galenus: ὅταν εἰς ἀλλότι τὸ αἷμα ἐκτασηϑῇ μόριον, ὄγκον ἐν τούτῳ παρὰ φύσιν ἐργάζεται. *Facit, inquit, sanguis tumorem calidum & durum. Si sanguis esset phlegmone ipsa, tum non faceret tumorem. Nihil enim seipsum potest facere. Ex his omnibus perspicitur, sanguinem, cùm non sit ipsa phlegmone, fore scilicet eius causam, & quidem coniunctam: quod contra Anonymum demonstrandum fuit. Eadem est interpretatio sequentium testimoniorum, quæ nobis astipulantur, & Anonymi sententiam falsam & ridiculam esse declarant: ea ne sim longior, persequi nolo. Simili errore hallucinans paulò pòst dicit, impactos humores esse ipsam obstructionem. Quòd si differunt, & obstructio sit effectus et* πάϑος *quoddã, benè intelligit Anonymus futurũ, ut humor obstruens sit causa, & ea quidem cum effectu, nempe obstructione coniuncta. Obsecro, quis unquam obstructionem, id est* πάϑος *corporis transmittentis aliquid, dixit esse idipsum quo crearetur? Nam*

Impacti humores, non sunt ipsa obstructio.

si humor

ſi humor obſtruens & obſtructio ſunt omnino idem (quodam enim modo non negamus eſſe idem, nempe ſubiecto, in quo ſunt eodem) ſequi oportebit, ut quemadmodum humor facit obſtructionem, ita obſtructio ſemetipſam faciat, id eſt, ipſum ſeſe generet quidpiam, quo nihil ne fingi quidem poteſt abſurdius. Non *ſolùm igitur noua* Dialectica, *uerùm etiam noua natura nobis erit opus, ſi quæ ſcribuntur ab* Anonymo *pro conſentaneis habeantur, & pro ueris.* Proinde *ut obſtructio remoueatur, non eſt remouēda obſtructio.* Ridiculū *enim ſit, ſi præcipiat hoc* Galenus: *ſed amoliendus humor, qui cauſa coniuncta eſt obſtructionis.* Siquidem *ipſa per ſe obſtructio non diſſecatur, non extergitur, non extenuatur, quoniā hæc craßi humoris ſunt accidentia.* Obſtructio *autem corpus non eſt, ſed* πάθος *quoddā, quod ipſum per ſe loco ſubmoueri nequit.* Diximus *etiam ſuprà, ſecundum* Galenum, *in huiuſmodi affectibus adhiberi remedia cauſæ principaliter, non autem ipſi morbo, qua ſublata, morbus quoq; deſinat, ut morbo abolito uidemus obliterari ſymptomata.* Audiamus *epilogū aduerſarij, quem ſuo triumpho poſt argumenta hæc accinit:*

Vident *hîc igitur* Aduerſarij, *inquit, quàm turpiter*

turpiter impingant, dum obstructionem de Galeni sententia, qualitatem esse dicunt, cùm omnibus constet qualitatem, alterantia, non detergentia, ut obstructionem, requirere.

Subinde quàm intelligens Philosophiæ & Dialecticæ sit, deprehenditur: quum uidelicet suam sententiam rationibus & testimonijs non consentaneis tueri uult. Morbus si qualitas est, alterantia requirit, & non detergentia. Sed obstructio detergentia exigit, non autem alterantia: quãobrem morbus hic qualitas nõ erit, sed substantia, adeoq; obstructio nihil aliud quàm crassus erit humor. Si peritus philosophiæ esset Anonymus, facilè cum ipso transigerẽ: ac primùm dicerẽ, morbũ non esse ex numero qualitatum illarũ, quarũ causa per se & primò corpus dicitur alterari. Has tertia specie qualitatis complexus est Aristoteles, & patibiles nominat, quarum causa corpora dicantur subiecta alterationis motioni. Sed idem in septimo Physicôn demonstrat, per se & primò secundũ habitus (ut secundum sanitatem & morbum) nihil moueri: quare, ne alterari quidem. Quocirca non sequitur, si morbus omnis est qualitas, ergo secundum quemlibet morbum corpus alterabitur. Quoniam non secundum quamlibet qualitatem corpus est alterabile. Nam secundũ

Morbus non est qualitas patibilis, id est, alterabilis.

Corpus non est alterabile

secũdum sanitatem aut morbum.

habitus, item secundum figuras, corpora per se non sunt alterabilia. Habitus enim & figuræ sunt fines & termini motionum, acquisitæ nimirum per motum perfectiones quædam, quibus res sunt, non autem per se fieri & generari dicuntur. Non ergo ipse per se morbus aliquis alteratur, sed corpus propter patibilem qualitatem tantisper contrariò alteratur, usque dum, in extremo huius alterationis, pro morbo (qui est habitus) reponatur sanitas, contrarius morbo habitus. Alioqui si talis quædã sanitas nihil aliud sit, quàm caliditas ipsa (uerbi gratia) quàm primùm caliditas hæc alterari cœperit, ut aliqua ex parte frigoris, ita quoq; morbi particeps erit: quod ipsum quid aliud est, quàm ἀστάθειαν asserere, & negare habitum? Quod facit in præsentia Anonymus, quando corpus per se, cuiusdam morbi gratia, censet alterationi obnoxium. Ergo propter nullum morbum corpus per se erit alterabile: plusq; tribuo nostro nũc me herclè, quàm postulet, aduersario: sed ob id non sequitur tamen, ut morbus aliquis sit substantia. Nam omnes ego dico contineri prima specie qualitatis, quæ comprehendit ἕξιν & διάθεσιν. Ex quo genere, non nisi subdolis & sophisticis rationibus morbum in alia quædam genera, tanquam in colonias quasdã possit

Argumentum quo ostẽditur morbum non esse qualitatẽ alterabilem.

Omnes morbi sunt habitus uel diatheses, nempe sub prima specie qualitatis.

ſit traducere quiſpiã. Etenim habitus morborũ & acquiruntur & deponuntur motibus earum formarũ, ſecundũ quas motum per ſe rebus ineſſe probat Ariſtoteles in quinto lib. ἀκροαμάτων. Vt uerbi gratia, in morbis ſimilaribus fiũt acquiſitiones & abolitiones morborũ ſeu habituũ, propter qualitates patibiles. Morbi inſtrumentales, propter incrementum, aut decrementum magnitudinis. Alij quidam propter materiam motã in loco, unde oboriuntur morbi in numero, in figura, in conformatione. Ob id ipſum tamẽ morbus neq; in ſubſtãtia eſt, neq; in tertia ſpecie qualitatis, neq; in prædicamento quantitatis, neque in genere Vbi, ſed omnes ſunt διαθέσεις, & in prima ſpecie (ut dictũ eſt) qualitatis, collocantur: quod ipſum inferiùs etiam demonſtrabo. Interim admoneo, ne quis miretur, tam uariorum generum uoculis definiri morbos: ut nihilominus omnes ſint unius generis ſpecies, quantumuis partes definitionis redolere uideantur diuerſorum generum res & uocabula. Nam fieri id poſſe & ſolere, oſtendimus in Commentarijs noſtris in ſextum Topicorum Ariſtotelis, quæ repetere in præſentia non eſt opus, ne plura ſint πάρεργα quàm ἔργα, in hac diſputatione propoſita. Simile huic argumentum eſt quod ſequitur:

Curatio debetur morbo. Quod si obstructio non sit ipse humor obstruens, iam non ad affectum, sed ad causam transferetur curatio: quod Galeni decretis non est consentaneum.

Curationibus adhibetur ratione causarum.

Supra quidem ostēsum est, quo pacto curationem interdū Galenus adscribat morbis, propter causas, quibus sublatis, ipsi quoq; desinant morbi. Fatemur, ad ipsos per se morbos adhiberi curationes, quibus profligātur, quèadmodū ad causas προφυλακὴν, ne scilicet fiant. Sed causæ illæ coniunctæ sunt morbis, quibus sublatis essentia tollitur morbi, quoniā (ut diximus) sunt pars totius essentiæ. Proinde pars nulla essentiæ est: qua perempta & sublata, non sit necesse totam etiā perimi & aboleri: quādoquidem, autore Aristotele, sit quælibet essentia ut numerus, quæ ubicunq; est, aut tota, aut nulla est. Quocirca ut parte abolita nempe unitate, tota species numeri perit per se & simpliciter, sic parte essentiæ morbi, nempe causa abolita, tota species morbi simpliciter desinit: ut hoc in genere nihil referat, siue dixerit quispiam, primò totum morbum curatione tolli, siue partem & causam ipsius primò profligari statuat: quæ ratio ualet etiam in comparatione symptomatis & morbi, quoniam pars essentiæ symptomatis est morbus, nequit enim definiri symptoma sine

ma ſine morbo, ut morbi quidam non poſſunt definiri ſine cauſa coniuncta. Pòſt ſequitur argumentum illud quartum:

Quicquid primò impedit actionem, id morbus eſt ſcilicet. Sed humores craßi impediunt actionem (impediunt enim tranſitũ ex uno in aliud) quare morbus erunt. Alioqui Galenum ſibijpſi non dicturum conſentanea.

Reſpondemus, humorem craſſum à Galeno nuſquam dici morbum, ſed cauſam morbi: nec ipſum primò ſymptoma impeditæ tranſitionis creare, ſed obſtructionem cuius humor ille cauſa ſit proxima. Sic loqui Galenum ſuprà oſtendimus. Etenim ſi ipſe per ſe & primò humor craſſus fuerit morbus, neceſſe eſt, ubicunque & quantuluſcunq; fuerit, pro morbo ipſum haberi. Quippe eodem autore, quicquid ſpecie ſuæ eſſentiæ morbus eſt, ſub qualibet magnitudine & quantitate eius eadem erit Idea: ut minima phlegmone non minus eſt morbus, quàm quæ quantitate fuerit maxima. Quòd ſi ipſe per ſe humor eſt morbus, quid ni quiuis exilißimus pro morbo habeatur: quod ipſum quid aliud eſt, quàm contra Galeni ſententiam ἀϛπάθειαν introducere? Eat igitur & neget cauſam cõiunctam aduerſarius, qua ſublata tot Galeni dogmata & ſententias ſubuerti oportebit,

Humor craſſus non primo impedit tranſitum, ſed id facit mediante obſtructione.

Galenus lib. 1. de locis affectis.

pro cuius tamen decretis, tanquam pro aris & focis aduersarius noster depugnare solet. Multis præterea paralogismis probare & persuadere conatur alijs, obstruentem scilicet humorem nihil aliud esse, quàm ipsam obstructionē, nec ferè alio in loco manifestius deprehenditur. Quòd si obstructio est impedita cauitas, haud dubiè, ut humor nequit dici impedita cauitas, ita nec obstructio poterit appellari. Sed Anonymus negat, impeditam cauitatem esse obstructionem, quin potius impeditā cauitatem dicit esse symptoma obstructionis, per metalepsin astutè interpretans impeditam cauitatem pro impedimento trāsitionis. Ergo humor ipse, qui obstruit, morbus erit. Impedita autē cauitas nō erit obstructio, id est, morbus, sed erit priuatio transitionis, symptoma nimirum humoris obstruentis. Quum obstructio sit morbus in genere conformationis non naturalis, quæso qua fronte audet ei subijcere humorem, cuius figura nulla est aut conformatio, ut ei poßit inesse uitiosa conformatio, nedum sit ipsa conformatio uitiosa? cùm quatenus etiam substantia est humor, in subiecto nullo esse poßit, morbus autem omnis per se sit in subiecto, quæ uel pueris nota sunt, qui Dialecticæ rudimenta parūper delibarunt. Ex quo est euidens, futiles esse me-

talepsis

talepsis illas Anonymi, quibus conatur ex morbo facere symptoma, & ex causa morbum: quo præsertim testatum facit, se differētiam, in hoc genere morborum & symptomatum & causarum, ignorare. Dum hæc omnia pro sua libidine miscet & confundit, quò fidem faciat dictis suis, Galenū in Therapeutica Methodo testem allegat, quo conatur probare, cauitatem impeditam non esse morbum, sed symptoma. At parum religiosè testimonio utitur, parumq; consentaneè ipsius Galeni scripta interpretatur. Recitemus uerba, quibus nō obesa naris lector facilè animaduertet, implicari in his dictis falsa & contradicentia. Fol. 132.

Proinde cauitas impedita, non est obstructio, siue morbus, ut tu censes: sed id potius quod morbo accidit, adeoq; symptoma. Vt enim figura & magnitudo, Galeno etiam libro 3 Therap. Methodi cap. 10. autore, ex eorum numero sunt, quæ affectibus corporis unde actio nascitur, necessariò accidunt, ita etiam cauitas. Non procul à fine libri.

Sapiēter dictū à Platone est, Sophistā ζῶον ἀναι δυσθήρατον, ut qui semper effugia quærat, et tenebras, quib. se occultet. Si magnitudo, figura, cauitas itē, cōtra naturā sūt symptomata, quodnam morbi genus erit quæso, quorum respectu

dicătur ſymptomata? Si dicas, intemperiē creare talia ſymptomata, neceſſe erit ut nulla ſit intemperies, quin uitioſa magnitudo aut figura ſequatur. Sed multæ ſunt intemperies, quibus in nullo horum generum conſtitutio contra naturam ſit adiuncta. Quamobrem his, paulò antè commemoratis, accidet, ut aliquando ſint ſymptomata, & per ſe quidem morbos eſſe oportebit, & nequaquam ſymptomata: niſi Galenus in Methodo retractet, quæ dixit aliâs, & ſcripſit in libris de Morborum & ſymptomatum differentijs. Tu igitur, qui alios accuſas, quòd ignorent morborum & ſymptomatum diſcrimen, unus omnium maximè id ignoras. Quin etiam Galenum falſa interpretatione peruertis, cuius ſententiam ego nunc explanabo: ut intelligas, locum illum non tuæ, ſed meæ ſententiæ potius ſuffragari. De uulnerum differentijs hoc loco diſputans quærit Galenus, quænā differentiæ conſtituant, cum generibus iunctæ, ſpecies generis, quandoquidem non omnis differentia generi addita conſtituit ſpeciem. Docet igitur Galenus quænam ſint εἰδώδεις differentiæ, hoc modo: Si quæ differentia ſit, ut ipſa per ſe & ſeparatim morbi ſpeciem ſignificet, eam nec differentiā generis fore, nec conſtituturam etiam ſpeciem. Vt phlegmone, differentia

Falſa interpretatio textus Galeni, reprehenditur.

tia non est uulneris, nec gangrena: quoniam se paratim utraq; species est morbi, ac sine uulnere aut hulcere potest esse. Sed magnitudo, figura, cauitas, sunt quibus differunt inter se hulcera, quia per sese ac separatim tria hæc morbi non sunt, sed, generi morbi addita, species morborum constituũt, quoad nimirum illæ species, causa indicationis seu curationis, inter se differunt. Cæterum accidentia quædam hæc sunt, propterea quòd in morbis rationem habeant morborum: sed separatim & per se, morborũ appellationem non sortiantur. Nam nõ per se aliquid esse, est accidens esse. Galenus cauitatẽ, quatenus sit differentia hulceris, dicit esse συμβεβηκὸς, id est accidens (quo sanè modo dicimus etiam differentiam accidere generi, quia participet, non autem participetur à genere) sed non dixit esse symptoma, ut perfricta fronte asseuerauit Anonymus. Non enim multò pòst Galenus, quæ symptomata sint hulcerum, planum facit. Multum igitur interest inter accidentia, & differentias, & symptomata, tum hulcerum, tum morborum: quæ hoc loco qualia essent, & quodnam horum discrimen, explanare uoluit Galenus. Liquet igitur, cauitatem impeditam, à Galeno non dici symptoma. Perspicuum est etiam, falsa & aliena interpretatione

locum hunc Galeni ab Anonymo fuisse deprauatum & corruptum: de quibus non possum quin lectores admoneã, ne cuiuis temere quidpiã asserenti, fidẽ (re nondũ perspecta diligenter) habeant. Quid ergo est impedita cauitas, quã symptoma obstructionis esse fingit Anonymus? Respondebo ego, aliud nihil esse, quàm λόγον ἐννοηματικὸν, ut Galenus nominat, obstructionis: uel ut Aristoteles appellat, λόγον ὀνοματώδη. Ei si fuerit addita causa cõiuncta, tum cõstituetur λόγος οὐσιώδης, ut hoc modo: Obstructio est impedita cauitas proueniẽs à crassis humoribus. Tonitru λόγος ὀνοματώδης est, quo dicitur sonus in nubibus: sed οὐσιώδης est sonus in nubibus excitatus eruptione ignis. Differentia hæc finitionum non ab Aristotele tantùm est tradita, sed eadem tractatur etiam dilucidißimè & copiosißime à Galeno lib. 4. de Differẽtijs pulsuũ: quã longius in præsentia persequi nolo. Satis enim est, de his duntaxat monere studiosos artis Medicæ, ne aut negligant, aut cõtemnant, quæ traduntur in philosophia: quã omnino remouet à Medicina sua noster aduersarius: ut mirum non sit, sine lumine hoc incedentem, toties ipsum & tam grauiter impingere. Responsum semel esse uolo, ratione & solutione hac argumenti, similibus reli-

Impedita cauitas est definitio quid nominis obstructionis, & nequaquam est symptoma obstructionis. Nam impeditus transitus, est ipsius symptoma.

reliquis Anonymi argumentis, quibus causam & effectum pro eodem numerat: quippe qui tumorem etiam sacci turgentis pecunia, ipsam pecuniã distendentem ausit dicere: quod facilè quiuis Mercator aut Rusticus, si audiat, irriserit. Non multò pòst fatetur, humorẽ quoad sit antecedens causa & effectrix obstructionis, eatenus eam discrepare ab effectu, nempe ab obstructione. Sed quoad pars sit obstructionis idem humor, negat ipsum habere rationẽ continentis causæ: sed dicit, omnino ipsum esse totum effectum, nempe ipsam obstructionem. Suprà docuimus, huiusmodi πάθη partẽ habere suæ finitionis causam continentem: quod tamen ipsum Anonymus hactenus ita negat uerum, ut quod maximè probandũ erat (si quidem id cardo sit totius controuersiæ) id tanquam notissimum & certissimum nullo putarit argumento refellendum. Tantum sibi credi postulat, et quasi tyrannus quidam, suorum paralogismorum hypotheses & decreta quædam sanciens, subinde quod probandum erat, strenuè duntaxat inculcat, & tanquam minimè dubium, omni contentione uerborum asseuerat. Rursus inuadit Vallerıolam, probantem exemplo febrium putridarum esse causam continentem. Putrescentem humorem non esse mor-

Fol. 143.

Aliud argumentum.

se morbum, ipsemet fatetur Anonymus. Ergo causa est febris: quandiu uidelicet paroxysmus durarit. Motum febris, πάθημα, non morbum dicit esse aduersarius, ut suprà est ostensum. At in præsentia nescio, quod numẽ Vertumni persuasit ei, ut febrim tertianam morbum esse diceret, nec eius tamen continentem aliquam esse causam: paroxysmos autem ipsius morbum esse negaret, quum extra paroxysmos tamen febris putridæ ratio sit nulla. Quòd si omnes paroxysmi sunt παθήματα, quid ni tota quoq; febris constituta ex his, πάθημα sit, & non morbus, quandoquidem totum redoleat naturam partium suarum? An nõ in paroxysmis febricitare quispiã dicitur, et febricitando ægrotare? quare πάθημα sit morbus oportet, & morbus πάθημα. Aut si febris hæc morbus sit, & nõ πάθημα, cõiunctã causam habebit, ut dixit Valleriola: & nõ ipsius erit expers, ut censet Anonymus. Extremus hic cõflictus est, quo cõgreditur cũ Valleriola. Videtur huic erudito sanè uiro, dilatatio pupillæ esse morbus, cuius causa sit cõiuncta, humiditas quædã uueã membranã extendens. Aduersarius dilatationem morbũ esse negat, nam symptoma esse ait, quia scripserit de ea Galenus in libris de Differentijs symptomatum. Ego quidem in quo genere morbi sit dila-

Anonymus tertianam fatetur esse morbum, & paroxysmos tamẽ negat morbum esse, sed παθήματα.

Aliud argumentum.

dilatatio, facile dicam: ipse uerò nullũ symptomatis genus mihi proferet, sub quo cõtineatur: quomodo igitur symptoma erit? At quòd plurima morborum uocabula libris his usurpantur, ratio hæc est: quia ut sine causa demonstrari nihil potest, ita symptomatum sine morbis ratio nequit intelligi. Quare non omnis affectus, cuius mentio fit in libris de Symptomatibus, erit symptoma. Hæc dilatatio, morbi interdum, & aliquando symptomatis est uocabulum: quemadmodum spasmus aut tremor interdum significant symptoma, aliquando autem morbus his uoculis significatur. Nam dilatatio duntaxat significat uitiosam conformationem: nunquam uerò significatur ea species ulla symptomatis, ut motus uitiosus, spasmi aut tremoris uocabulo significari consueuit. Quare non est ut dicat aliter Galenum, & secus Æginetam uocabulo dilatationis usum fuisse.

Dilatatio morbus est & nõ symptoma.

Dilatationis symptoma est ut res minores appareant quàm reuera sint.

Quæ postea addit, nihil ad rem faciunt, sed ambages, καὶ μακρὸς Σιμωνίδου λόγος, nec digna sunt quæ confutet quispiam argumentis. Hactenus pro Valleriola congressus, causam ueritatis, quoad potui, defendere sum conatus: nunc tempus postulat, ut quasi hoc secũdo actu, illius patrocinium, quem ipse honoris causa in suo libello nominat Anonymum, suscipiam: fortasse metuens,

metuens, ne expresso nomine offenderetur, aut forsan quia honorem hunc prius ei habuit Aduersarius Anonymus, quãdo scilicet nulla ipsius contumelia, imò ne mentione quidem nominis ipsius facta, causam hanc tractandam olim suscepisset. Rependam ei parem ergo gratiam, eiusq; itidem nomen patiar in hac disceptatione esse ignotum: rationibusq; non contra personam, sed contra falsam opinionem dimicabo: ut omnes intelligant, non rectè sentire nostrũ aduersarium, me uerò non iniquũ esse, qui patrocinari uero sine cuiusquã iniuria instituerim.

Anonymus contra Anonymum suam causam defendit.

Prima igitur hæc est reprehẽsio censoris nostri: scribit, me non medicè, sed philosophicè de hac causa scripsisse. Fateor equidem. Nam quo nomine reprehensa hæc causa & confutata à Galeno esset, docere uolui, quod sanè non præstitissem, nisi Stoicorũ placita prius retulissem: quandoquidem falsa eius causæ assertio à Stoicis medicis in artem quoq; irrepserit. At non si falsa sunt, quæ de causa Continente commenti sunt Stoici, propterea falsa quoq; erunt quæ dixit Aristoteles, quæ Galenus, qui subinde definiendis, item demonstrãdis rebus, hoc causæ genere uti consueuerunt. Quoniam causa prima, & per se, proximaq; est: quæ si fuerit, necesse sit effectum esse: & quando non sit, oporteat

Qualis causa sit quę dicitur Coniuncta.

oporteat effectum quoq; deſinere. Aduerſarius uerò noſter definitionem hanc, non Cōtinenti, ſed Antecedenti ſimpliciter adiudicat: qua nimirum res generetur & fiat, non qua eſſe & qua definiri dicatur. Quod ipſum primum eſt peccatum, & fundamentū omnium errorum, quibus impleuit ſuum hunc libellum: quem tametſi ſuprà ſatis à me cōfutatum meminerim, non pigebit etiā nūc quædā addere, quo nullus nec errori, nec dubitationi locus relinquatur.

Suprà oſtendimus definitionem Antecedentis cauſæ propoſitā ab Anonymo magis quadrare continenti.

Reſpondeat ergo mihi, quo pacto per ſe & immediata effectus eſſentiæ cauſa erit Antecedens ſimpliciter: quæ ſi fuerit, neceſſe eſt effectum nondum eſſe, & tum demum contingat factum aliquid eſſe: ſiquidē ipſa facere & mouere deſierit, quo nomine dicitur etiam antecedere, & non ſimul eſſe cum effectu? Per ſe igitur cauſa eſt naſcentis rei, ſed per accidens (quemadmodum priuatio quoq; eſt) exiſtentis, ſeu eſſentiæ rei, cauſam eſſe dicimus. Quinetiam Galenus nuſquam Antecedentem per ſe & proximam morbi, quatenus Eſt, cauſam dixit: ſed quicquid extra eſſentiam alicuius eſt, id per accidens cauſam eſſe dicit. Etenim per ſe cauſa eſt ſymptomatis morbus, ut impeditæ tranſitionis per ſe cauſa eſt obſtructio: ſed humor per ſe nō eſt cauſa ſymptomatis, quia humore, quatenus

Antecedens eſt per accidens cauſa eſſētiæ effectus.

humor

humor, ſymptoma hoc nõ definitur. At humor replens ſeu infarctus, per ſe cauſa eſt obſtructionis: quoniam non propter aliud, ſed per ſe impeditam conſtituit cauitatem. Antecedens autem non per ſe conſtituit obſtructionẽ, ſed mediante motu & priuatione, qua contineri etiã effectus ſine motu et priuatione Stoici cẽſuêre, ſed falſò. Etenim una per ſe & proxima cauſa duorum effectuũ, ſpecie aut genere differentiũ eſſe nequit. Quamobrem infarctus actu humor, & idem potentiæ & facultatis gratia adhuc replens & infarciens, eiuſdem per ſe cauſæ nequeũt eſſe effectus: ut ſi hæc ſit per ſe & proxima cauſa, neceſſe ſit alteram ſecundum accidens, & remotã, ideſt non proximam eſſe cauſam. Ex quo concludendum, aliud genus cauſæ eſſe Antecedens ſimpliciter: & aliud, Antecedens efficiẽter, ſeu προσεχὲ, ſiue συνεκτικὸν: quæ tamen Anonymus non diſtinguit. An non ſæpenumero Galenus συνεκτικὸν interpretatur uocabulo συνεχὲς? Idipſum uerò ſi latinè interpretere, aliud nihil eſt quàm immediatum: ut appareat Galenum quoquè coniunctam appellare immediatam, & nequaquam Antecedentem, ut ſomniat Anonymus: qui immediatam dicit eſſe Antecedentẽ & προσεχῆ, ac nihilominus negat eſſe cõtinentem: quo nihil poteſt dici neq;

neq; mirabilius, neq; absurdius. Secundum Galenum sunt simpliciter idem, συνεκτικὸν αἴτιον & προσεχὲς αἴτιον, utrunq; enim est καθ' αὑτὸ καὶ πρώτως αἴτιον. Quorum enim cunq; definitio est eadem, hæc simpliciter idem esse docet Aristoteles in septimo Topicorum. Idem uerò Galenus quàm manifestè negat in Commento quodam de Natura humana, Antecedẽtem non esse συνεκτικὸν, id est, προσεχὲς αἴτιον, proximã & immediatam causam? Ex quo par est intelligi, Galeno autore, causam Antecedẽtem minimè esse proximam & immediatam: sed Anonymo autore, definitio hæc ei causæ quadrabit, & nihilominus definitũ, nempe συνεκτικὸν, non licebit hanc appellari. Id perinde facit atque si concederet, Vulpem esse animal rationis compos, & nihilominus eam hominem esse negaret. Fortasse ex Petro Ramo Dialectica hæc didicit, peccare profectò illum in communibus artis præceptis uel pueri intelligunt, quibus illum hac in parte iudicandum relinquo. Constat ergo, & sole meridiano magis conspicuum est, Antecedentem causam morbi, quatenus scilicet morbus est, & non fit, neque per se, neq; primam, neq; proximã, neq; immediatam esse causam. Quis enim unquã præter Stoicos medicos, plethoram per se causam & proximam

F

Si Antecedẽs sic per se causa est morbi, ut morbus est symptomatis, tum sequitur ut antecedens sit continens causa.

morborum dixit? Præter Anonymum hactenus nemo affirmare illud fuit ausus, ut si Stoicorum adhuc factio floreret, deierare sanè possem ipsum muneribus aut pecunijs corruptũ ab illis esse, ut hoc scriptum posteris & memoriæ mandaret, quo causam illorum contra Galenũ nostrum ageret. An hoc non est Stoicum, dicere Antecedentem causam ita immediatã & proximam esse morbi causam, quemadmodum sit morbus symptomatis? Sic enim scribit:

Fol. 359.

Vt enim per se morbus, uitiatæ actiõis est causa: ita etiam causa Antecedens morbi, per se causa existit.

Reliqua mihi subsinuare licet. Sed morbus ideo per se, symptomatis causa dicitur, quia συνεκτικόν: ergo Antecedens quoque per se causa morbi dicetur, quia συνεκτικὸν αἴτιον.

Anonymus non Galenum defendit, sed Stoicam opinionem.

Quousq; tandem non sentis te Stoicum esse, & patronum uerissimum causæ Continentis: certissimum autem præuaricatorẽ eius partis, quã tu defendendam suscepisti? Quare pro isto patrocinio cliens tibi neq; gratiã, neq; pecuniam debebit, quum eius causæ hactenus nemo magis quàm tu nocuerit. Nec mirum certè, pugnare ipsum cum Galeno, ut qui ipse sibi non consentiat: & nihil ferè sit, quod constanter dicat Anonymus, præter suos Epilogos. Missa facio

hæc,

hæc, & quæ ad rem propositam intelligendam pertinent, exequar. In antecedentibus & gignentibus causis, nulla est necessitas qua sit effectus, sed qua FIAT. Quamobrem pars nulla est motionis causæ istius, qua existente necesse sit effectum esse. Non enim, ut Stoici, fatalem illam causam Antecedētem & necessariam esse dicimus. Nam quicquid est antecedentis causæ, istud sic comparatum nos dicimus, ut eius gratia non necesse sit effectum esse, sed contingat esse, & accidat, & tum demum effectum esse: si uis & efficacia antecedentis causæ nulla fuerit amplius. Quamobrem ex his quæ generatione præcedunt, nemo quicquam demonstrat. Non enim si Plethora est, morbū esse oportet, sed è regione potius, à posterioribus γενέσει, demonstramus priora γενέσει, nempe per effectus ostendimus necessitatem causarum antecedentium: ut si Apoplexia est sanguinea, necesse est præfuisse plethoram: & domus si est, apparatum materiæ & causas effectrices præfuisse oportet. Quid uerbis opus est? in existētibus causa essentiæ & demonstrationis est, τὸ ὄν: in fientibus, τὸ ἐσόμενον: ut breuiter monet Aristoteles in primo libro de Partibus animalium, copiosissimè eadem tractat in secundo Physicorum, & in posteriore libro ἀναλυτικῶν ὑστέρων

Antecedens per se & necessaria causa nō est rei quatenus esse dicitur.

Necessitas antecedentis pendet ab effectu, & ex hypothesi & per se necessaria est causa.

cap.12. quæ si didicisset bene noster aduersarius, in hos errorum laqueos se non induisset, è quibus explicare ipsum, nisi hoc modo disputando, non possum. Oportet profectò laboranti ueritati suppetias ferre, nec amicitiæ uel odio dandum aliquid, quibus utrisq; ueritas plerunq; periclitari & supprimi consueuit, qua nulla est maior tamen in rebus humanis iniuria. Non intelligẽs hæc Anonymus causam simpliciter Antecedentem, & per se, & immediatam causam morbi esse pronũciat. Veretur, ne si hanc non proximè adiunxisset morbo, quispiam propiorem quandam, nempe continentem seu coniunctam interponeret, ideo sic adstringendo causam Antecedẽtem cum morbo, coniunctam elidit per uim, & quasi de suo loco eijcit: quam ego non prætorio iure quodam, sed philosophico, deiectã restitui in integrum & posse & debere existimo. Haud paulò leuius illud etiam est peccatum, quòd ὁμόγονον, seu προσεχὲς αἴτιον morbi non causam, sed ipsum per se morbum dicit, ut paulò antè dixerat Antecedentem per se causam morbi esse, quæ profectò si sit per se & proxima causa, necesse erit cõiunctam causam esse morbum. Sed ut prius falsum, ita quoq; posterius est. Ad hæc absurda tanquam ad scopulos quosdam, impellunt

Veritati succurrendum.

Quæ ratio sit ob quam definierit hoc modo Antecedẽtem Anonymus.

Aliud Anonymi peccatum.

Vt Antecedens non est per se causa, ita quum nos coniunctã di

lunt ipsum negatio cōtinentis causæ in morbis, & assertio causæ Antecedentis: quam definiens ipse ut συνεκτικὸν, nihilominus negat συνεκτικόν. Ruinosis & infelicibus his argumentis omnia superstruens, mirum non est, si rationes passim ipsius uacillant & claudicant: & modò hoc, modò aliud à ueritate ipsa coactus, tāquam ultrice Nemesi, dicere & sentire cogatur. Conferamus nos ad reliqua, quibus sententiam nostram oppugnat argumenta, quæ sunt istius generis pleraque, ut his infirmandis modum mihi putem adhibendum, ne subinde eandem quasi cantilenam repetere uidear. Deseruisse se philosophorum castra, & ad medicos se cōtulisse, gloriatur Anonymus. Qualia sub philosophiæ uexillis stipendia merueris, & quo commeatu hinc trāsfugeris, nolo sanè dicere. Næ gloriatio hæc digna est tali disputatore, qui si unquam in castris philosophiæ legitima stipendia fecisset, tam malè & præposterè de causa continente non litigasset, neq; tam infeliciter hactenus cum suis aduersarijs cōflixisset. Exprobrat mihi studium philosophiæ, quod Galenus tantopere laudat in medico, ut eundem dicat optimum medicum & philosophum, ut etiam hac in parte aduersari sententiæ Galeni uideare: ut qua fide in castris ipsius uersere (quod ad dis-

cimus, nō est per se morbus.

Magna res & nō puerilis est philosophia, quā docti homines nūquā aspernantur, sed per omnē uitam eam colunt.

putationem hanc attimet) alios cogitare quàm ipse pronũciare malim. Obsecro mi Anonyme, dic mihi, quandoquidem morbos nõnullos tanquam in coloniam quandam traducis in genus substantiæ, quod præter te nemo unquam fecit, qua nam ratione fretus uel autoritate id facias? Galenum allegas, qui atheromata, steatomata, calculos, pus, sextum digitum, quæ nimirum sunt substantiæ, morbos esse dicat. Atq; harum quidem substantiarum nonnullas toto genere, aliàs uerò quasdam, non toto genere, præter naturam esse dicit. Nequaquã Galenus has res quatenus sunt substantiæ, dicit esse morbos. Quippe morbus cùm sit accidens corporis animati, naturæ ipsius aduersatur, ut substantia sit: & χωριστὸν quiddam, quod substantiæ proprium esse ait Aristoteles. Extra corpus, pus, & steatoma, substantiæ sunt: sed pro morbis, quando sunt separata, nemo numerat. In corpore, morborũ habẽt appellationem, non quia substãtiæ, sed quia ipsis accidit quidpiã, gratia cuius sint et dicãtur morbi. Quid ergo est quòd his substãtijs accidit, ut nomen ipsis et appellatio morbi quadret? Accidens est quoddam, nempe Numerus, gratia cuius redundans & inutile quiddam dicuntur huiusmodi substantiæ, qua ratione dicũtur etiam impedire actionem: non

Morbum nullũ esse in prædicamẽto substantiæ, secundum Galenũ.

Numerus est in prædicamẽto quãtitatis.

quia

quia substantiæ, sed quia his accidit aliquid, uidelicet Numerus naturæ corporis repugnās. Substantiæ sunt res, naturalis, morbus aliquid est contra naturam, quemadmodum sanitas est res secundum naturam. Aliud secundum Aristotelem est Natura, & aliud res naturalis: deniq; ab utrisq; discrepat, quicquid secundū, aut contra naturam esse dicitur. Quæ tertio genere continentur, omnia sunt accidentia. Quare morbus etiam, cùm sit aliquid cōtra naturam, tertij generis res quædam: nempe accidēs erit, & nequaquam substantia. Proinde quæ subiungit cùm de morbi genere Galenum & Aristotelem non idem sensisse ostendit, digna mihi non uidentur, quæ disputādo refellat quispiam. Nam hypotheseos falsitate cognita, quæ deinceps sequuntur, quiuis etiam absque monitore facilè intelligit. Ille uerò noster aduersarius triumphat, quòd iam sibi primùm hoc cōmentum in mentem uenerit, ut secundum Galenum quosdam morbos substantias esse diceret, nec διαθέσεως uocabulum semper qualitatem apud Galenum significare putat. Ego quidem tibi istud in mentem uenisse non miror, siquidem constitutum tibi fuit causam Continentem ex medica arte profligare: quod non potuisses certè, si hæc tibi absurda hypothesis non uenisset

Argumētum quo intelligitur omnē morbum accidēs esse & nō substantiam.

in mentem. Non enim nisi absurdis argumētis, conclusa absurda probari possunt. Quòd si numerus, uel magnitudo cōtra naturam, sunt substantia, non recuso quo minus morbus etiā substantia dicatur: sed accidentia esse, tam est notum, ut in rudimētis dialecticis nihil notius esse poßit. Haud temerè dubitet & quærat aliquis, quî fieri poßit, ut omnes morbi uno genere qualitatis, nēpe diathesi astringātur: cùm tamē figura sit in quarta specie qualitatis, numerus in genere quantitatis, intemperies in tertia specie qualitatis: quocirca morbos etiā in diuersis generibus reponēdos, ut hac ratione nullū genus certū species morborum habere uideantur.

Ratio propter quā morbus non sit in uarijs prædicamentis, sed omnes contineātur prima specie qualitatis, nempe diathesi.

Respondemus, quantitatē nempe numerū, magnitudinem, figuram, & reliqua, morborum genera non esse: sed ne differentias quidem, nisi quoad qualitate quadam determinentur, quæ participent genere διαθέσεως. *Equidem differentia sequitur naturam generis (morbus enim* διάθεσις *est & qualitas) quam interdum nihil uetat aggregari ex uoculis diuersorum generum: quod ipsum deinde aggregatum, si fuerit, differentia necesse est,* τὸ οἰκεῖον συνεπιφέρειν γένος, *ut Aristoteles docet libro sexto Topicorum. Magnitudo non subinfert genus morbi, nempe* διάθεσιν, *quare eius differentia quoque non est.*

non est. Sed determinata magnitudo, nempe qualis quædam magnitudo, ut quæ contra naturam inest corpori animato, participat genere διαθέσεως, *& morbi cuiusdam tanquam differentia, speciem ipsius constituit. Vnico uocabulo species hæc nequit exprimi. Nam qui dicit et nominat morbũ in magnitudine, is speciem quandam morbi uidetur pluribus uerbis expreßisse. Idem sentiendum de reliquis. Neque enim Figura morbus est, sed qualis quædã figura: nec Numerus, sed qualis quidam numerus: nec caliditas, sed qualis quædam caliditas: quæ nimirum cùm sint differentiæ generis diatheseos, nullum morbum extra genus illud consistere patiuntur. Tam uerò absurdum non est huiusmodi Numerum, qualitatem quandam esse, seu* διάθεσιν, *quàm absurdum non est Triangulam speciem (quæ aliâs sit quantitas & superficies quædam) quoad ea corpus quoddam determinatur, nõ in quantitatis, sed qualitatis genere quodam, nempe in* FIGVRA *collocari. Cæterum* διάθεσις *(autore Aristotele) significat qualitatem quandam, quæ in rebus inest, causa ordinis partium. Is ordo consideratur aliquando ratione loci. Vt quando loci gratia dicitur aliquid præditũ diathesi. Nam sunt nõnulla quæ dicuntur qualia quædam propter*

Magnitudo, nõ est differentia morbi, tanquam generis, sed qualis quædam magnitudo.

Ratio, quare causæ morborum, item morbi, item symptomata, dicãtur à Galeno Diatheses.

contagionē loci, & adiunctione ad aliud quiddam. Accidunt διαθέσεις rebus, quoad applicitæ certis corporibus sortiuntur ab eo, quod efficiunt qualitatis cuiusdam appellationem, ut aëris quædam est διάθεσις, qua dicitur salubris uel insalubris: item antecedentium causarum & προκαταρκτικῶν qualitatem, definimus διαθέσεις hæc, qua dicuntur contra naturam, propter loci contagionem se habere: siue qua non dicuntur hoc modo, sed contrario, nempe secundum naturam qualia esse. Sic causas illas definimus non ratione substantiæ, sed διαθέσεων: quarum causa sint efficientes morbi, uel sanitatis. Etenim salubritas in aëre, διάθεσις est quædam aëris, qua conseruat aut efficit sanitatem. Valet ratio eadem in omnibus, in quibus loci gratia διάθεσις rei adscribitur, qua dicuntur secundum aut contra naturam habere. Sic omnium, quæ partium & locorū ratione ordinem quendam habent, dicimus διάθεσιν esse, ut mundi, ut partiū animalis, ut domus, ut orationis rhetoricæ. Iam causas quoq; morbificas in numero διαθέσεων refert Galenus, quæ ut contagione corpora afficiunt, sic loci gratia: non autem per se quandam διάθεσιν contra naturam obtinent, qua dicuntur morbificum qualitatem uel quantitatem habere, quam extra contagio

Diathesis quę accidit rebus causa partium quæ loco differunt.

Aristo. lib. 4. Metaphy.

nem

nem hanc & ordinem partium se mutuò tangentium, diathesin non haberent. Alia est uocabuli διαθέσεως significatio, qua tanquam genere includuntur affectus ipsi. Describitur autem & hæc, ordine, seu τάξει, non loco, sed δυνάμει discrepantium partium. Huiusmodi diatheses, habitus etiam possunt dici: qui insunt in rebus causa potentiæ partium, quæ secundũ magis & minus τάξιν quandam habent: & propter hanc τάξιν sortiuntur etiã διάθεσιν, quæ nimirum partium δυνάμεως est qualitas quædam, qua uel secundum, uel contra naturam sese habeat subiectum δυνάμεως. Diathesis mediocriter habentium partium δυνάμεως subiecti, uirtus dicitur, aut sanitas, non mediocriter: uitium autem, morbus. Tertia uocabuli διαθέσεως significatio, qua ordo seu τάξις partium speciei (non loci, aut δυνάμεως) subijcitur διαθέσει, qua significatione dicuntur διαθέσεις à Galeno symptomata. Nam & his corpus dicitur διατίθεσθαι. Quoniã color symptomaticus non est sympliciter, sed qualis quidam color, & motus etiam est qualis quidam motus, quæ in ipsis qualitas definitur partibus τοῦ εἴδους, nempe morbi: cuius partium respectu symptoma dicimus esse διάθεσιν. Licet hoc modo quoduis ἴδιον ἀχώριστον διάθεσιν appellare respe-

Secunda significatio διαθέσεως pertinens ad partes, quæ causa δυνάμεως subijciuntur formæ.

Tertia significatio, pertinens ad partes, τῷ εἴδει discrepantes.

respectu partium suæ speciei, quod ipsum etiam proprium nequit in alio quàm sui subiecti genere collocari: ut nimirum in quo prædicamento seu genere subiectum est, in eodem quoq; sit proprietas ipsius. Vt in quo genere morbus ponitur, in eodem quoq; symptoma poni est necesse. Excretio in genere, est actionis. Sed excretio Dysenterica, in prædicamento qualitatis & διαθέσεως est, quia partium εἴδους δυσεντερίας est quædã διάθεσις: nec alibi excretio hæc potest inesse, quàm intestinis, propter πάθος dysentericũ. Est autẽ excretio huiusmodi, diathesis intestinorũ, prouenıens ab exhulceratione eorundẽ, qua deijciũtur sanguinea quædam, interdum cum ramentis. Ratio istius διαθέσεως explicatur, εἴδους τῆς δυσεντερίας, quod partibus suis definitum subijcitur symptomati. Quo constat, rectè dici etiamà Galeno symptoma διάθεσιν, perinde ut causas & morbos ipsos διαθέσεως uocabulo complexus est. Ex quo perspicitur, morbos omnes genere διαθέσεως uno cõprehendi: quod Anonymo non uidetur consentaneum. & non modò morbos, sed etiam causas morborum, & symptomata, ad idipsum genus pertinere: quod multo minus uerisimile cuipiam uideri posset. Quæ diximus, faciunt ad Galenum intelligendum

In eodem prædicamento est proprium in quo est subiectum proprij.

dum, & defendendum ipsum contra quorundã calumnias, qui uocabulo ipsum διαθέσεως non tam uti, quàm abuti uociferantur: quod ipsum tamen, quibus & quo modo se habentibus rebus debeat accommodari, penitus ignorat. Noster aduersarius porrò ex qualitatis genere submouet morbos, & in prædicamentum relationis eos traducit: cùm prius nonnullos, tanquam colonos, deduxisset in genus substantiæ. ita nihil non licere sibi, propter dialecticæ admirandam scientiam arbitratur: ut uix quid contrà mihi dicendum sit, reperire queam. Sic autem scribit:

Vt enim sanitas & morbus, ita quoque affectus & actio ex eorum numero sunt, quæ ad aliquid referuntur. Ideóque non in genere, uel (ut hodie loquuntur) predicamento qualitatis, ut censuit Aristoteles, sed potius Relationis, seu ad aliquid, reponuntur.

Anonymus morbos collocat in Relatis.

Non negamus quin ὁμωνύμως usurpetur uocabulum διαθέσεως, & aliâs qualitatem eo significari, aliàs uerò pro relato usurpari. Nam dispositio, dispositæ rei dispositio, nempe mensura dispositi quædam dicitur. Verumtamen quoad genus est morbi, διάθεσις non est uocabulum Relatum, sed qualitatis uox: quoniam morbus etiam absolutum quiddam, & nequaquam

quam Relatum est. Quòd si morbus, nempe species διαθέσεως, qualitas est, διάθεσιν quoq; in illo genere esse oportebit: quandoquidē in eodem genere sit genus definitionis, in quo definitum est, nempe species. Genera enim & differentiæ, naturam speciei sequuntur: ut si morbus species est qualitatis, genus etiam & differentiam qualitates esse oportebit. Non longè secus grammaticam quoq; in genere qualitatis, definimus genere sciētiæ, quod & ipsum qualitas sit oportet: tametsi quoad est, extra definitionē absolutorū poßit referri. Etenim autore Aristotele, uocabula separatim, & cum alijs coniuncta, non idem significant. Vt uox scientiæ in definitione grammaticæ, tantùm qualitas est: sed ipsum separatim positū, potest pro Relato haberi. Per accidens igitur Grammatica refertur, quia uidelicet genus ipsius potest referri. Sed noster aduersarius dicit, morbū quoq; referri, quia referatur ad impeditā actionem, quia simul sint, & simul perimantur ambo. Nos uerò nequaquā cōcedimus: quæ simul sint, & simul desinant, pro Relatis habēda. Tametsi enim Omnia relata simul sunt & desinunt, ob id non uicißim: & è regione uerum est, quæcūq; simul sunt & desinūt, hæc esse relata. Propria enim & subiecta, simul sunt & non sunt, tamen

Morbum esse in genere qualitatis.

Morbus est per accidens relatum, quia uidelicet genus ipsius potest referri. Sed Anonymus alium modum relationis, & illum falsum, proponit.

tamē ob id in genere Relatorum nequaquā ponēda. Ergo paralogismus est ex ambabus affirmātib. quādo sic argutatur: Omnia relata sunt simul natura. Sed Morbus & uitiosa actio, sunt simul natura. Quare uitiosa collectio hæc non mihi fucum faciet, quemadmodum fucum fecit Anonymo. Rursus poterit nobis quispiā opponere in definitione morbi, relatum genus, et differentiam poni, quare definitum quoq; fore Relatum. Dicitur enim esse Diathesis impediēs actionem. Nam & Diathesis refertur, & impediens, & Actio quoq; nonnullis uidetur referri, sed falsò tamē. Esto, ut Actio quoq; referatur: ob id tamē definitio hæc non est in genere Relatorū, sed absoluta in genere qualitatis collocanda: propterea quòd differentiæ definitionum Relatiuarū, diuersi generis esse nequeunt. Genus, nempe diathesis, est in tertio genere relatorum. (quandoquidem Aristoteles omnia relata tribus generibus partitus est) & horum in secundo genere, uocabulum est impediens. Quanquā impediens, non est differentia: quia non συνεπιφέρει τὸ γένος, sed pars est differētiæ. Nam impediens, actionis est differentia, quoniam genus diatheseos subinfert, quam nemo est qui uel somniare poßit aliquò referri. Sed hæc in Commentarijs nostris in sextum Topicorum

Paralogismus Anonymi.

Obiectio.

Metaphy. 4.

Aristo. in 6. Topic. πᾶσα διαφορὰ τὸ οἰκεῖον γένος συνεπιφέρει.

corum Aristoteles planè docuimus, quæ nostri temporis disputatores & scriptores intelligere, non cōtemnere deberent. Ignorātia enim ueræ Dialecticæ, dictu mirum est quàm prodigiosas subinde pariat opiniones. Falsum igitur est quod Anonymus dicit, morbū referri ad uitiosam actionem: idq́; testimonio confirmat Aristotelis, qui Relata dicat non per se intelligi, sed cum alio, ad quod nimirum referantur. Paralogismum hunc pauló antè soluimus. Nónne symptoma sæpe cognoscitur, & tamē morbus ignoratur? quomodo igitur relata sunt morbus & symptoma, quandoquidem uno cognito, simul alterum cognosci non sit necesse? Ex quo apparet ignarum esse Anonymū eius artis, quæ docet unamquanq; rem in suo genere collocare: quam ipse, ut puerilē cōtemnens, nihilominus putat se digitis (ut dicitur) cœlum attingere. Noster aduersarius dicit quicquid in buccā uenit, & quouis cothurno est instabilior. Pauló antè dixerat, ipsum lapidem & ipsum humorem, nempe ipsam substantiam esse morbum.

Morbum nō esse relatum respectu uitiatæ actionis.

Fol. 196. Iam dicit, non ipsa esse morbos, sed Relationes ipsarum substantiarum: quæ certè substantiæ non sunt, sed accidentia substantiarum. Sed ne hoc quidem loco rem acu tetigit. Nam ego quidem morbos accidentia esse dico, sed rela-

Inconstantia Anonymi.

tiones

tiones esse nego. Dum de Causa morborũ continente disputat, propemodum etiam morbum ipsum nihil esse ostendit: cùm enim nec substantia sit, nec Relatio, necesse erit ipsum nusquam & nihil esse, cùm in nullo genere rerum poßit reperiri. Nam qualitatem esse negat, Relatum, aut substantiam esse hactenus non probauit. ex quo sequitur, ut frustra disputet de causa eius rei, quæ argumentis ipsius probata sit omnino non esse. Paulò pòst dicit, lapidem esse Relatũ, & non ipsam Relationem. Argumentari igitur contra Anonymum sic licebit: Morbus est relatio. Sed lapis non est relatio. Ergo lapis non est morbus. Sed suprà dixisti, lapidem esse morbũ, & hoc nomine morbum etiam in prædicamento esse substantiæ. Nunc aliud dicis, & negas lapidem esse morbum. Vide igitur quàm sis bellus disputator, ut alium non requiras qui contrà disputet, quãdoquidem tute temetipsum argumentando apertißimè refellas. Si relatio est morbus, ergo lapis non primò impedit actionem. Proinde cùm neque subiectum sit morbi lapis (quoniam non ægrotat lapis) nec sit ipse morbus (quia non est relatio) ex neceßitate causa coniuncta erit morbi: quod cùm ultrò Anonymus affirmet, non est cur id argumentis sollicitè deinceps astruam, & probem. Si iam

Anonymus ultro cõcedit lapidem esse causam cõiunctam morbi.

pridem id ei uenisset in mentem dicere, uno errore scilicet contentus, non dixisset lapidē esse ipsam obstructionem, nempe ipsum morbum: quod nihil aliud est, quàm morbū in quid prædicari de lapide, & ipsum esse genus lapidis: quandoquidem lapidem ὅπερ αὐτὸ νόσημα, pronunciat esse. Ex quo sequitur, si morbus sit ad aliquid & Relatum, ut nec morbus, nec obstructio, sint amplius in prædicamento substantiæ, sed in prædicamento Relatorum. Quare lapis si est sub genere Relatorum, accidens erit, & inseparabile quiddam à uesica: quippe separari, & separatim esse accidentia nullo modo possunt: quod multò absurdius dictu est, quàm si diceret, lapidem seu morbum in prædicamento esse substantiæ. Veritus hanc obiectionem Anonymus ei sedulò occurrit, ac dicit, Substantiam, uel qualitatem, non esse ipsas relationes, sed Relata quædam. Ac substantiam quidem (ut lapidem) esse ipsum morbum, & morbum esse Relatum, id est, cui accidat Relatio, non autem esse relationem ipsam: quoniam absurdum sit dictu & auditu, Substantiam dicere accidens. Cæterùm ut morbus sit Relatū, sic morbositatem esse Relationem: & ut Sanitas sit Relatū, sic salubritatem esse Relationem. Etenim morbum esse fundamentum morbositatis, quemadmodum

modum pater sit fundamentum paternitatis, & morbum uel patrem substantiam quidem esse (Relata enim tanquam absoluta & fundamenta relationum, in suis quibusdam collocari generibus) Paternitatem uerò quia Relatio sit, non esse substantiam, sed accidens, à quo relata separari poßint: fundamenta enim posse sine Relationibus esse.

Non mihi si linguæ centũ sint, oraq; centum,
Horũ equidẽ errorũ censeri nomina possent.

Primùm si Morbus, ut Substantia, uel qualitas, sint Relata, id est, fundamenta Relationis, quomodo in genere erunt seu prædicamento sui Accidentis, quãdoquidem quod accidit, non poßit cuiusquam esse genus? Aut si non per Synecdochen, sed simpliciter sunt Relata, cum hoc modo cõcreta, sint in eodem prædicamento: quo abstracta, quæro, qua ratione in substãtia, aut qualitate morbi reponẽtur? Nam & in his generib. morbos esse dicit Anonymus, & de hoc prolixè disputatũ fuit superius. Sed Anonymus nihilominus morbũ & sanitatẽ, quæ sint Relata, in categoria (sic enim scribit) Relationis poni, & nequaquam in Qualitatis, censet. Paulò superius dixerat, morbũ quoad substantia uel qualitas sit, non Relationem esse, sed Relatum quiddam, quatenus nimirum ei Rela-

tio accidat. Si morbus est concretum quiddam, nempe Relatum, ex absoluto nimirum quodam & relatione constituetur. Absolutum est, autore Anonymo, substantia uel qualitas quædam, sed relatio est morbositas. Ergo morbus quoque erit relatio, & non relatum. Nam abstractum est morbus, quemadmodum paternitas, cuius concretum est: morbidum uel morbificum, ut paternitatis cõcretum est pater. Ex quo concludendum, morbũ ipsum esse relationem, & non relatum quiddam. Quare si idem morbus substantia quoq; est, uel qualitas (nempe fundamentum Relationis) necesse erit substantiam uel qualitatem, esse Relationem: quod ipsemet Anonymus fatetur absurdum esse. Vt hoc igitur ei demus: morbum respectu symptomatis referri (quod tamen ipsum suprà ostendimus falsum esse) oportebit ipsum, scilicet morbum, per se relationem esse, & non ex absoluto & relatione concretum quiddam, quod ipse Relatum nominat, subiectũ scilicet quoddam & fundamentum relationis, non autem ipsam Relationem. Ergo, siquidem morbus est substantia, & omnis morbus est relatio: sequitur, ut quædam relatio sit substantia. Nouas fingit Anonymus Relationes, morbositates scilicet, & salubritates: cùm tamen abstractorum

Anonymus aliquando dicit Relatũ esse fundamẽtum relationis. Interdum dicit esse in genere Relationis.

non

non ſint alia abſtracta, ut morbi abſtractũ non eſt morboſitas: ſed ut morbidi abſtractum eſt morbus, ita morboſi abſtractum eſt morboſitas: & ut ſani, ſanitas, ita ſalubris abſtractum eſt ſalubritas. Scio aduerſarium accuſaturũ hoc loco meam obſcuritatem, quæ tamen non mea eſt, ſed uel rerum ipſarũ: uel uidetur eſſe, propter ruditatem eorum, qui philoſophiam non callent. Nec Sol obſcurus eſt, quia lippientes oculi aut cæcutientes eum uidere non poſſunt: ut meritò ſit ridendus, qui demonſtrationes, quas ipſe non intelligat, obſcuras & inutiles eſſe clamet. Quæ porrò dicit & ſcribit Anonymus, tantam redolent uel perplexitatem uel falſitatẽ, ὡς δοκεῖν τὸ παράπαν ὑπὲρ ἡμᾶς λεγόμενα, ut Ariſtoteles alicubi ſcribit de Empedocle: ut ne diuinare quidẽ poßim, quo tãdem in genere morbum exiſtimet eſſe, Relationis ne, an Subſtantiæ, an qualitatis? quum modò huic, modò alij prædicamento genus morbi adiudicet. Relatum, id eſt, in genere Relationis, dicit eſſe lapidem, quoad ſit morbus. Sed quoad ei non accidat relatio, non eſſe morbum, & hoc nomine eſſe in genere ſubſtantiæ. At ſuprà dixerat, Fol.169. ipſum lapidem, quia ſubſtantia, eſſe morbum: adeoq; morbũ in genere ſubſtantiæ eſſe, quam conſtat in omnibus generibus eſſe abſolutißi-

mam. Hoc uerò loco propter relationem, lapidem dicit esse morbum, non quia subiectum relationis. quod ipsum quid aliud est quàm inficiari quod paulò antè affirmauit, pugnãtia inter se, pro ueris & consentaneis astruere? Diluendis obiectionibus per posticum se subducit, sed tamen scientes fallere non potest. Quæro, Relatum quomodo poßit fundamẽtum esse relationis? Nam si fundamentum est, oportebit relatum esse absolutum. Pater uerò nequaquam est fundamentum paternitatis, sed pater significat duo, fundamentum scilicet, id est absolutũ, & paternitatem: quæ refertur, nisi per Synecdochen uelit intelligi patris uocabulũ pro Relato, nempe pro homine seu fundamẽto, et absoluto, in quo poßit inesse paternitas: qua ratione, pater nõ erit in prædicamẽto relationis, sed substantiæ. Omnia relata dicit, in genere esse relationis. Sed nõnullas substãtias esse relata. Ergo, quasdã substantias esse in prædicamẽto relationis esse. Ego uerò cum Dialecticis dico, substantias non esse Relata (lapis enim, autore Anonymo, quatenus morbus, & substantia est, & Relatum, nempe morbositati, ut relationi subiectus) sed ipsis accidere relata: ut quemadmodũ homini accidit ut dicatur albus, ita accidit eidẽ ut dicatur pater, aut ad aliud quid Relatus. Et-

enim

enim cui aliquid accidit, non eſt in prædicamento ſtatim eius generis quod ei accidit, alioqui omnia eſſent in omnibus: quod ipſum non eſt diſtinguere, ſed confundere genera & prædicamenta rerum. Omnino concreta quæ ſignificant aliquid in aliquo (ut Relatum ſignificat Relationem aliquam in abſoluto quodam, & album ſignificat albedinem in ſubiecto) ſunt in prædicamento abſtractorum. Subiecta uerò, nec in prædicamento concretorum poni, nec abſtractorũ poſſunt. Ex quo ſequitur, lapidẽ, quatenus ſit ſubſtantia, nequaquam morbum eſſe, quandoquidem in prædicamento non ſit Relationis. Hactenus demonſtrauimus Anonymũ perplexè loqui de Relatis, et aliâs tanquam fundamẽta et abſoluta, ſubijcere ipſum hæc relationibus, aliâs, ut reſpectus habẽtia, in prædicamẽto Relationis ponere: ut haud exploratũ habeas quid ſentiat, cùm tam ambiguè loquatur, et minimè Dialecticè. Morboſitas ergo in genere Relatiõis erit, ſed morb. ut fundamentũ, aut ſubſtãtia erit, aut qualitas: ac in prædicamento nõ erit Relationis, ſecundũ Anonymũ. Et rurſus cùm morb. ſit Relatũ, & Relatũ ſit in prædicamento Relationis, neceſſe erit, morbũ in genere Relationis eſſe: quare neceſſe eſt, ut homonymũ ſit uocabulum Morbus, & quatenus homony-

Morbi uocabulum non est homonymum ut ob id in diuersis poni prædicamentis, possit.

mum, diuersis in generibus collocari: de qua tamen homonymia, nec Galenus, nec Anonymus nos admonuit, cùm una ipsius ab utroq; definitio proponatur: ut hac in parte sit etiam perspicuum fingere homonymiam Anonymum, quæ tamen nusquam reperiatur apud Galenũ. Anonymus, ut Sophistæ solent, omnia facit perplexa homonymijs, quibus tanquam diuerticulis sese occultat, nec in clara luce uersatur ueritatis, ut philosophi solent: quos ei satius fuisset imitari, quàm contemnere, & ab artis medicæ tractatione tanquam agrestes & indoctos ablegare. Demonstratum hactenus est: Morbum respectu symptomatis, nequaquam pro Relato habendum. Et quamuis ultrò etiam concedamus esse Relatum, tamen ne posito quidem illo falso, probare posse aduersariũ quod instituit, nempe causam esse nullam continentem, cùm tamen interdum ex falsis concludi uera contingat. Tantum uerò abest, ut Anonymus ex his falsis aliquid uerum concludat, ut multo pluribus absurdis opinionem suam inuoluat, quàm si morbum ex Relatorum numero sustulisset. Aristoteli nunc respondebimus, qui libro septimo Physicorum, quando probat secundum habitum res non moueri, inter reliqua argumenta illud quoq; affert: Secundum Relationem

motum

motum rebus nō inesse, aliâs in quinto φυσικῶν probauerat. Deinde habitus quosdam nominatim commemorat, ut sanitatem, morbum, uirtutem, uitia, quos constet esse partim συμμετρίας, partim ἀσυμμετρίας, quæ relationū uidelicet tertiæ speciei sint uocabula. Ex quo sit perspicuū, secundum illos habitus, res motionibus non esse obnoxias. Respondemus nos, sanitatem ob id Relationem non esse, quia pars differentiæ ipsius sit συμμετρία, quemadmodum nec Grammatica relatio est, quia genus ipsius est scientia. Nihil enim prohibet, quo minus definitū sit absolutum, & plurimæ nihilominus ipsius partes ad aliud referantur. In definitione Naturæ referuntur ferè singulæ partes, ut uocula causæ, item motus: ac nihilominus definitione, & definito, significatur res absoluta, nempe substantia. Natura enim in rebus non est accidens, sed substantia, ut liquet ex physicis Aristotelicis. Cæterum Relata definiuntur hoc modo, ut pro genere ponatur genus definiti, sed pro differentia oppositum definiti, id nimirum ad quod refertur. Sic definitur pater, ut sit efficiens filij. Et duplum, ut sit exuperantia subdupli. De formulis harum finitionum, diximus in Commentarijs nostris in librum sextum Topicorum Aristotelis, loco 57. inde, qui uolet, quæ perti-

Aristotelis argumento respōdetur, qui πρός τι, uidetur dicere morbum esse.

Quomodo definiantur uere Relata.

nent ad finitionē Relatorū rēqrat. Nec moueor autoritate Fernelij, cui ſane multū tribuo, ut par eſt: ſed ſi in Relatis ponit morbū, nullā cauſam uideo propter quā ei aſſentiar. Opinione Anonymi Sanitas ſic refertur ad actionē naturalē, quēadmodū Pater refertur ad filiū. Pari modo refertur morb. ad ſymptoma. Relata ſunt natura ſimul. Sed ſubiectum natura prius eſt, et proprietas poſterior. Nam præcedit finitione morbus, item ſanitas. Propriū ſanitatis eſt, nempe poſſe ſecundum naturā agere & pati. Item propriū morbi, quod eſt, Impeditā eſſe actionē corporis animati propter morbū, definitione poſterius eſt morbo. Ac ſæpe cōtingit, etiā ſymptoma notum eſſe, ut interim morbus ſit incognitus. Quomodo igitur morbus & ſymptoma pro Relatis habebuntur, cùm neq; natura, neq; notitia ſint ſimul? Etenim ſimul ſunt φύσει ὧν οὐδέτερον οὐδετέρῳ τοῦ εἶναί ἐστιν αἴτιον. Sed quis neſcit, morbum, ſymptomatis eſſe cauſam: & Sanitatem, cauſam actionū naturalium? Proinde hæc, ne uidear aduerſario meo φίλαυτος, miſſa facio: qualis enim ſit philoſophus, uel potius Suffenus, unicus hic libellus teſtatur: ut mirum non ſit, ſi profligandā ē ſchola medicorum philoſophiam putet, quoniam erraſſe non uult uideri, reprehendi moleſtiſſimè fert, et contra eos

Aliud argumentum quo oſtēditur morbum non referri ad ſymptoma.

Morbus & ſymptoma ſimul ſunt tempore, ſed non Natura.

qui

qui dissentiunt, inuehitur acerbißimè. Paulò pòst reprehendit me, quòd κατὰ σχέσιν fientes morbos, in morborum quoq; genere dixerim esse. Quandoquidem symptomatibus inter dum grauißimis infestent, quũ symptoma constet esse inseparabile morborum acidens: cui dubium sit, quin morbi ratione communi huius modi schetici contineantur affectus? De his diximus suprà, quòd tales sint affectus, qui suapte natura simul ut causæ effectrices fuerint sublatæ, euanescant unà cum grauißimis interdum symptomatibus, quæ istius generis FIENTIBUS morbis cõuenire negat Anonymus, contra Galeni tamen autoritatem. Is uerò in Locis affectis commemorat suum quendam acerbißimum dolorem, quem sit paßus propter uitream pituitam adhærentem intestinis, quo sit mox liberatus, excreta pituita. Deinde cõtra Iulianum disputans, ostendit morbos qui habent plethoricam hypothesin, & sint fientes adhuc, uacuatis humoribus: simul ipsos quoq; cum suis symptomatibus desinere. Diluit postea rationes meas, quibus ego (fretus autoritate & sententia Galeni) ostendi, plethorã aliquando causam esse antecedentem & coniunctã, itẽ fientiũ morborum, & symptomatum. Aduersarius mihi ratione hac occurrit plethoræ, qua nimirum ipsa

Tertij modi FIENTES morbos, contineri genere morbi demõstratur.

Fol. 174.

ipsa per sese habeat accidentia quædam, non symptomata, ut ruborem, distensionem, grauitatem corporis, non autẽ quatenus sit causa cõiuncta morbi nondum confirmati. Sic semper tergiuersatur, ut aliquid dicere uideatur: cùm tamẽ nihil dicat. Sed hæc tractata sunt à nobis superius. Me rursus ad philosophiã meam relegat: itaq; quæ honori & laudi duci debebãt, ea probro & uitio mihi uertit, quod eruditos uiros & prudentes minimè decet. Quòd si tantopere ego philosophiæ ignorantiã exprobrare ei uellẽ, primùm quãto id iustius facerẽ et rectius, deinde quàm sæpe id facere potuerim, intelligent hi qui philosophia instructi, me non temerè litigare cum illo de Causa continente animaduertunt. Quæ postea sequuntur (nam multus est in eo, ut probet plethoram nũquam esse causam morborum fientium, habentium symptomata) ridenda magis quàm refellenda uerbis, quoniam nihil ad propositum faciunt, tametsi tenebras quasdam indoctis lectoribus
Fol. 178. offundant. Reprehendit me deinceps, quòd obscurè & sophisticè differentiam pathematis & morbi descripserim: cùm ipse tamen magis sit reprehẽdendus, qui propter ignorantiã hanc, negat pathemata habere symptomata: nec intelligit duplicem rationẽ, aut potius triplicem
FIEN-

FIENTIVM morborũ, à Galeno usurpari. Quocirca per posticum se (ut dicitur) proripit, metuens, ne nostris tricis teneatur: ob id fuga sibi consulit in tempore, quod propriũ est callidorum. Sæpe dicendum illud mihi est, tot ferè errata in libello esse Anonymi, quot sint argumenta. Quale est illud etiam, quo γιγνόμενον νόσημα, id est, fientẽ morbum, non esse κατὰ σχέσιν morbum, nititur probare. Scribit autem Scheticum morbum habere symptomata. Sed fientẽ et cum antecedente causa coniunctũ, non habere. Metuit, ne si fateatur symptoma adesse fienti & adumbrato morbo (sic enim eos appellare solitus fuit Archigenes) cogatur ipsius quoq; causam aliquam coniunctam fateri. Miscet igitur & confundit Galeni dogmata, ne parum Galenicus hac in disputatione uideatur. Fientis morbi symptomata esse, docet Galenus libro primo de Locis affectis, tam apertè, ut mirari subeat, quî potuerit hæc dißimulare, qui toties illum non modò priuatim, sed etiam publicè prælegerit. Afferam unum duntaxat uersum, quo perspicuè docet, πάθος, habens symptomata (quòd ipsum aliud sit nihil quàm Fiẽs morbus) sic esse cum sua causa coniunctum, ut simul sublata ea, desinat etiam πάθος ipsum, quoniam per se non sit μόνιμος. Eius hæc sunt

uerba:

uerba, πρόσεχε τὸν νοῦν ἐνίοτε μὲν ὑπὸ αἰτίας τινὸς γίνεσθαι τὸ πάθος, ὃ μὴν ἤδη πῶς μόνιμον ἔχει διάθεσιν ἐχωρισθείη τὸ αἴτιον. Quo in loco, uox πάθους significat non motum, sed affectum quendã impedientem actionem: quem postea diuidit in duas species, ut unus nimirũ sit permanens, alter uerò non permanens, sed σχετικὸς. Proindè talem affectum, ut Fientem, ita quoquè σχετικὸν appellari, manifestum est ex uerbis Galeni, quæ sunt in 8. libro Methodi, quæ sic habent, ὁ γὰρ ἔτι γινόμενος πυρετὸς, ἀρθέντος τοῦ αἰτίου, συναναιρεῖται καὶ αὐτός. Quomodo autẽ tolleretur febris quæ nõ esset? Nam quæ fit, & nondũ est, nõ tollitur, sed ne fiat, præcauetur. Quin schetica quoquè febris dicatur hæc quoquè: quæ causa carens facilè soluitur, ut ephemera, haud sanè negauerim: sed hæc Fiens Schetica non est, sed facta Schetica febris: non enim propter causam sibi coniunctam, dicitur fieri. Sed ut Demosthenes alicubi inquit, ἡ πονηρία δεῖται προφάσεως, ita falsitatis quoquè nunquam potest esse, neq; simplex oratio, neque excusatio: quare missa facientes hæc, ad alia nos conferamus. Eadẽ subtilitate ut reliqua reprehendit & refellit Anonymus: quòd hecticon et monimon hoc loco pro eodem sim interpretatus. Quippe ἑκτικὸν sit ut species μονίμου. Fateor sanè ali-

Diuidit Galenus morbũ in genere, in pathema, & in morbũ absolutum, seu μόνιμον.

Alius est morbus simpliciter σχετικὸς, & alius FIENS σχετικὸς.

nè aliquando uſurpari ἑκτικὸν ſic, tanquã ſpeciẽ μονίμου, quo in genere hecticos morbos appellamus: nõ tantùm eos qui ſimpliciter permanẽt, ſed etiam qui omnino non, aut difficulter curari poſſunt. Galenus autem quando diuidit in Methodo morbos in σχετικοὺς, et ἑκτικοὺς, uocabulo ἑκτικοῦ nihil aliud ſignificari quàm μόνιμον & δύσλυτον utcũq; uoluit, quod ipſo uerborũ contextu poteſt intelligi etiã à mediocriter doctis. Mihi poſtea inſcitiam exprobrat Galenicorum ſcriptorum, in quibus ſe ſolùm putat ſapere, reliquos uolitare tanquam umbras, qualem ſcilicet apud inferos Tireſiam fingit Homerus in Odyſſea. Quid & quantum ego præſtare in Galenicis ualeam, alijs, non tibi, qui omnia detrahis omnibus, permitto iudicium. In libro meo de Cauſa continente, demonſtraui, ſi Morbus definiatur ut Genus (quoad uidelicet ſub ſe continet permanentem & item fientem κατὰ σχέσιν morbum) pro differentia non poni ab ipſo, ut ſit μόνιμον, ſeu permanens quiddam. Idq; ipſum facere Galenum oſtendi in Methodo: quum illic apertè fateatur, ad morbi rationem nihil facere, ut ſit quiddam permanens: quandoquidem momentaneus etiam affectus impediens actionem, & ſymptomatis moleſtus poſſit & debeat dici morbus. Vtitur autem Gale-

Morbus in genere definitur à Galeno in Methodo. Aliâs in specie ipsum finit, quando μόνιμον differentiam ei addit.

nus eo loco uocabulo ἐπιμόνυ, quod perinde sum interpretatus atq; si scripsisset μόνιμον. Nam perseuerans, & permanens, ego quidem iudico non differre, sed diuersum uidetur huic Aristarcho. Μόνιμον, is censet ad rem quæ facta sit, etiam si duntaxat momento perduret, pertinere. Ἐπίμονον autem, ad id quod aliquantisper duret, & permaneat. Quòd si ergo μόνιμον dicitur quod factum sit, quantumuis subitò etiam postea desinat, sequitur profectò ut morbus FIENS, & leuiter impressus, remotione causæ subitò desinens, morbus quoq; sit & dicatur à Galeno: ut necesse nõ sit, quò appellationem morbi sortiatur, aliquãtisper perdurare affectũ, id est, ἐπίμονον esse, sublata causa. Vt uerbi gratia: Si propter humorem uitreum, tensio (quæ est species solutæ unitatis) accidat in intestinis cum sæuißimo dolore, si mox ea desinat tensio, excreto humore, nónne nihilominus erit morbus? Quòd si non est satis, Factum & generatum à causa esse, sed ipsum quoq; permanere sine causa aliquantisper oportet: sequitur, ut omnino pro differentia morbi sit ἐπίμονον, & nequaquam μόνιμον constituendum: quam tu contra Galeni sententiam, more & ritu Methodicorum, omnibus morbis affingis differentiã, eáq; Fientes morbos, nempe παθή-

pe παθήματα, distinguis à morbo: quatenus est genus, quum tamen pathema (etiam te concedente) non discrepet à morbo ratione alia, quàm qua potest & solet morbus etiã sine causa aliquãtisper perdurare: pathema autẽ subitò desinit, simul ut causa effectrix fuerit remota. Tu uerò morbum eum esse negas, quemadmodum & Methodici, qui simul ut causa desierit, ipse quoq; desinat. Quare Galenus, quãdo definit morbũ in specie, & ipsum cõtra pathema distinguit, pro differentia non debuit uti uocabulo μονίμη, sed ἐπιμονίμη, in lib. 1. de Locis affectis, in quo πάθημα, et morbũ in specie, nulla re alia discrepare ostendit, quã permanẽtia et nõ permanentia διαθέσεως non naturalis, respectu causæ effectricis. Eo enim loco μόνιμον significat διάθεσιν, non quæ statim cum causa euanescit, sed perdurat aliquantisper remota causa. Apparet itaq; μόνιμον & ἐπίμονον idem significare apud Galenum: nec obscurũ est quare in Methodo, & in prima de Differen. symptom. lib. morbũ definierit, nulla mentione facta permanentiæ. Sed in primo de Locis affectis libro, cùm discrimen fientium morborũ & perfectorum morborum, uellet definiendo explicare, Morbo in specie, id est, simpliciter morbo, μονίμη uoculæ differentiam adiecit,

Quomodo pathema & morbus permanēs differant.

species diuersas morborum declarare cupiens: quarum una, πάθημα esset, & eodem momento quasi cum sua causa desinens. Altera, morbus: quæ sine causa, efficiente ipsum, perduraret. Quò respicientes Methodici, dixerunt, morbū quatenus existat, neq; Antecedentem, neq; continentē habere causam, sed ipsum per se quiddam esse absq; causa subsistens: de quibus suo loco dicemus, ac docebimus Anonymum à dogmaticis, tanquam transfugam, defecisse ad Methodicos, profligatione hac continentis causæ. Ergo μόνιμον non significat permanentiam momentaneam, sed durabilem quandam, & ἐπίμονον, ut uocat aduersarius. Alioqui quid prohiberet, quo minus πάθημα quoq; diceretur μόνιμος διάθεσις? quandoquidem & ipsius permanētia sit momētanea. Hæc nō animaduertēs Anonymus, extra genus morbi collocat παθήματα, quæ tamē à Galeno pro morbis haberi, definitio in Methodo probat: & cùm grauia quoq; symptomata non patiantur tales affectus, pro non morbis haberi. Omne igitur γιγνόμενον νόσημα dici potest etiam σχετικὸν, quanquā non omne σχετικὸν est γιγνόμενον. Nam quod caret causa, & facilè soluitur, id nimirum σχετικὸν dicitur, sed non γιγνόμενον νόσημα, qualis est febris ephemera. Deinde ἑκτικὸν

Sine causa, febris est σχετικὸν νόσημα.

de ἑκτικὸν omne est μόνιμον, sed non omne μόνιμον est ἑκτικὸν: cùm sint etiam σχετικοὶ quidam morbi, μόνιμοι quidem, sed ob id tamen non ἑκτικοί. At γιγνόμενα νοσήματα, neq; μόνιμα sunt, neq; ἑκτικὰ, sed duntaxat σχετικὰ seu pathemata. Morbus autem, quatenus est uocabulum generis, harum differentiarum expers est: & simpliciter sic definitur, ut sit diathesis contra naturam primò impediēs actionem. Quæ nisi intelligant studiosi, ex tricis his Apinis nunquam se euoluent, quibus omnia inuoluit hoc libello aduersarius. Risisse se porrò cum multis scribit Anonymus, haud dubiè cū philosophastris quibusdam gnatonibus, quibus ille persuaserat me errasse: quia scripserim, intemperiem esse causam morbi aliquando, & non ipsum morbum. O stultum cachinnū eorum, qui rident id quod uerū est. Intemperies quasdā esse morbos, non nesciebam. Num uerò error est, si quis intemperiem aëris, aut aquæ aut alterius rei, morbi causam appellet? Postea redit ad Cramben suā decies recoctam, negans FIENTES morbos esse Scheticos, contra manifestam autoritatem Galeni; qui σχετικὸν πάθος nihil aliud esse dicit, quàm εὔλυτον πάθος. Sed fiente morbo, seu pathemate, nihil ocyus euanescit, remotiōe causæ subitò quasi desinens. Nec uerò ratione morbi

Morbi ut generis, Finitio.

quatenus est genus, quicquã interest quàm diu maneat sine causa morbus, cùm ad FACTI essentiam satis sit uel momento durasse symptomatibus suis conspicuum, autore Galeno in Methodo. Aduersarius autem dũtaxat effectũ, non item causam, ἀπὸ τῆς σχέσεως denominari arbitratur, ut appareat ipsum in philosophorum libris parum diligenter esse uersatũ. His etenim autoribus, causæ etiam dicuntur Scheticæ, quæ nimirum ut desierint, effectus quoq; desinũt, ut sole decedẽte, simul etiã desinit illustratio. Quã bellum porrò etiam est illud argumentũ, quando scribit plenitudinem seu plethoran non esse causam continentem, quocirca sequi ut si morbus aliquis per eam sit excitatus, ut eius continens causa esse nequeat. Ipsam quidem per se plethorã negamus et nos causam esse Continentem. At secundũ accidens & ex hypothesi coniunctam dicimus, ut morbi quidam σχετικοί, si quando plethoricam habuerint hypothesin, ut Galenus löquitur in libro contra Iulianũ: tum plethoran causam eorum continentem (à qua appellatione, ne Galenus quidem abhorret) dicimus. Ex numero enim Antecedentium causarum per se, cùm sit plethora, non nisi ex hypothesi & propter effectum, nempe secũdum accidens, rationem habebit continentis aliquãdo causæ.

Non tantum effectus dicũtur Schetici, sed etiam causæ.

Aliud argumentum.

Plethoran ex hypothesi & per accidens interdum esse continentem.

Fol. 185.

cauſæ. Propter plethoran, quatenus eſt Antecedens cauſa, ſic morbus fieri dicitur, ut detractione plethoræ curari ipſum (quandoquidem nondum ſit) non oporteat, ſed ne fiat, præcaueri. Iſto modo FIENTIS morbi (qui nimirum πάθημα non ſit, & ſpecies Morbi) negamus plethoran cauſam eſſe coniunctã. Nihil enim cum eo, quod nõdum eſt, cõiungitur. Sed motionis reſpectu coniuncta eſt cauſa, qua nimirum generatur morbus: quippe ad hunc modum fiẽtis morbi, nulla ſunt ſymptomata, nulla curatio, ſed tantùm præuiſio, & cautio, ne generetur ſcilicet. De duplici differentia hac Fientis morbi, in hypotheſib. noſtris diximus: ut mirum non ſit aduerſarij rationes ſubinde, propter homonymias claudicare. Pleraq; ſunt ſuperius confutata, ut eadem ſubinde repetere, uideatur eſſe ſuperuacaneum & inutile. Nunc tantummodo Epilogum adijciam ex ipſius libello, quo nolens, uolens, in Fientibus morbis κατὰ σχέσιν, cauſam Continentem eſſe fatetur. Fol. 189.
Sic autem ſcribit:

Falſum præterea eſt, quòd ea cauſa, quæ morbum conciliauit leuem & momentaneum, dicatur Continens. Nam leuis & momentaneus morbus affectus eſt, & permanentiam habet, etiam ſi momentum tantùm durat, quapro-

pter Continentem causam non habet.

Quæro ex aduersario, quomodo momentaneus sit, si permanentiã habeat, quum permanere & momentaneum esse, id est, non permanere, sint opposita? Aut si momentaneus quoq; permanet, permanẽs erit aut sine causa, aut cũ causa. Si cum causa, πάθημα scilicet erit, & fiens morbus. Permanens ergo, cùm causa erit, & sine causa: non permanens, sed momentaneus. Si sine causa, simpliciter utiq; permanens erit, id est, per se, & non propter causam, qua ratione momentaneus haud erit: id est, simul cũ remota causa, desinens diathesis contra naturã non erit. Ex quo concludendũ, momentaneum affectum habere causam coniunctam, quemadmodũ permanens talem nullã habet, quatenus est, sed Antecedentem duntaxat: qua generabatur, aut præincipientẽ, quod ex hypothesibus Anonymi ex neceßitate uerũ erit, ut falsum illud quod dixerat, esse scilicet momentaneum affectum, & nihilominus eundem permanentem. Præterea idem malè argumentatur, quando sic scribit:

Anonymus ultro cõcedit momentaneũ morbum habere causam continentem.

Fol. 192.

Si craßi succi causa essent Continens, tum plethora etiam esset causa continens.

Respondeo, quoad generationis causa antecedant craßi succi, esse Antecedentes tantùm.

Sed

Sed quoad simul sint cum morbis, & quoad remotis ipsis desinunt etiam morbi, causæ nimirum erunt coniunctæ, plethora quidem fientis κατὰ σχέσιν, sed crassus & impactus humor perfecti morbi, nempe obstructionis, causa erit cōtinens. Sed de hoc dictum aliâs. Perpetuò philosophiæ infestus aduersarius negat, Aristotelem miscendum cum Galeno. Illud uerò ut Dictator quidam, non ut disputator præcipit: quare alios quærat, quibus istud persuadeat: mihi & Galeno id nunquam persuadebit, ut sine philosophia eruditum aliquem esse medicum opinemur. Mirum est, quòd symptomata causam habere coniunctam fatetur: & interim nullum esse morbum, qui causam hanc habeat: quorum tamen plurimos constat, tam non posse absque causa definiri, aut demonstrari, quàm symptomata non possunt absque morbis, tanquã causis, definiri aut demonstrari: de quibus suprà abundè satis dictum. Veruntamen Anonymus, crassum humorem affirmat esse ipsam obstructionem, seu morbum ipsum. Quòd si est, quid ni morbus quoq; sit symptoma ipsum, non autẽ causa symptomatis? Nam quemadmodum demonstratur symptoma ratione morbi, tanquã causa sua, ita demonstratur morbus quoq;: ut obstructio paralytica, uel apoplectica, ratio-

ne uiscidorum humorum impactorum, qui sunt causa cum obstructione iuncta, non autem ipsa obstructio. Sed Aduersarius quia fortasse, aut nescit, aut negat pertinaciter effectus per causas demonstrari, uereor, ne frustra surdo (ut dicitur) fabulam narrem. Vnum est, in quo maximè peccat aduersarius, quòd nimirum eorum quæ fiunt, duntaxat causas esse arbitratur, sed eorum quæ sunt extra motum, nullam putat esse causam: quod iam sæpius ostendi falsißimum esse, & redolere nescio quam Analyticæ doctrinæ inscitiam. Hac absurditate hypotheseos cogitur aliâs morborum in genere substantiæ, aliâs in Relatiuis ponere. Deniq; cogitur non solùm Galeno, uerùm etiam sibi ipsi contradicere: quoniam ut uera sunt consentanea ueris, ita falsa non modò à ueris discrepant, sed ipsa etiam inter se pugnare solent falsa. Vltimo
Fol. 200. conflictu me reprehendit, quòd Antecedentem causam, temporis gratia, non dixerim proximã esse morbo. Timet, si proxima non sit, ne inter ipsam & morbum causa cõtinens interueniat. Suprà respondimus, quòd mouens causa respectu eius quod mouetur, sit per se immediata, & proxima causa, quatenus uidelicet simul sunt. Per se enim et actu, causa cum suo effectu, ad quem per se refertur, simul est, nec aliquod

μεταξὺ potest interuenire. Ergo causa antecedens (quia mouens & efficiens) per se & proxima causa dicetur effectus sui ratione: nempe Motionis & non morbi. Habitus autem (ut uerbi gratia) morbi, per se non erit causa, sed per accidens. Fieri enim nequit, ut cōtrariorum sit una per se causa. Quare Antecedens, si per se causa erit Motionis, qua generatur morbus, necesse est, ut per accidens essentiæ morbi, seu status sit: quemadmodum præsentia Nautæ, per se causa est conseruatæ nauis, idem quoq; submersæ causa aliquando dicetur, sed per accidens, quia scilicet à gubernatione discessit. Per se causæ effectus alicuius essentiæ sunt materia uel subiectū et forma, ut morbidi, causa est subiectum corpus, & eiusdem contra naturam διάθεσις, quæ dicitur morbus. Quoniam morbi per se nō est materia, quandoquidem accidens per se nec generatur, nec corrumpitur, nec constitutionem aliquam habet, cùm uidelicet non habeat materiam, nec ipsum per se aliquid esse poßit, sed duntaxat sit aliquid in aliquo: quod ipsum per se sit quid, & simpliciter οὐσία. Huius οὐσίας, partes sunt materia & forma, ut eius quod secundum accidens est, partes sunt, οὐσία subiecti, & species accidentis: quod compositum, concreto accidentis intelligitur uocabulo

Probatur antecedentē causam per accidens dici causam respectu essentiæ effectus.

Quæ sint, & quot causæ per se, essentiæ rerum declaratur.

quemadmodum à morbo morbidum, & ab albedine album dicitur. Morbidum igitur, non autem morb. pro causis, per se habet subiectũ corpus & διάθεσιν. Aliquãdo causa media interuenit inter διάθεσιν & subiectũ διαθέσεως, ut defectionis luminis lunæ causa dicitur interposita terra, et cerebri in apoplexia obstructiõis causa est humor impactus. Hæ sunt proximæ et immediatæ causæ effectuũ: nequaquã uerò motus Antecedentis per se et proxima causa est effectus, sed generatiõis effectus: quia nõ sunt simul motus et effectus, quoniã loco, tẽpore, definitione, disclusos esse cõtingit: quod ipsemet fatetur Anonymus, qui separata dicit ab effectu esse causam Antecedentẽ, sed cõiunctas causas separari posse negat. Vrget autẽ aduersarius hoc maxime, quòd scilicet effectus seu morb. sit extremũ motionis, quæ proficiscatur à causa Antecedente, inter quam & ipsum effectũ, ut nullus alius motus, ita nulla causa alia interueniat. Concedimus sanè, ratione motionis, nullam interuenire aliam, sed essentiæ rei ut aliæ sunt partes per se, ita quoq; causæ erunt aliæ. Nec si, quatenus morbus est extremũ motionis causæ Antecedentis, nihil inter ipsum & motũ interuenit: idcirco quemadmodum immediatus est motus respectu habitus, ita quoq; per se & proxima

atq;

atq; immediata cauſa erit eſſentiæ ipſius, qua nimirum Eſſe dicitur, & non Fieri. Sunt enim & ea quæ ἐφεξῆς dicuntur, immediata: ut immediata ſunt unitas, binarius, ternarius, item lineæ punctum, quo terminatur, ἐφεξῆς eſt: item habitus deinceps ſequi motionem dicitur: quoniam inter illud quod eſt, & illud reſpectu cuius eſt deinceps ſeu ἐφεξῆς, nihil interuenit quod eiuſdem ſit generis, ut inter motum & habitum non interuenit alius motus quiſpiam, aut alius habitus. Et hoc ſanè modo motus & habitus nullū μεταξὺ dicūtur habere, et immediata ſunt, nō quia immediata autē, unū ob id reſpectu alterius per ſe et proxima cauſa erit. Nam ut linea nō eſt cauſa per ſe pūcti terminātis ipſam, nempe priuationis ſuæ, ita motus Antecedentis cauſæ, qua continetur priuatio habitus, per ſe cauſa habitus nō erit, quantūuis deinceps et immediatè ſequi ipſum motū dicatur. Ex quo cōcludendum, omnem per ſe cauſam etiam immediatum quiddam eſſe: nō autem uiciſſim, quicquid immediatum: id ipſum cauſam quoq; per ſe eſſe, quæ ſcire ex phyſicis Anonymum oportuit, cùm cauſæ Antecedentis definitionem in medium afferret: qua nimirum unicè ſubnixus, nō intelligit, quàm ruinoſum ſuis ſophiſmatibus fundamentum ſubſtruxerit. Quin etiam ſuprà

Differunt immediatum eſſe, & cauſam per ſe eſſe.

fuit

fuit demonstratum, nullam partem motionis quæ pendet ex Antecedente causa, sic proximam esse, ut non alia poßit esse propior. Quo modo igitur causa partis alicuius, proxima habitus erit, cum ratione cuiusq; partis, in quas diuiduus est motus, interuentu medij cuiusdam temporis & loci discludatur, & simul cùm effectu esse non poßit? Nam ut maximum, & minus, in quantitate, sed minimum ob id non reperitur: ita si longinquißimum, & propius, in motu potest describi, ob id tamẽ proxima pars ipsius erit nulla. Quibus enim diuiditur continuum quoduis, hæc inter se proxima nullo modo possunt esse: quare nec simul esse possunt, siquidem SIMVL dicantur, quæ nullum habent μεταξύ. Qua ratione causam, & effectum propriũ simul esse dicimus, sed effectus, & partes motionis: hoc modo nequaquam SIMVL esse possunt dici. Ergo inter partes motionis, et habitum, semper aliquid erit μεταξύ. Hactenus ostensum est, motum antecedentis causæ & habitum, quoad immediata sint, unum respectu tamen alterius, rationem non habere PER SE causæ. Aut si partes motus cõsideremus respectu effectus, tũ nullã fore proximã et immediatã: qua cõstituta parte, necesse sit effectum deinceps et ἐφεξῆς sequi. Sed de his copiosius suprà docui

Nulla pars motus antecedentis causæ, neq; immediatè, neq; simul est cum effectu.

Motus & causa antecedens sunt SIMVL. Item essentia & causa coniuncta, sunt SIMVL.

docui. Anonymus suis quibusdã προλεγομένοις, quæ sibi finxit pro re nata, friuolas rationes su perstruit: quæ nihil aliud sunt, quã paralogismi & Sophismata: totam de causa Continente disputationem & ueritatem peruertentia. Pro me respondi hactenus, meamq; contra illum defendi causam. Nunc tertius est, qui similibus propémodum ab ipso uexatur argumentis, cui quoad possum & licet, suppetias feram, ut etiã hoc in aduersario uires suas fractas & debilitatas sentiat Anonymus. Obijcit is primũ Marco Antonino Montisiano, quòd mecũ sentiens erret. Postea suo more, in ipsius inuehitur argumenta, sua uerò ad cœlum usq; laudibus euehit. Montisianus, febrem putridam dicit habere causam coniunctã. Tametsi enim, materia exhalante, remaneat nihilominus calor quidam, eum tamen calorem, aut non esse putridam febrim, aut duntaxat reliquias quasdam caloris febrilis opinatur. suprà cùm disputaret Anonymus contra Valleriolam, febris putridæ paroxysmum dixit esse pathema, & non morbum. Quia uidelicet simul cum putrescente humore incipiat, itemq; desinat, idcirco ut pathematis cuiusdam, & non morbi causam ipsius coniunctam esse, fatetur putrescentem humorem. Sunt autem hæc ipsius uerba,

Pro Marco Montisiano argumenta.

Nam

Nam cùm acceßio intermittentium febrium non fit, nisi humoris putridi motus, quid mirũ si soluto uacuatoq; humore illo, & ipsa confestim soluatur?

Si soluitur febris, exhalante prorsus uapore putrido, quid impedit, quo minus uapor talis cõiuncta sit causa febris putridæ? Nũc aliud dicit, & febrim relinqui, post discußionem etiã putredinis, affirmat. Viderit ergo quàm sibi dicat consentanea, quando aliâs cum causa tolli febrim, aliâs sublata, nihilominus remanere eã affirmat. Febris certè intẽperies est calida, quæ in corde primùm exardescit, sed non eisdẽ semper causis, nec primo eodem subiecto. Causæ ephemerarũ & hecticarũ ab effectu, quem excitarunt, sunt separabiles. Putridæ causa non est separabilis, eoq; differt putrida à reliquis duobus febrium generibus, autore Galeno in Methodo. Nec subiectũ primũ, seu πρῶτον δεκτικὸν, idem est. Nam primò in spiritu cordis incenditur ephemera, in humoribus putrida, in solida substantia cordis inflãmatur hectica. Putridæ porrò paroxysmum tãtisper durare, autor est Galenus in posteriore libro de Differentijs febrium, donec omnis uapor putridus exhalarit: cuius qualitate & quantitate partes & motus dißimiles paroxysmi dispẽsari soleãt.

Cùm

Cùm ergo secundum Galenũ, putrida, causam habeat, & cum illa eadem causa febris hæc incipiat, & desinat, quid restat aliud, quã ut eam cum febri coniunctã dicamus? Quòd si posterius etiam calor quidam permaneat, exhalante putredine, & penitus profligata, ut calor quidam sit, febris tamen non erit. Aut si febris erit, profectò eam uel diariã, uel hecticam esse oportebit, quorum utrunq; dictu sit absurdißimum. Quis enim unquam ex putrida desinente fieri ephemerã dixit? Nã post duodecim horas, qui tertiana pura laborat, desinit febricitare. Si tum incipiat ephemera, ultra triginta horas febricitare oportebit tertiana breuißima laborantem. Ergo calor ille quantuluscunq;, febris non erit, sed uestigia quædã erunt & reliquiæ paulò antè desinentis febris. Quemadmodum imbecillitas etiam in Neutralitate conualescentiæ (ut uocant) morbus non est, ita calor ille, morbus: & febris non erit, qui post finem febris relinquitur. Non enim quod calidius æquo est, id omne pro febri habendum. Idipsum quod dicimus, ex curationis quoq; modo est euidens. Præsenti paroxysmo omnia adhibentur, ut quàm primùm quod putrescit, expellatur è corpore per urinas, per uentrem, per sudores, per uomitum, quoad natura tales excretiones sustinere

Quare putrida causa dicatur habere cõiunctam.

Febris putrida materia exhalante nullã relinqui febrim aliam.

potest,

potest, et faciendũ id quidẽ idoneis remedijs, cuiusmodi sunt quæ facilè subducunt humores ad meatus quib. sunt excernẽdi, et nullũ corpori calorẽ cõtra naturã conciliare possunt. His enim (inquit Galenus) & causa, & febris ipsa profligari solet à corpore, τὸ μὲν ἤδη διεφθαρμένον ἐκκενοῦντες παντὶ τρόπῳ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον, αἰωρήσεσι μετρίαις, καὶ διαπνοαῖς εὐψυχέσιν, εἰς τὴν ἀκριβῆ συμμετρίαν ἐπαναγόντες. In putridis non tantùm quod factum est, nempe præsentem febrim consideramus, sed respicimus etiam ad futurũ, non tantùm curationem, uerùm etiam cautionem illis adhibentes. Nam quoad eius fieri potest, non tantùm febri sua causa subtrahenda, sed prospiciendum ut causæ & materiæ etiam putredinis submoueantur: quod præuisionis, non curationis sit propriũ, pertinẽs ad causam antecedentem. Qui calidis medicamentis utũtur, ait Galenus, non tantùm febrim augent, uerùm etiam causam febris, & futuræ putredinis materiam promouent. Ergo congruentibus medicamentis non solùm præsens depellitur, sed etiã futura præcauetur, quoad uidelicet putredinis causas prohibemus. Nam in factis febribus, nec amplius fientibus, tãtùm ad febrim & non item ad causam febris est respiciendum. Sed in habentibus causam qua poßint subinde generari, non

Method. li. 11.

tantùm

tantùm curatio ad præsentem affectum, sed cautio quoq; adhibenda ad profligandam causam. Ex quo par est intelligi, putridæ febris duplicē causam esse, coniunctam scilicet putredinem cum paroxismo, & Antecedentem: respectu futuræ, mixtamq́; curationem ipsius esse cum προφυλακῇ. *Sic enim scribit Galenus:* τῶν μὲν οὖν ἐφημέρων πυρετῶν ἡ ὄντως ἐστὶ θεραπεία, καθάπερ γε καὶ ἡ τῶν ἑκτικῶν. ὅσοι δ' ἐπὶ χυμοῖς συνίστανται σηπομένοις, ἡ λεγομένη θεραπεία τὴν προφυλακτικὴν προσείληφεν. *Aduersarius noster contendit, nullam esse febrim, quæ non ipsa per se, remota causa ipsius, poßit subsistere. Quamobrem nullam esse, quæ causam habeat coniunctam. Probat id testimonio Galeni, quod affert ex libro octauo Methodi, cap. 1. idq́; sic interpretatur, tanquam si Galenus de toto genere febris illic loqueretur, & non de speciebus duntaxat quibusdam, quæ per se, absq; causis efficiētibus & gignentibus ipsas, subsistant. Eius hæc sunt uerba, referente Anonymo:*

Itaq; si iam præsens febris est, sed causa quæ eam excitauit, iam desiit, huc tantùm eius secundæ consilium dirigetur, ut refrigeretur.

Postea subiungit Anonymus: Quod igitur hic generatim de omnibus febribus affirmat Galenus, hoc de putridis etiam dixisse illum, ne-

mo sane mentis inficiabitur.

Parum religiose citat interdum testimonia aduersarius, & quacunq; ratione potest, ad suū illa detorquet sensum. Rationes causæ & effectuum in febribus, trifariàm hoc loco partitur Galenus. Nam omnis (inquit) est uel fiens tantùm, uel facta tantùm, uel fiens & facta. Si fiat tantùm, tum esse satis, si duntaxat prohibeatur causa. Vt si iamiam febricitaturo ephemera, propter abstinentiam cibi, præbeamus cibum: qua cautione scribit Galenus, sese usum in quibusdam biliosis, ac prohibuisse quo minus febricitarent. Deinde, sunt febres factæ nonnullæ, quarum causa nulla sit amplius, quales sunt ephemeræ, & hecticæ, quæ iam penitus sunt generatæ. Postremò, sunt quædam fientes adhuc, & aliqua ex parte factæ, quales sunt putridæ: quarum antecedentes etiam causæ sunt, quæ tanquam fomenta futuræ febris, non tantùm præsens febris cum putrido uapore iuncta, submoueri debet. Ephemera, & hectica, simplices sunt febres, sed putrida febris est cum putrido uapore coniuncta. Ergo secundum Anonymum, prius putredo, nempe causa amolienda: deinde febris curanda erit. Sed quæ nam illa? Nónne sine putredine omnis aut Ephemera est, aut Hectica? Quod in uniuersum de

Differentiæ febriū, quoad causas.

sum de febribus non dixit Galenus: id tanquam si καθόλου dictũ esset, usurpat aduersarius. Quod enim hoc loco scribit, pertinet duntaxat ad ephemeras, quarũ illic facit mẽtionem. Pertinet etiã ad hecticas, quæ sunt nihil aliud, quàm simplices febres, id est, febres cum nullo humore cõiunctæ: nec antecedentẽ, nec cõiunctã causam aliquam habentes. Etenim si humor, qui potest putrescere, causa antecedẽs est putridæ, quid ni putrescens iam actu eiusdem sit cõiuncta: quãdoquidem putridus humor febris ipsa esse non poßit? Ex quo perspicitur, Anonymum hoc loco abusum esse testimonio Galeni, ac proxime sequenti non modò abusum fuisse, uerùm etiam peruersa interpretatione corrupisse, & quodammodo adulterasse genuinam Galeni sententiam. Quanquam ex obsoleta quadam & barbara uersione, testimonium illud citauit. Redolet enim nescio quam phrasin insuetam & putidam, quod petitum ex libro undecimo Method. cap 4. sic habet:

Falsa interpretatio morborũ & textus Galeni.

Nec fieri potest, ut febris sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Quare submouenda ipsius causa est, si modò putredo ipsa prior, mox post ipsam febris sanari debebit. Græca sic leguntur: ἰαθῆναι δ' ἀδύνατον ἄνευ τοῦ παύσασθαι τὴν σηπεδόνα, παύσασθαι δ' οὐ δύνα-

ται μένούσης τῆς αἰτίας. ἐκκόπτειν οὖν χρὴ τὴν αἰτίαν αὐτῆς, εἰ μέλλει προτέρα μὲν ἡ σῆψις, ἐπ' αὐτῇ δ' ὁ πυρετὸς ἰαθήσεσθαι.

Horum uerborũ hic eſt ſenſus: Fieri nequit ut curetur febris, niſi curetur cauſa ipſius, nempe putredo. Putredo etiã non penitus tolletur, niſi cauſa quoq; ipſius ſit profligata. Quare in primis auferenda cauſa putredinis, ſiquidem putredinem uolumus primùm, deinde febrim quoq;, quæ propter ipſam eſt, tollere. Anonymus naturalẽ illum ordinẽ, quem habet putredo cum ſua febre, quo cauſa actu, prior natura dicitur effectu, non tempore (quemadmodum etiam priorem ſymptomate dicimus) tranſtulit ad ordinem temporis, quo poteſt effectus etiam ſine cauſa, temporis gratia, poſterior ſubſiſtere. Sed huiuſmodi effectum tempore poſteriorẽ, reſpectu cauſæ ſuæ dicimus eſſe ἐφεξῆς, ac non ſimul: pro eo ut coniuncta ſimul eſt cum ſuo effectu. Proinde in ephemeris primùm, ſi cauſa duret adhuc, remouendam eam conſulit, deinde febrim ſuis quibuſdã remedijs curãdam præcipit. Sed in præſentia non dicit, poſt remotam putredinem, curandam deinceps quoq; febrim: ſed in id incumbendũ, ut cauſam putredinis primùm auferamus: ſiquidem uelimus primùm putredimem ſublatam, deinde etiam propter

Febris putrida nõ eſt poſt diſcuſſam putredinem, ſed eſt iuncta cum ardeſcente putredine.

pter putredinem excitatam, febrim extinctam cupiamus. Itaque non dicit, febrim ἐφεξῆς poſt ſublatã cauſam, extingui: quemadmodũ in octauo libro ſcripſerat de Ephemera. Nam in hac poſſumus ipſam febrim per ſe, abſq; cauſa, curare. Sed eſſentia febris putridæ, ex cauſa: nempe putredine, pendet: quare nũquã ipſa ſeparatim curabitur, niſi ſimul tẽpore, aut ordine naturæ prius cauſam ipſius remoueris. Quippe talis febris non eſt poſt cauſam, ſed propter cauſam in corpore ſubſiſtentem. Et ob id Galenus dixit, ἐπ᾽ αὐτῇ, id eſt, propter putredinẽ ſubſiſtentẽ febrim, remotione cauſæ curari ipſam quoq;. ἐπὶ enim cum datiuo, ſæpe cauſam ſignificat: ſed Anonymus, pro uocabulis μετὰ uel ἐφεξῆς, hãc uoculã expoſuit. Etenim ut propter obſtructionem ſequitur, tanquam ſymptoma, retentio fuliginoſorum, ita quoq; putridum uaporem ſequitur febris, ut proximam & coniunctã cauſam. Haud aliter præpoſitionem ἐπὶ cauſalem uſurpauit, cùm loqueretur Galenus de ſymptomate retentarum fuliginũ in corpore propter obſtructionem. ὑπὸ τῶν χυμῶν ἡ ἔμφραξις ἀπεργάσθη νόσημα οὖσα. ἐπὶ ταύτῃ δὲ σύμπτωμα ἐγένετο τῆς διαπνοῆς ἡ ἐπίσχεσις. Sed cum ſua cauſa ſimul ſymptoma eſſe, ne Anonymus quidem inficias (ut opinor) ibit. Paulò pòſt, febrim poſt

excretionem putridi humoris, nihilominus putridam censet appellandam. Quo loco, nescio utrum causam antecedentem & materiam putredinis (cui debetur non curatio, sed præuisio) ipsam putredinem appellet, ipsam uerò putredinem febrim. Quemadmodum sanguinem affluxurum, appellat sanguinem: eum uerò qui impactus est in angustijs, atque amplius non fluit, sed subsistit, non appellat sanguinem, sed ipsam phlegmonem: quæ absque sanguine etiam influente, ipsa per se poßit separatim subsistere. An uerò putredinem coniunctam cum febri uelit intelligi, quæ tametsi exhalarit per excretionem corporis, nihilominus febris & intemperies calida remaneat: prius uerba ipsius perscribã, deinde optionem ei dabo, ut utrocunque modo uelit se intelligi à nobis, declaret.

Nõ satis intelligitur, quomodo dicat Anonymus, post excretionẽ putridi humoris, nihilominus manere febrim putridam.

Fol. 206. Nam si (inquit) tumor sanguineus, aut biliosus dicitur is, cui non amplius affluant humores tales, quid ni febris quoq; dicatur putrida, quæ propter excretionem iam sit expers putredinis?

Tametsi respondere possem, non quemlibet exuperantem calorem (ut aliquem etiam post excretionem putredinis superesse concedamus) pro febri numerandam, ut Galenus docet li-

cet libro octauo Methodi, nihilominus libet mihi similitudine hac eadem ipsam refellere, qua præsertim declarare conatur, posse febrim putridam absque putredine subsistere. Per metonymiam fortasse loquitur: libenter enim figuratis & homonymis uocabulis utitur Anonymus, ut poßit effugere. Si ergo sic exponat mentem suam, idcirco, quia non amplius affluat materia putredinis, nihilominus dici & esse putridam, ut phlegmone est, tametsi non amplius sanguis affluit. Facit hæc similitudo contra Anonymũ. Sequitur enim, ut sanguis impactus causa coniuncta est phlegmones (quod suprà est demonstratum) ut eodem modo putredo causa cõiuncta sit febris. Non enim dũtaxat ratione Antecedẽtis causæ sanguis est sanguis, nẽpe quatenus influit, sed etiã quatenus iam influxit, sanguis manet: pars nimirũ phlegmones, non autem ipsa existens phlegmone. Idem sentiendum de putredine. Antecedens enim causa non semper sic efficit morbum, ut ipsa interuenire aliquando tanquam coniuncta nequeat. Nec si pars sit affectus, subita metamorphosi desinit pars esse, & mutatur in qualitatem διαδίσεως. Sunt abundè satis hæc superius cõfutata. Retorqueamus nunc similitudinẽ contra ipsum. Ergo ut sanguine, qui est impactus

Antecedens causa aliquando permutatur in coniunctam.

in phlegmone, discusso & excreto, desinit phlegmone: ita putrido uapore seu humore exhalante, desinit etiam febris putrida, id est paroxysmus putridæ finitur. Quoniã declinatio seu παρακμὴ *putridæ, autore Galeno, nihil aliud est quàm* διάπνοη τ̃ ζεσάντων χυμῶν. *Quid porrò sunt feruẽtes, quàm calore nõ naturali putrescentes humores, unà cum putrido illo calore exhalantes? Præterea Galenus ambobus affectibus, phlegmoneæ scilicet, & putridæ, causas coniunctas adscribit: quibus sublatis, ipsi quoque affectus desinant. Quomodo igitur secundum Anonymum, sublata putredine, nihilominus permanebit putrida? Perinde est atq; si diceres, discusso sanguine, quo referti sunt angustißimi meatus, nihilominus remanere inflammationem: sed Galenus desinere dicit, probans in libro de Optima secta, phlegmonen, & putridam febrem habere causas coniunctas, quas cum Methodicis noster negat Anonymus. Methodicorum fuit sententia, duntaxat affectus et* διαθέσεις *indicare medicamenta. Galenus, contra ipsos disputans, probat in plurimis non affectum, sed causam indicare, quid sit faciẽdum: ut in phlegmone, sanguinem, qui sit causa, sibi contrarium remedium indicare (& nõ πάθος ipsum) nempe uacuationem impacti sanguinis,*

Lib. 2. de differ. febr.

Galenus phlegmonen factam & putridam dicit causas habere quæ θεραπείαν indicent.

quoniam

quoniã illo soluto, desinat quoq; πάθος (nempe calor et tumor) quod aliud quiddã indicet, nempe refrigerationẽ: quo appareat potiorẽ indicationẽ causæ esse coniunctæ, quàm ipsius πάθους. Eandẽ rationẽ ualere scribit in putrida febre, aut quacũq; febre alia, quæ causam habeat coniunctã. Verba Galeni adscribã, ne fortaßis ista me fingere existimet, iã nõ noster potius, quàm Galeni aduersarius. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν προσαγομένων βοηθημάτων ἐπιγνῶναι, ὅτι οὐ τὰ πάθη, ἀλλὰ τὰ αἴτια τὴν θεραπείαν ἐνδείκνυται. τὰ γὰρ βοηθήματα ὑπεναντιοῦται οὐ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ τοῖς ποιοῦσι. ὡς ἡ κένωσις τῷ πλήθει ἐναντία ἐστί, πάθει δὲ οὐδενί, οἷον φλεγμονῇ, ἢ πυρετῷ. ἐναιρουμένου τοῦ πλήθους ὑπὸ τῆς κενώσεως, συναναιρεῖται καὶ τὸ γενόμενον ὑπὸ τοῦ πλήθους πάθος. οὐκ, ἐπειδὴ δὲ συναναιρεῖται τῷ ποιοῦντι τὸ πάθος, τὸ βοήθημα τῷ πάθει ὑπεναντίον ἦν. Hactenus Galenus, quem hoc loco si recuset Anonymus sequi, Methodicum esse oportebit, & dogma Galeni necesse erit ipsi prodere. Quid dico Galeni? imò Hippocratis etiam, qui morborum causas Coniunctas describit his uerbis, in libro de uetere Medicina, Δεῖ δὲ δήπου ταῦτα αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι, ὧν παρεόντων μὲν, τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γενέσθαι, μεταβαλλόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν, παύεσθαι. Loquitur autem de morbis, quorum cõiunctæ causæ sunt humores con

Anonymus Galeni aduersarius.

Anonymus est Methodicus, non Dogmaticus.

tra naturam, quibus concoctis & excretis, morbi desinant, crudis uerò ac permanentibus, ipsi quoq; morbi permaneant, & in uigore suo persistant. Fortasse sic intelligi uolet suam superiorem similitudinem. Quemadmodum dicitur esse phlegmone, tametsi causa antecedens ipsius nulla sit amplius (quod est secundum Anonymum nihil aliud, quàm si dixisset, Si omnino eius febris causa sit nulla, quum ipsius iudicio sit immediata Antecedens) ita quoq; febris putrida poterit appellari: licet putredo, qua est generata: sit nulla, quæ nimirum remanet, exhalante etiam prorsus putredine. Similitudo claudicat. Nam ut plegmone (si desinat causa antecedens) ob id ipsa non desinit, ita materia putredinis si desinat influere, nihilominus febris putrida est. Sed si sanguis, qui influxit & iam est impactus, discutiatur, tum ut phlegmone desinit esse, ita putredo quæ fluxit, si excernatur et diffletur, tum febris quoq; putrida desinet. Ex quo perspicitur, uitiosam esse similitudinem Anonymi, qua nō tantùm nihil probet, uerumetiam doceat se ne conferre quidem posse comparanda comparandis. Attamen nimis sum ridiculus, qui in omnia ipsius dicta inquiram tam diligenter: cùm sæpe iam ostenderim, ipsum non modò repugnantes ueritati & Galeno,

Alia interpretatio superioris similitudinis.

leno, uerumetiam ipsas inter se dissentientes rationes afferre ad probandum, ut ferè nō opus sit qui refellat ipsum: cùm à semetipso satis superq; cōfutetur. Sed quid uolunt sibi uerba hæc, quæ uersa pagina habet? Fol.207.

Reliquum igitur est, ut putrida à putredine, quæ ad cor usq; pertingit, nuncupetur.

Quòd si excreta fuligo non amplius pertingit ad cor, quomodo quæ relinquitur caliditas febris erit putrida? Ergo quod paulò antè dixeras, idipsum nunc negas uerum esse: fortasse sectator es Protagoræ, qui contradicentia simul uera esse posse, dixit: aut Antisthenis, qui omnino nulla esse dixit contradicentia. Addò præterea et hoc: Si absq; putredine subsistit etiã putrida, quid causæ est, quòd ardor tertianæ puræ non diutius perdurat aliarum febrium inflammationibus? Ergo eius quod quæro, nulla alia causa erit, quàm quòd ocyus in hac, in reliquis tardius exhalat putrida fuligo. Multa libens prætereo, ne uidear mihi indulsisse: & quò perstringerem quàm breuißimè, quæ longis ambagibus probare conatus fuit Anonymus, tamen assequi non potuit, quo minus falsitas eorum deprehenderetur. Nunc porrò ad reliqua me conferam:

Sibi pugnantia dicit Anonymus.

Metaph.li.4.

Galenus (inquit) putridæ febri causam aßignat

gnat Antecedentem, eamq; appellat putredinem. Quapropter putredo causa continens nequit dici eiusdem febris, pro eo: ut aduersarij contendunt.

Galenus li.11.meth.ponit antecedentem causam obstructiõis, humores prauos: deinde uitiosos succos illos putrescẽtes causam antecedentẽ febris esse affirmat. Sed humor uitiosus, tum scilicet quando obstruit, ut causa cõtinens est obstructionis: ita quãdo sic putrescit, ut penetret ad cor usq; fumus putridus, & cum ipsius sanguine misceatur, tum sanè putredinem hanc dicimus causam coniunctam febris putridæ: qua nimirum differat ratio ipsius, à reliquis febriũ generibus. Quando fuliginosus halitus penetrans in cor, dicitur causa esse febris: tum Anonymus non causam, sed ipsam febrim esse talem habitum putridum contendit: confundens (ut aliâs quoq;) causam coniunctam cum suo effectu, cum accidente substantiã. Fuliginem putridam nemo ignorat esse substantiam, Febrim esse accidens, & intemperiem quandam humorum cordis, id uerò Galenus dicit, & medici uno ore assentiũtur omnes. At putrida quidem fuligo, tam non est febris ipsa, quàm causa non est ipse effectus. Aut si fuligo sit febris, ipsum sese generabit aliquid: quod philosophis ualde uidetur

Quomodo putredo sit causa antecedens, & quomodo coniuncta.

Fol.214.

Putrida fuligo non est ipsa febris.

uidetur absurdum esse. Fatemur et nos, putridã fuliginem esse causam Antecedentem simpliciter. Sed nihilominus ex hypothesi, factæ febris putridæ, causa est coniuncta: si modò differat genus febrium putridarũ, à reliquis duobus generibus febrium simplicium. Suprà dixerat, tametsi exhalet putridus uapor, nihilominus calorem superstitem appellandum putridam febrim. Postea alio loco sic scribit:

Submota enim fuligine, calor ille non putridus erit, adeoq; nec febris putrida, sed potius diaria. Fol.214.

Ex oppositis syllogismo coagmẽtato demõstrabimus, febrim, orbatã fuligine putrida, non esse orbatã fuligine putrida, id est aliquid non esse id ipsum qđ sit, hoc modo: Febris, carẽs fuligine putrida, nihilominus est putrida. Febris carẽs fuligine nõ est putrida. Nam diaria. Ergo febris carens fuligine non est febris carens fuligine. Illud ἀδύνατον pepererunt nobis rationes & dicta cõfessaq; Anonymi, ut propediem futurum sit, ut amplius requirendi non sint Medici: siquidem hoc argumento, morbos non esse morbos, demonstratum sit. Satisfactum opinor huic subtilitati Anonymi: nunc ad id quod sequitur, nos conferamus. Lapidem in uesica (quia substantia sit) Mõtisianus negat esse morbum,

Syllogismus ἐξ ἀντικειμένων Anonymo concessorum.

Nihil est magis contrariũ uero, quàm dicere ipsum nõ esse ipsum.

Aliud argumentum.

bum, sed causam esse morbi dicit, propter accidens quoddam, quo nimirum aliquid contra naturam eorum quæ contineri debeant intercapedine uesicæ, remorans excretionem eiusdem. Nam quicquid uesicam secũdum naturam continetur, id tale esse debet, ut poßit excerni. Si quid uerò sit tale, ut suijpsius remoretur excretionem, ipsum quidem morbus erit uesicæ, eiusdem symptoma erit impedita excretio. Quocirca lapis, non quia lapis, cùm remouetur suijpsius excretionem, sed quia supra numerum aliquid sit eorum, quæ contineri debent uesica, pro morbo habendus. Ex quo par est intelligi, morbum hunc uesicæ quandam διάθεσιν esse, ratione hac, qua continens lapidem uesica, numero non naturali contentorum dicitur laborare. Lapis igitur, non ipse per se affectus est, sed causa ut talis affectus, qui definitur numero contra naturam, uesicæ insit. Verùm Anonymus numerum non putat esse accidens, nec discrepare censet numerum à rebus numeratis. Idcirco morbos dicit esse substantias, quanquam Galenus & Aristoteles istud minimè dicunt. Nam ut genus, itá quoq; species omnes morborum, sunt accidentia, ut Numerus, figura, magnitudo, et reliquæ differentiæ: quibus ad genus morbi, nempe ad διάθεσιν contra naturam additis, spe-

Anonymus Numerum nõ putat esse accidens.

species morborum finiuntur. Et quanquam uoculæ illæ sunt diuersorum generum & prædicamentorũ, nihilominus quia rationem habent differentiarum, sub uno genere diatheseos species illæ morborũ omnes subiectæ erũt. Nam ut species naturã sequuntur differentiarũ, ita differentiæ naturam sequuntur generis: quæ ignorans Anonymus, non est mirum, si tantopere doctißimum contemnat Aristotelem, cùm tamen nihilominus uelit, se ualde acutum disputatorem in hac controuersia haberi. Sed de his dictum in Cõmentario nostro in sextum Topicorum satis, quæ satiùs sit didicisse & intelligere, quàm ut aduersarius facit, contemnere. Deum immortalem quàm putidè postea respondet Montisiano, hoc argumento demonstranti, morbum non esse substantiam, sed affectum & qualitatem? Fol. 222.

Nam si, inquit Montisianus, sanitas est διάθεσις & qualitas, morbus quoq; erit qualitas. Sub eodem enim genere contraria sunt. Illud argumentũ sic refellitur ab aduersario. Quare Montisiano, ait, ita potius dicendum erat: Si morbus est affectus, sanitatẽ quoq; affectũ esse necessũm est. Quum itaq; affectus sit genus ad sanitatem & morbum, ideo non in substantiæ, sed in Relationis genere, seu catego- Aliud argumentum.

ris

ria illa (ut suprà dictum est) collocamus. Huic paralogismo suprà nos respondimus, nec merentur ineptæ rationes, ut eis respondeatur sæpius. Postea addit quædam, quæ nihil faciunt ad rem: & nihil uel probantia uel infirmantia, summā per se habēt absurditatem. Multa deinde mouet Anonymus, mirumq; in modum satagit, ut lapidem in uesica per se, quatenus substantia sit, morbū esse probet: in quo tamen nō plus promouet, quàm si (ut dicitur) Sisyphi saxum susq; deq; uersaret. Reprehendit deinde Montisianum, affirmantem sub appellatione antecedentis causæ, Galenum complexum etiam causam continentem fuisse. Nos initiò ostendimus, Ciceronem causam hāc appellare efficienter antecedentem. Quin Galenus etiam in ipsa obstructione, contentum humorem, causam appellat: nec morbum ipsum esse dicit, aut obstructionem ipsam. Atq; idem, simam nasi figuram, obstructionis narium causam appellat antecedentem: non alia ratione, quàm qua est efficienter Antecedēs, & quatenus iamiā obstructionē facit. Nam resima figura nasi, ipsa per se morb. non est: sed quatenus est coniuncta cum obstructione, morbi causa est, uel antecedēs, quoad ipsa nondum est: sed generatur obstructio. Paradoxon deinde quoddā sequitur, quo affirmat:

Aliud.

Gale. lib. 1. de differen. morborum.

Omnem

Omnem calorem, qui præter naturam in corpore sit, febrem esse, si modò accensus permanensq́; sit. Fol. 144.

Abhorret sententia hæc prorsus à definitione Febris, & à Galeni item decretis, qui calorem qualemcunq; & quantumcunq; in corpore, si non afficiatur etiam cor, negat febrim appellandã. Nec est quòd se defendat loco quodam, qui est in libro 8. Methodi, ubi Galenus calorem sic auctũ, ut impediat actionẽ, uidetur nominare Febrim. Mens enim & propositũ illud Galeni non est, ut sentiat quamlibet exuperantiã caloris impediẽtem actionẽ, esse febrim. Sed febrim dicit esse ex genere istius exuperantiæ, ut non necesse sit, si talis sit exuperantia, propterea febrim quoq; esse. Eodem errore dicitur & subijcitur illud quoq;, nempe ab Auicenna febrem non ritè definitam, quando dicat omnem in corde accendi: Aliud. Aliud.

Hinc (inquit) palàm fit, non omnem febris calorem in corde accendi, adeoq́; Auicẽnæ definitionem, qua ait, Febrem esse calorem in corde accensum, non esse bonam & legitimam. Fol. 224.

Enimuerò calor quantuscunq;, si accendatur sine cordi, inflammatione & æstu, Febris haud erit: idq́; Galenus ipsum sua definitione febris, quod Auicenna, asserit, eodem modo fi- Auicenna loquitur de for-

mali causa febris non efficiente.

niens febrim scilicet. Nam quid illud aliud est, quàm quòd Auicenna dixit, ἐπειδὰν ἐν τῇ καρδίᾳ θερμότης τὶς γίνεται παρὰ φύσιν? Nequit genus febris aliter definiri, quàm suo proprio subiecto, quod nimirum est cor, cuius substantiam constituunt tria hæc ab Hippocrate celebrata, Continens primùm, solida substãtia, deinde genera duo Contentorum, quorum unum sit appellatum ἐνισχόμενον, alterum uerò ἐνορμῶν, sanguis scilicet, & spiritus. Proinde febrim morbũ esse constat, & quia morbus, animatæ cuidam parti inesse oportet. Ob hãc causam censent nonnulli, ardorem humorũ & spirituum in corde, febrim non esse nominãdam, quia scilicet partes non sint animatæ: & ob id numerandas potius pro causis febrium, si contra naturam incalescant contenta. Montisianus suis inseruit hypothesibus, constantiusq; eas quàm Anonymus tuetur. Nam de subiecto febris non idem semper aduersarius sentit, cùm aliquando fuliginem ipsam, putridã febrim esse dicat: aliquando extra cor particularem quandam febrim esse uaticinetur. Sed de his postea uidebimus. Sic argumentatur Montisianus: Intemperies calida in contentis cordis, non est febris. Quia cõtenta animata non sunt, quippe solidæ partes dũtaxat uidentur animatæ. Ergo calor

Febris πρῶτα διακριτικὰ, tria quibus distinguũtur genera febrium.

Montisianus suã hypothesin constãtius tuetur de primo subiecto febris, quàm Anonymus.

calor, quo solidum cordis corpus afficitur, febris ipsa erit, & morbus. Sed ille calor numero idem non est cum calore in Contentis: quoniam accidens de subiecto in subiectum migrare nequit, nec ullum πάθος est χωριστὸν, ut aliorsum transferatur. Quare calor contentorũ cùm febris non sit, oportebit ipsum causam esse febris, & illam quidem proximam & coniunctam. Anonymus hypothesibus his adstipulatur, sed cõceßis præmißis, ritè & dialecticè cõpositis, nihilominus conclusionem, quæ causam continentem astruit, non uult concedere, sed suo quodam modo hanc interpretatur. Intemperiem calidam dicit esse in contentis, quæ nimirum hoc calore contra naturam sint affecta, sintq; tanquam basis febris. Et quia sint principium febris, non quia morbo prædita, posse morbida dici arbitratur. Deinde, quando contenta sic contra naturam affecta, solida afficiant sua intemperie, tum esse reuera febrim huiusmodi intemperiem cõtentorum, sed tamẽ particularem. Dicat & respondeat Anonymus mihi, quomodo principium febris poßit reuera esse febris, nempe causa quomodo poßit esse effectus? Aut si reuera febris est intemperies hæc contentorum, qua nam ratione eam appellet particularem? Nam quod per synecdo-

Expositio Anonymi formalis causę febris, & ipsius primi subiecti.

chen dicitur, nequaquam reuera tale dici potest. Nec ut tota & perfecta species est febris, ita pars quoq; ipsius, nempe particularis febris esse poterit. Species enim quælibet est, ut numerus, quæ ubicunq; est, ibi tota est: & ut pars hominis, non est homo, ita nec pars febris habere potest febris appellationem, ac dici particularis febris. Quis unquam huiusmodi monstrosis uocibus in tractatione febrium est usus, ut diceret particularem febrim, & uniuersalem febrim? Pallio forsan particularis febris causam coniunctā uult uestire, ne agnoscatur. Pro morbo enim quodam conatur eam, non pro causa uenditare. Si per synecdochen febri dicantur affici contenta, non erunt per se pro morbidis & febrientibus habenda, sed pro causa febrientium solidorum. Aut si intemperies illorū reuera febris est, eademq; communicetur etiam solidis, & in primis cordi: sequitur, ut intemperies calida solidarum, reuera febris non sit. Quoniā ut alia omnia πάθη, ita morbū quoq; quid uere sint, τῷ πρώτῳ δεκτικῷ, autore Aristotele, finire & demonstrare solemus. Aut si calor ille in solidis partibus sit reuera febris, hac ratione, qua sit & dicatur idem numero cum illo calore qui sit in contentis, tum sequitur idem numero accidens de subiecto migrare in sub-

Pars febris nō potest esse febris. Ergo nulla est particularis.

in ſubiectũ, & duo ad numerũ eſſe unum. Aut ſi duæ ſint numero reuera febres, cùm ſint ſpecie diſcrepantia πρῶτα δεκτικὰ, neceſſe erit putridam omnem, atq; etiam ephemeram compoſitam eſſe febrim, ſemperq́; duæ reuera erunt febres, Vna in contentis, altera in ſolidis. Aut ſi compoſita non erit, ſi reuera febris ſit in continentibus, in contentis ſcilicet non erit: & ſi fuerit in cõtentis, tum reuera non erit in continentibus. Montiſianus febris ſubiectũ duntaxat ſolida eſſe dicit, quia animata, in contẽtis febrim non eſſe, ſed cauſam febris: nempe intemperiẽ, quæ ſolidas partes febri inflammet, tanquam cauſa cõiuncta febris. Anonymus intemperiem contentorum calidam, non cauſam tantùm, ſed morbum etiam eſſe dicit, ſed particularem morbum & febrim: quod quale ſit, intelligere non poſſum. Hac enim ratione febris integra quædam erit chimera, id eſt ſimplex febris, & tamen ex alijs febribus compoſita, quæ ratio & diſputatio ipſius tota eſt πλασματώδης, argumenta καὶ ἐπιχειρήματα ἐλκόμενα βοᾷ, καὶ μάχεται καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς εὐλόγοις. Si ergo hæc reuera febris eſt et particularis, quæ eſt in contentis: ſequitur, ut continentium quoq; reuera ſit, & uniuerſalis quidem febris. Qua ratione, duæ conſtituuntur febres, quæ aut numero diſ-

Febris ſecundum Anonymum, eſt chimera quædã.

crepent, aut una ad numerum, sit in duobus numero discrepantibus subiectis, quæ tanquam absurda Montisianus fugit, consentanea enim uult dicere. Sed Anonymus, quàm bellè congruant inter se rationes, non considerat, ac ne ueri similia quidem respicit, apertè falsa connectens falsis, ut ne in his quidem tutum habeat receptũ quo poßit sese uerisimilitudine quadam occultare. Suprà dixerat, Intemperiem in contentis, reuera febrim esse. Nunc non esse febrim, sed causam febris eius, quæ reuera sit febris. Sic enim scribit:

Fol. 252. Non est igitur calor ille, Febris, respectu materiæ in qua consistit, sed respectu particulæ in qua accenditur febris, & cuius actiones lædit.

Ergo autore aduersario, cõtenta, non quia subiecta sunt caloris (qui est febris) sed quia subijciuntur causæ febris, ad rationem febris pertinebunt? Nam si intemperies in contentis, non est ipsa febris, eaq; nihilominus impedit actionem continentium partium, morbum scilicet quẽdam interuenire oportebit, quem non alium esse cõstat, quàm intemperiẽ solidis communicatam propter contagionem contentorũ. Quocirca in contentis calida intemperies, nec febris erit, nec particularis febris: sed subijcientur dum

tur duntaxat cauſæ febris, quod Montiſiano propter hypotheſes conſentaneũ uidetur: quas cùm Anonymus etiam approbet, nõ uideo qua ratione ei cõcluſio eadem poßit diſplicere. Ego quidẽ his omnibus nihil abſurdius, nihil inconſtantius dici, aut ſcribi unquam legi, uel audiui: ita dum uult omnia ad ſuas hypotheſes reuocare, nullum in ſua diſputatione patitur locum eſſe ueritati. Quoniã uerò uterq; non ſatis explanat febris ſubiectum proprium, quid nobis de eo uideatur, planũ faciemus: ut inde perſpici poßit, putridam fuliginem per ſe cauſam antecedẽtem eſſe febris putridæ, ſed ex hypotheſi coniunctam eſſe: ſanguinem uerò in corde πρῶτον δεκτικὸν iſtius febris, quemadmodũ ſit ephemeræ ſpiritus, & hecticæ ſolida caro cordis. Morbus eſt habitus cõtra naturã, quo primùm impeditur energia naturalis. Cæterùm, ut ſit expedita energia corporis animati, non ſolùm agens corpus, ſed etiam patiens ſecundum naturam affectum, id eſt, ſanum eſſe oportebit. Quòd ſi ambo ſana, etiam ambo morbida eſſe poterũt. Quis ignorat à Galeno, etiam ab Ariſtotele, morbidũ ſanguinẽ dici? quis non intelligit, propter ſpiritũ deficientẽ, ſæpe langueſcere uires ſolidarum partium, quæ ſint nutrimentis & medicamentis reficiendæ? Ergo ſi non in

Autoris ſententia de primo ſubiecto febris putridæ.

In contentis etiam ſanitatem ineſſe oſtendit.

continentibus & ſolidis duntaxat eſt cauſa, ut corpus ſuas energias exerceat, uerùm etiam in contentis, quid uetat, quo minus ſanguinē πρῶτον δεκτικὸν putridæ dicamus, & ephemeræ ſpiritū? Quòd ſi nō faciamus, neceſſe erit omnem febrim hecticam eſſe: ſi morbus, ſeu febris, tantùm eſt in ſolidis. Contagionem porrò hanc caloris, qua ſolidæ partes etiam afficiuntur à febribus contentorum, febrim non eſſe dicimus, ſed intemperiem calidam quandam, & imbecillitatem: præterea quæ proueniat ex ſympathia febris, quæ, finita quoquè febri, permaneat, ad Neutralitatem cōualeſcentiæ, non ſub morbum referenda. Febris autem propriū ſymptoma eſt impedire actiones, quæ ſecūdum naturam corporis exercentur, cùm propter calorem cordis non naturalem, nec contenta pati, nec continentia agere ſecundum naturam, & præſtare ſuas energias poßint. Reuertamur nunc ad inſtitutum noſtrum. Montiſianus putridam fuliginem, ſanguini cordis admixtam, febris cauſam coniunctam eſſe dicit. Quoniam uerò calor & intemperies in contentis morbus & febris non ſit, cùm ex numero ſcilicet non ſint animatorum, idcirco inflammata hoc modò contenta, numeranda eſſe pro cauſa febris cenſet. Nos febrim in ſanguine, ut πρώτῳ

δεκτικῷ

ἑκτικῶν, ostendimus inesse, quatenus sit putrida. Anonymus nunc hoc, nunc aliud dicit, & particularem quandam & uniuersalem fingit febrim, & sanguinem febrim pati, & item non pati, sed solidas partes, & (quod omnium absurdissimum est) fuliginem putridam, pronũciat interdum ipsammet esse febrim, ad hunc scribens modum:

Vt hinc omnibus perspicuum euadat, fuliginẽ non causæ, sed morbi potius rationẽ, nempe putridæ febris habere. Fol. 214.

Non sentit Anonymus fuliginem hanc, neq; subiectum primum esse febris, neq; ipsam esse febrim. Nam subiecta prima, secundũ Hippocratem, tantùm sunt tria: fuligo autem, cùm sit substantia: sed febris, cùm sit accidẽs: fieri nequit, ut fuligo sit ipsa febris. Quid ergo aliud esse potest, quàm causa cum febri coniuncta? quandoquidem omne aut causam, aut effectum esse oporteat? Secundum peccatum est, quòd putrescentem humorem, extra cor in particula quadam, immediatam causam febris appellat: cùm calor tamen neq; febris sit, neq; etiam causa febris, nisi fuligines sanguini cordis sese admisceant. Hunc ipse calorem particulæ, obsessæ à calore putrido, particularem nominat febrim: cùm tamen Galenus & Auicenna longè aliter

Fuligo neque subiectum febris est (quia sunt tantũ tria secundũ Hippoc.) neq; forma ipsa febris Ergo ex necessitate erit causa coniuncta.

febrim finierint, & omnino aliud sit continere in se principium febris, & aliud, includere particularem febrim. Quippe principium febris non est febris, ut principium lineæ non est linea: sed particularis febris, & ipsa febris est, quemadmodum uniuersalis, ut particularis linea, tam est linea, quàm tota ipsa: quod ipsum tamen falsißimum esse, definitio febris à Galeno proposita, & repetita postea ab Auicenna, declarat. Sed aduersarium audiamus, tanquam ex tripode oraculum illud proferentem:

Omnis calor qui præter naturam in corpore est, febris existit, si modò iam accensus & permanens est.

Num si accenditur calor aliquis in parte quadam, febris erit, etiam si cor non attingat? Non opinor. Sed necesse erit id Anonymo fateri, siquidem fuligo ipsa est febris quæ putrescit: ergo ubicunq; erit, ibi febrim quoq; esse oportet. Quî fit autem ut putredinem & fuliginē hanc, dicat ipsam esse febrim? quia si mordicus istud non teneat, cogetur eam fateri causam esse febris, quod non uult: alterum quod uult, nulla ratione potest defendere. Alio loco dicit, calorem in putrido humore, febrim esse. Quomodo ergo putridus uapor erit febris ipsa (quod antea dixerat) cùm idem non sint intemperies & sub-

Tergiuersatio Anonymi reprehēditur.

& subiectum? Aut quomodo πρῶτον δεκτικὸν febris est humor, qui ex numero trium illorum non sit priuatorum subiectorum: de quibus dictum est supra? Id uerò se Galeni exemplo fecisse testatur, sic scribens: Fol. 243.

Præterea si dixi, calorem in putrescente materia accensum esse febrem, id Galeni exemplo feci, qui lib. 1. de Differen. febriũ, cap. 1. essentiã febris calorem esse præter naturam, eumq; in materia consistere scribat.

Verũtamen (mi Anonyme) nõ sequitur, intemperatus calor est in putrido humore, ergo febris est ille calor. Nam calor ille non est febris, sed est causa febris: et tu ipse, cum alijs quibusdam, fatearis, morbi aut febris subiectum esse nullum, nisi animatum corpus. Proinde quod ego nunc dico, id paulò pòst, adducta authoritate ex Methodo, probat quoq; aduersarius: siquidem Galenum ait scribere,

Particulam, in qua sit putridus humor, principium febris continere.

Concedo principium, id est, causam antecedentem febris in particula contineri, sed non febrim: quoniam principium febris, nõ est febris, ut suprà diximus. Anonymus principium febris, per metalepsin, particularem febrim interpretatur: sed interpretatio hæc, definitioni

& sen-

& sententiæ Galeni prorsus aduersatur, quæ febrim omnem dicit, ratione cordis, inflãmari & exardescere, ut nulla omnino poßit esse particularis. Quis uerò non miretur Anonymum dicentem, calorem in putrido humore essè febrim, in contentis non esse febrim, sed particularem febrim, & sanguinem illum esse morbidum, & non ægrotantem? Quòd si sanguis, inflammatus putredine, non ægrotat, & tamen est morbidus, nulla ratione alia erit morbidus quàm qua conciliat morbũ solidis, quemadmodum causas coniunctas etiam dicimus morbidas, uel morbosas, non quia ægrotent, sed quia sint morbificæ. Idem cùm dicat Montisianus, quid erat quòd eum tantopere reprehenderes tecum sentientem? Sic tu scriptum reliquisti, nempe idem quod ille, cum quo litigas.

Fol. 250.

Consentit ergo cum Montisiano.

Et hæc ipsa contenta, morbosa aliquando dici, non quòd ipsa laborent morbo, sed quòd in partibus ipsa continentibus, morbos excitent.

Excutiamus subtilitatem, aut potius futilitatẽ Anonymi. Veretur, ne si contenta ipsa morbida neget, cogatur fateri febris putridæ causam esse continentem quandã, quæ tamen ipsa morbus non sit. Semper enim id contendit, ut causas coniunctas morborum doceat, aut ipsas esse mor-

se morbos, aut morbo præditas: cuius tamen gratia morbi, non dicantur ipsæ ægrotare. Primùm, si per synecdochen dicat contenta morbosa esse, quia scilicet faciant morbum, facilè id ei (ut dictum est) concesserit Montisianus. Si quidem omnia συνεκτικὰ αἴτια, hoc modo dici possunt morbosa uel morbida. Sin uerò morbosa appellat, quia sint ipsamet subiecta morbo, non uideo qua fronte poßit dicere Anonymus, quòd non ægrotent: sic morbida. Sic autem scribit:

Rectè in spiritibus & humoribus febris, tanquam in subiecto consistere dicuntur, licet ipsi non ægrotent. Fol. 251.

Ergo dicuntur morbida subiecta hæc, non quia ægrota, sed quia morbifica, qua ratione causas coniunctas etiam dicimus morbidas. Et quamuis uelit uideri aduersari Montisiano, tamen idem perpetuò dicit: ut quando scribit ad hunc modum:

Non est igitur calor ille (qui est in contentis) febris, respectu materiæ in qua consistit, sed respectu particulæ in qua accenditur, & cuius actiones lædit. Fol. 252.

Sequitur igitur, ut contenta inflãmata causa coniuncta sint febris, cùm uidelicet ipsius effectrix sint causa, nec eiusdem subiectũ esse possint. Et

ſint. Et ſunt quidem pars febris putridæ, ut uiſum eſt Montiſiano: ſed non ſunt particularis febris, ut fingit Anonymus. Nulla Empuſa tam inſtabilis, nullus tam uerſatilis eſt Vertumnus, quàm noſter eſt Anonymus, cùm mutat ſeſe uaria in miracula rerum & rationum, ne deprehendatur: & tamẽ deprehenditur in omnibus, nec ueritati, nec ſibijpſi cõſentanea proferens. αὐτοῦ γὰρ ὁ λόγος ὅμοιος τῶν ἄλλων, ὅταν μηδὲν ὑγιὲς λέγωσι. Σοφισταὶ γὰρ, ὥσπερ Γαλήνος που φησι, τοῖς οἰκέταις ὅμοιοι ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ κατειλημμένοις, καὶ ἐκπλαγέντες, ὁ μὲν ἐσιώπησεν, ὁ δ᾽ ἀναισχύντως ψεύδεται. Paulò pòſt, ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἠναγκασμένος, mecũ ſentit, & contenta omnino per ſe febri affici pronunciat.

An non (inquit) idem eſt ille calor, quẽ à corde deferunt ſpiritus & humores? Maximè igitur in illis, tãquam in ſubiecto hæret. Imò calor ille, qui è corde per arterias cum ſpiritu profluit, reuera febris exiſtit, quòd è fonte caloris natiui, iam in igneum mutati, promânet: ideoq; earum partium omnium, ad quas per arterias & uenas defertur, actiones lædit.

Deinde nihilominus negat, energiã naturalem contentorum lædi, quarum tamen intemperiem calidam uerè dici febrim concesserat. Ergo reuera

go reuera febris in contentis non erit, sed duntaxat causa. Morbus enim eius, in quo inest, energiam solet impedire. Quòd si intemperies hæc febris est, & dicitur, tantùm respectu solidarum, eadem scilicet intemperies ad numerũ non erit in diuersis subiectis: præsertim cùm in uno, habeat rationẽ causæ: in altero, rationem habeat morbi. Itaq; falsum est, quod non multò pòst Anonymus subijcit, sic scribens:

Nam idem est calor, qui cum spiritibus per arterias ad omnia membra defertur, & qui eorundem actiones labefactat, nempe is qui in corde in igneum fuit mutatus.

Ego uerò illum nec numero, nec specie eundem esse dico. Nam contenta, & continentia, cùm differant numero, unum ad numerum calorem habere non possunt. Deinde, cùm calor contentorum sit febris, calor cõtinentium non sit febris, sed per συμπαθείαν caloris affectio κατὰ σχέσιν quædam, specie differant necesse est πάθη hæc in dissimilibus subiectis, quorum alterum rationem habeat febris, alterũ non habeat. Et ut calor hecticæ febris specie differt à calore putridæ, ita calor putridæ differt ab eo calore, quem efficit in solidis, qui febris non est: sed κατὰ σχέσιν affectio quædam, seu πάθημα, nempe fiens quidam cõtra naturam calor, non

autem

Qualis calor sit qui continentibus cōmunicatur à cōtinentis febri affectis.

autem factus seu perfectus. Hæc πάθη subtilius omnino distinguunt physici, quàm dialectici: quippe considerant omnia ἐκ προσθέσεως, & respectu subiectorum species & genera παθῶν definiunt. Cupio igitur audire ex Anonymo, quo nam pacto eundem contentorum & continentium dicat esse calorem, seu intemperiem?

Obiectionis cuiusdam solutio.

Forsan unum esse dicet, quia agentis & patientis est energia ad numerum una, ut docet Aristoteles libro secūdo Physicorum. Sed energia caloris, contra naturam habentis, non est affectus, uel morbus, sed symptoma quoddā: quo, cùm ipse sanguis dicitur moueri atq; alterari, tum afficere etiam contra naturam partes finitimas potest, ut propter contagionē hanc præstare suas actiones minus ualeant. Ergo quatenus idem ad numerum quiddam est in calore, id non ad ipsum, quatenus διάθεσις est: sed ad energiam ipsius pertinebit, quæ πάθος non est, sed symptoma πάθους, ut nunc est demonstratū. Etenim energia una est ad numerum, participans rationibus tamen duabus, à rebus scilicet ad numerum differentibus: à quarum una sortitur appellationem actionis, ab altera passionis: quæ symptomatibus uocabulo, non morbis quadrant. Quo circa πάθημα non est febris, sed qualitas quædam absoluta, cuiusmodi una in duobus

Febrim nō esse πάθημα, seu κίνησιν.

duobus numero discrepantibus subiectis nequit inesse. Ex quo sequitur, ut ne intemperies quidem febris, una ad numerum in duobus inesse queat subiectis, ut Anonymi fert opinio. Quare uniuscuiusq; febris suum erit subiectum, quæ cùm sint genere tria, febrium quoq; tria genera esse oportebit: quorum omnium genus idem sit, nempe inflãmatio caloris cordis contra naturã: quæ ut Galeni scriptis consentaneè dicuntur, ita multum ab his, quæ disputat Anonymus dissẽtire uidẽtur. Sed de his dictũ satis. Superest quartus antagonistes Ingrassias, cuius quædam duntaxat tractabuntur argumenta, quoniã plerisq; suprà fuit responsum. Tumorem morbum esse dicit aliâs fientem, ut qui plethorica hypothesi subsistat. Item factum, qui ipse per se, absque hypothesi plethorica consistat. Rectè reprehendit Ingrassias aduersarium negantem fientem morbum (quem nos aliâs πάθημα appellamus) speciem esse morbi. Nam esse, superius à nobis fuit demonstratum. Mirum est autem, his morbis detrahere symptomata Anonymum, quæ tamen apertissimè eis adscribit Galenus in libro contra Iulianum, quæ breuitatis gratia in præsentia nolo commemorare. Verba hæc sunt Anonymi:

Defẽsio quarti Antagonistæ, nempe Ingrassiæ.

Vt igitur ad rationem ipsam, quam attulit In- Fol. 268.

graßias ueniamus: uerum est quod ait, tumores præter naturā lædētes actionem, esse morbos. Verum itidem, quòd redundantia humorum sit tumorum causa. Verum deniq; est, quòd ubi humores increscant, tumores quoq; increscant. Falsum autem quòd ijs decrescentibus, aut prorsus ablatis, tumores etiam decrescant, & auferantur.

At id quod tu falsum esse dicis, id uerum esse Galenus affirmat in libro contra Iulianum sic scribens: Πολλάκις ἐδείξαμεν ἐπὶ τῇ κενώσει τοῦ πλήθους ἑκατέρου, παραχρῆμα τοὺς ἀνθρώπους ὑγιασθέντας. Et paulò superius, Δέδεικται ἐν τοῖς ὑπομνήμασι ὅτι ὁ σπασμὸς ἐνίοτε, καὶ τρόμος, ἥτε φλεγμονὴ διὰ παντὸς, ἐρυσίπελας τε, καὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν οἴδημα, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα τε πάθη πληθωρικὴν ὑπόθεσιν ἔχοντα, ἅτις κενώσῃ τὸ πλῆθος, αὐτίκα τὸ μόριον εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐρχόμενον. Postea subijcit, se abhorrere ab usu uocabuli συνεκτικῆς αἰτίας, propter Stoicos, qui perperā eā sint cōmenti in omnib. rebus inesse. De qua nos copiosè scripsimus olim, qui extat inter physicos nostros libros ab Heruagio excusos. Cæterū se in hac sentētia esse Galenus ostēdit, quòd nimirū quædā simpliciter sint ὄντα, quorū causa scilicet cōtinēs sit nulla, nonnulla autem non simpliciter, sed cum causa quadam

dam in subiecto subsistentia, quibus præsentibus ipsa quoq; πάθη adsint, sublatis uerò, ipsa quoq; πάθη euanescāt. Vt uerbi gratia: Simplex intemperies calida, sine causa subsistit. Sed composita quædam est inflammatio, & causam habet humorem quendam, ut phlegmone, ut erisypelas. In priore, penes πάθος est indicatio curationis: in posteriore, penes coniunctam causam πάθους. Aristoteles huiusmodi αἴτια uocat ὁμόγονα, sed Galenus πάθη talia, γινόμενα nomina: cùm quicquid causam habet, non simpliciciter esse, sed alio esse; id est, γιγνόμενον dicatur. Sic Plato in Timæo, res naturales omnes uocat FIENTES & γινόμενα, non quia semper moueantur, sed quia non sint simpliciter ὄντα, uerùm composita, causamq; habentia suæ essentiæ, nempe materiam & formam: qua ratione non dicuntur composita simpliciter esse, ut principia quæ nunquam fiunt; sed semper sunt. Sed alias in naturalibus rebus simpliciter dicuntur ὄντα, quæ materia & forma nullius alterius interuentu causæ subsistunt. Fientia autem dicuntur, quorū aut motus causa est aliqua, aut essentiæ, ut FIENS hoc loco nihil aliud significet, quàm πάθος esse in subiecta quodam cum causa, ut inflāmatio in carne, sed cum sanguine, aut inflammatio, unius causa sit flaua

γιγνόμενον & fiens dicitur aliquando quod causam essentiæ suæ habet, expers motionis.

bilis, quæ nimirum inflammationes propter causas coniunctas specie inter se differunt. Galenus itaq; inflammationis quæ simpliciter dicitur esse, causam esse negat συνεκτικήν. Sed eius quæ causam habeat, ac non simpliciter sit, sed propter aliud subsistat, causam fatetur esse συνεκτικὸν, qua sublata morbus quoq; desinat. Esse uerò συνεκτικον αἴτιον multorum affectuum, docuisse se ostendit in libris, ubi tradiderit causas symptomatum, & in libro de tumoribus contra naturam. Et tamen illud συνεκτικὸν neq; intelligere, neq; inuenire in his libris noster Anonymus potuit hactenus, quod ego nunc ei quale sit exemplis Galenicis declarabo. Sæpe, inquit, ostendimus in libris de causis symptomatum, & in libro de tumoribus cõtra naturam, quòd spasmus interdum, & tremor, sed phlegmone semper, item Erisypelas, & quod à recentioribus medicis appellatur Œdema, coniunctum habeant humorẽ, & præterea omnia alia πάθη, quæ plethoricã habẽt hypothesin, si quis uacuet πλῆθος, statim pristinæ sanitati particulam restitui. Quidam, inquit, spasmus, & quidam tremor, soluuntur sublata plenitudine qua fiebant. Spasmum ex repletione, item tremorem, nemo nescit uacuantibus humores, et discutientibus curari. Eum uerò spasmum,

Causam coniunctam esse, affirmat Galenus.

Aduersus Iulianum.

mum, cuius πλῆθος causa non sit, sed siccitas (quia simplex est intemperies) causa coniuncta carere est euidens. At omnis phlegmone, inquit, πλῆθος pro causa habet, item quoduis erisypelas, ac præterea Œdema, qui affectus omnes desinunt, humoribus quibus creātur discussis. Deniq; etiam affectus omnes, qui plethoricam habēt hypothesin, causa, nempe plethora sublata, statim euanescunt: ut omnino appareat secundum Galenum aliud esse inflammationem, & aliud sanguinem, aut bilem efficientem huiusmodi inflammationem: quos humores, etiam ipse Galenus subinde non recuset appellare συνεκτικὰς αἰτίας, sed nō more Stoicorū. Sic enim scribit, ἔνια μὲν τῶν αἰτίων οὕτω καλεῖσθαι συγχωροῦμεν, οὐ μὰ διὰ ὅσα τῶν ἁπλῶς ὄντων ἐστὶ, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ γίγνεσθαι τὸ εἶναι κεκτημένων. Quid igitur est Anonyme, quòd tu tantopere nos prohibes ab usu istius uocabuli, quo etiam ipse usus sit Galenus, atq; eius rem significatam in morbis planißime expośuerit, quam tu unà cum Methodicis, ut suprà ostendi, temerè negas? Illi enim duntaxat πάθος remedium indicare dixerunt: sed Galenus noster in hoc genere morborum, quo fiat aliquid, aut sit propter causam, non πάθος, sed causam indicatricem affirmat. ἐστὶ δὲ ἐκ τῶν προσαγομένων βοηθημάτων

Contra Iulianum.

ἐπιγνῶναι, ὅτι οὐ τὰ πάθη, ἀλλὰ τὰ αἴτια τὴν θεραπείαν ἐνδείκνυται, τὰ γὰρ βοηθήματα ὑπεναντιοῦται οὐ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ τοῖς ποιοῦσι· ὡς ἡ κένωσις τῷ πλήθει ἐναντία ἐστὶ, πάθει δὲ οὐδενὶ, οἷον φλεγμονῇ, ἢ πυρετῷ. ἀναιρουμένου δὲ τοῦ πλήθους ὑπὸ τῆς κενώσεως, συναναιρεῖται καὶ τὸ γινόμενον ὑπὸ τοῦ πλήθους πάθος. *Quæ cùm per ſe manifeſta ſunt, tamen ſuperioribus ex Galeno recitatis conſentanea, ut qui iam cauſam coniunctam amplius requirat à Galeno, uideatur in clariſsimo & meridiano ſole, deſiderare lumẽ. Rationes Ingraſsiæ ſoluens Anonymus, ac refellens argumenta, ad hypotheſes ſuas, tanquam ad ſacram anchoram, fugit: quas non demonſtrationum, ſed ipſius errorum fuiſſe cauſas, ab initio ſanè oſtendimus. Poſtea Ingraſsiæ concluſionẽ falſam eſſe dicit, quia ex ueris colligat falſum. Quis unquã hoc Dialecticus dixit? quippe præmiſsis ueris ex neceſsitate cõcluſio ſit uera, alioqui tota ſyllogiſmorũ analyſis et doctrina nulla eſſet, ſi ex ueris ſequeretur falſum. Sed donemus etiã hoc Anonymo, qui tamẽ omnia minima ſolet in aduerſarijs reprehẽdere. Quia uerò paulò antè oſtẽdi, Galenũ tribuere ſubſtantijs ſeu eſſentijs quorundã morborũ cõiunctas cauſas, libet paulò altius tractationẽ de cauſis repetere, et autorũ atque opinionũ diuortia explanare, ut perſpicuũ*

Fol. 270.

inde cuilibet esse poßit nostrum aduersarium, si negat in morbis causam continentem, non in Dogmaticorum, sed Themisonis, & Methodicorum hæresi esse. Erasistratus causarum duntaxat proximarum, quibus generatur morbus, rationem habendam censet. Nam in procatarcticis uel antecedentibus, nihil esse momenti, ut quis scienter & perite curationem obeat. Contra illum scripsit Galenus, nec plura hoc loco de errore ipsius disserendum uidetur, siquidem autore Dioscoride & Galeno, causæ in primis cõiunctæ rationẽ is habendam arbitratur. In cõtraria sententia fuerũt Methodici, quorũ autor & princeps fuit Themison, postea secuti sunt illũ Asclepiades, Thessalus, Iulianus, cõtra quẽ Galenus scripsit, reprehendentem aphorismũ illum Hippocratis: quo dicit, Morbi, quos facit repletio, eosdem curat inanitio. Quãquam autem mutilatus est ille liber Galeni, nihilominus quæ mens ipsius ac sententia de causa coniuncta fuerit, bene potest intelligi, quã partim hactenus exposui, partim deinceps interpretabor: ut quiuis intelligat, aduersarium, non Galeni hac in disputatione, sed Thessali potius aut Themisonis esse sectatorem. Methodici ergo nullas in morbis curandis causas considerandas arbitrantur. Nam si quæ causa sit, tum

Plenior explicatio causæ continentis.

Methodicorũ opinio, qui nullas dicunt esse in morbis causas cõiunctas.

morbum respectu symptomatis duntaxat causam esse existimāt. In omnibus morbis cognoscendis, ad duo duntaxat animū aduertunt: quæ communia ipsi seu κοινότητας nominant, quorum genus unum appelletur Astrictum, alterū nominetur Fluens; quibus omnia remedia, ut contrarijs indicentur, causarum (ut quæ nullæ sint in morbis) habito nullo respectu. Sed de Methodicis rectè dixit Celsus, cognitionē morbi apud eos esse extra artem, sed medicinam intra usum esse & ἐμπειρίαν. Galenus ex parte dogmaticos, partim empiricos esse testatur, aut potius neutros, cùm uidelicet nec rationi, nec experientiæ satisfaciant. Αμεθόδους Methodicos sæpe nominat, nec in ullam inuehitur acrius, quàm in factionem hanc, ut quæ rationem penitus ex arte sustulerit, cùm scilicet nulla ratio absq; causis nec intelligi nec explicari queat. Quocirca uerè dictum illud est de Methodicis à Celso, quòd uidelicet nihil Empiricorū professioni adiecerint, sed ademisse multa: quoniā illi multa circunspiciāt, hi tātùm facilima proponant, & non plus quàm uulgaria. Artis absolutio, causarumq; cognitio in omnibus, pertinet ad dogmaticos, qui, quòd nihil sine causa faciant, Rationales idcirco dicuntur à Celso. Sectæ istius princeps est & dux Hippocrates,

Galenus

Galenus non tãtùm æmulus atque imitator, sed etiam perfector: apud quos duntaxat Artis & scientiæ nomen tuetur medicinæ professio, quæ est inchoata & rudis apud Methodicos, infinita & incerta apud Empiricos, professionis & non item artis titulo in utrisq; sectis notanda. His relictis dicamus de Dogmaticis, qui in omnibus rebus ut considerentur causæ, præcipiunt. Sic enim Hippocrates monet: Eiusdem inquiens, solertiæ est, & morborum causas cognoscere, & mederi cognitis morbis. Tantùm autem interest inter curationes morborũ, quantum refert scire quá nam ipsi inter se discrepent ratione causarum, ac plerunq; certé non est simplex curatio. Nam ut sit, uerbi gratia, calidus aliquis morbus, non satis est scire refrigerandum, quoniam ne uulgus quidem istud ignorat. Artifices norunt ut sit refrigerandum, quo ordine, & quo modo, qualibus, & quantis remedijs, quis adhibendus uictus, quorũ nihil incognitis causis recté potest institui: quib. causis necesse est opera medici dirigi, indicãtibus scilicet causis quomodo tollẽdus sit morbus, qui nõdum penitus obsedit corpus & nondum factus est incurabilis. Nam causis non tantùm fiunt, sed etiam confirmãtur morbi, ut interdum submotis causis, nihil tamẽ proficiatur. À melan-

cholico humore confirmatã elephãtiasin, nemo sanè queat ullis remedijs depellere, nec confirmatam λεύκην, quæ generatur à pituitoso, aut Gallicum affectum, & ipsum sua quadam causa stabilitum: idem sentiendum de alijs, qui radices altius egerunt in corpore, quàm ut medicamentis poßint cedere, ut sunt confirmatæ uenenatorum uires. In gangrena confirmata phlegmone est, quæ substantiam & partis insitum calorem omnino interimit. Ei mederi haud possis, quantumuis causam phlegmones, nempe impactum in angustis meatibus sanguinem remouere satagas: quare hac ratione omnino perfectus est morbus, nec causam aliquam habet, cuius depulsione ipse quoquè desinat. Sunt alij quoq; absoluti & perfecti morbi, & maximè curabiles, quorum nullæ sunt amplius causæ, ut sunt simplices intemperies morbidæ, & in febribus Ephemera, & hectica, si non nimis inualuerit: sed in his causarum ratio nulla. In his qui sunt cum causis compositi, plurima & præcipua, partim antecedentium, partim coniunctarum. Antecedentium, ne fiant morbi, aut ne facti ingrauescant. Coniunctarum, ut facti quoq;, depulsis è corpore causis, profligari queant. Prioribus cautio, posterioribus curatio debetur, quæ adhibetur etiam morbis qui-

bușdam

busdam sine causa subsistẽtibus, qui soli secundum Methodicos curantur, ac penes eos duntaxat indicatio est remediorum, quam tamen ineptißimè duabus communitatibus perstringunt, de quibus paulò antè dixi. Galenus autem non solùm morbos indicare remedia scribit, uerùm etiam causas morborum, & quoad sint, & quoad nondum existentes generentur: nam his profligatis è corpore, & morbos desinere aut ne fiant, uel amplius ingrauescant, cautè præcaueri. Vt ergo sublatis morbis simul tolluntur quoq; symptomata, sic in nonnullis morbis, remotis causis, simul ipsi quoquè desinunt, quandoquidem separatam à causa essentiam (uidelicet absolutam) nullam habeant. Nam si quæ διάθεσις absoluta generetur à causa, iam non causa, sed διάθεσις indicatrix erit curationis. Antecedentes causæ respectu cõiunctarum, talem interdum rationẽ habere dicuntur, qualem coniunctæ habent comparatione affectuũ: quorũ ipsæ sunt perfectrices causæ. In utrisq;, quantumuis causæ fuerint remotæ, ei nihilominus qui relinquitur perfecto affectui, adhibetur curatio: ut si putrida creet hecticã, summota putrida nihilominus hectica curata non erit. At in his remouetur primùm causa, non ut ea sublata, simul morbus quoq; desinat, sed ne augeatur,

geatur,

geatur, & ut submota causa, absoluto iam morbo remedia poßint adhiberi. Causæ igitur Antecedentes omnino προφυλακτικὴν desiderant, aut qua prouidetur, ne fiant morbi: aut qua, ne facti ulterius ingrauescant. Aliquando ex hypothesi sunt, & dicuntur coniunctæ morborum etiam causæ, eisq; sublatis tolluntur quoq; statim, & desinunt morbi, ut si mißione sanguinis, aut purgatione, subitò morbus quispiam curatur. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς πλῆθος εἴη καθ' ὅλην τοῦ ζώου τὴν ἕξιν ἐν τοῖς ἀγγείοις περιεχόμενον (ὅπερ ἰδίως ὀνομάζουσι πλῆθος) ἑτοιμόν τε παραχρῆμα κενῶσαι τοῦτο, καὶ τῶν συμπτωμάτων ὁ κάμνων ἀπαλλαγήσεται δι' αὐτοῦ. At si materia uitiosa uel qualitatis, uel quantitatis ratione, in certam particulam penetrans decumbat, non etiam submota antecedenti (qua fiebat) eam quoq; quæ morbi in parte aliqua pars est, profligari cōtingit. Neq; etiam humores ipsi quando fuerint corrupti admodum, uel mißione sanguinis protinus, uel purgatione, si sint praui, statum recuperabunt naturalem, & pristinū. Ita fit ut causæ coniunctæ morborum (quæ radices altius egerunt) multis & diuturnis uacuationibus interdum uix euellātur. Aliquando morbi earum quando non succreuerunt ad magnitudinē tantam, ut poßint deprehendi, nulli uidentur esse,

Causę coniunctæ quę altius radices egerunt, non facile uacuātur.

quæ

quæ causæ latentes subitò tamen mortiferum creant affectum, & nullis medicamentis curabilem. Cuiusmodi sunt humores, qui aut uenena sunt, aut uim & facultatem habent uenenatorum. Illi si prius expurgētur, quàm uehementer alterarint corpus, causæ sunt συνεκτικαὶ contra naturam affectionis. Quòd si grauius afflixerint corpus, non simul etiam affectus desinit, ipsis desinentibus: cuius respectu iam non coniunctæ, sed antecedentis causæ rationem habeant: qua sublata, necesse non sit morbū quoquè tolli. Quo in genere multum interest, & tantum inter affectum, & perfectum morbum, quantum sæpe differunt scilicet curabilis & incurabilis morbus. Nec tum semper primùm incipit esse morbus, cùm est incurabilis. Paulatim enim cùm fiat aliquando, prius curabilem esse oportet, siquidem autore Hippocrate, οὐκ ἐξαπίνης αἱ νοῦσοι τοῖσι ἀνθρώποισι προσγίνονται, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμεναι, ἀθρόως ἐκφαίνονται. Ergo latentes causæ in corpore, morbos constituunt: qui si cognosci à nobis possent, & causæ remouerentur prius quàm extrema uis earum corpus cōficeret, facilè posset occurri mortiferis illorū incrementis, sera nimis quibus interdum medicina paratur. Enimuero Galeno autore, morbi εἶδος quantumuis paruum sit, ac sensus

ſenſus noſtros effugiat, nihilominus eſt morbus; ut minuta phlegmone nihil differt à magna, niſi quòd hæc ſymptomatib. conſpicua eſt, illa uerò ſenſum noſtrũ latet. Hæc eò dicũtur à me, ut intelligamus in grauißimis affectibus prius eſſe morbidũ affectũ quẽdam, qui à nobis nõ percipiatur. Nam ſi quis qualitatis gratia toto genere contra naturã uitioſus humor deliteſcat intra corpus, qui ſecundum naturam debeat excerni, adeoq; contra naturam etiam alterans, & afficiens ipſum corpus offendat, qui non magis morbus dicatur eſſe, quàm aſcarides, quàm atheromata, quàm ueſicæ calculus, quæ propter numerum duntaxat non naturalem, morbos eſſe pronunciamus? Veruntamen aliorum morborum fientium adhuc reſpectu, quæ μόνιμον διάθεσιν *non habeant, dicuntur coniunctæ cauſæ, quanquam per ſe morbos conſtituunt: quatenus toto genere cõtra naturam ſunt, & quodammodo* δυλητήρια. *At humores alij tantiſper contra naturam, & morbifici non dicuntur, quamdiu non impediunt ſanguinem: aut continentia, quo minus moueri, & affici poßint ſecundum naturam. Non enim ſuapte natura & ſpecie propria morbos conſtituunt, ſed exuperantia quadam nocent. Alioqui futuro obnoxio corpore* τῇ ἀσυπαθείᾳ, *ſi ſpecie ſua*

Venenatus humor in corpore deliteſcens rationem habet morbificam.

Quæ contenta ſtatim morbificam habeant uim, & quæ non.

contra

contra naturam essent illi humores, quam ἀειπαθείαν natura tamen rerum non fert, quandoquidem naturale non sit, semper affici contra naturam. Ergo de corruptis, & planè contra naturam humoribus ita sentiendum, quòd ipsi scilicet & numeri, & qualitatis gratia sint morbifici. Et quatenus contra naturam afficiunt corpus, geminam habere uidentur conditionē: Vnā, qua dicātur causæ cōiunctæ taliū affectionū quæ fientes adhuc rationē habeant παθημάτων. Alteram, qua antecedentis causæ, ut quando perfecta affectione remotis ipsis, affectus nihilominus perdurant. In eodem autem genere (nempe morbi) πάθημα opponimus morbo, quatenus absq; causa sua poßit subsistere. Et Galenus γινόμενα uocat, hæc νοσήματα, quæ remotione causarum simul tollantur, quare coniunctam habebunt causam. Alioqui si prohibeantur fieri morbi, propter remotionem Antecedentis causæ, non simul morbus, & causa dicuntur desinere. Nequit enim id quod nondum est, cum eo quod est, simul auferri, & desinere. Ex quo perspicitur γινόμενα νοσήματα esse sub genere morbi secundum Galenum, & sic simul cùm causis desinere, ut symptomata simul desinunt cum morbis. In Commentario porrò 22. secundi Aphorismorum docet, remotionem hanc causæ in fientibus morbis non tantùm

Quędam cō ten[illegible] [illegible] natura, sunt morbifica, & quędam progressu temporis fiunt morbifica.

Quomodo & quare γιγνόμενα νοσήματα causas cōiunctas.

tùm eſſe προφυλακτικὴν, ſed etiam ἴασιν. Nam puram προφυλακτικὴν, eſſe, quando cauſa antecedens nihil adhuc morbidi crearit, ut ſi plethora ante morbum tollatur. Sed ἴασιν abſolutam, quando perfectus morbus ſine cauſa ſubſiſtens curetur. In fientibus morbis, quodammodo ex effectu & cauſa compoſitis, caueri ne quid fiat amplius, & quod contra naturam factum ſit, non amplius præcaueri, ſed ſua quadam curatione tolli. Aliquando, ſi eius cauſa ſit coniuncta, non aliam curationem quàm remotionem cauſæ antecedentis deſiderat affectio utcunq; adumbrata & inchoata, nondum autem perfecta. Interdum ſi iam non coniunctæ rationem habeat, ſed antecedentis, quæ aliqua ex parte perfecerit affectum, & aliqua ex parte adhuc augeat, tum non ſatis eſt, ſi cauſam remoueris, ſed præterea peculiaris adhibenda curatio ad id quod factum eſt: quum tamen in pathematibus ſimul curemus adumbratum affectum: & præcaueamus, ne quid amplius cauſa efficiat, quaſi conſolidando inchoatum affectum: quorum exempla nunc ſubijciemus. Prioris exemplum tale eſt apud Galenum lib. 2. Prorhet. comm. 16. καθάπερ εἴωθε κἂν ταῖς καλουμέναις λευκαῖς γίνεσθαι, ἄχρι μὲν γὰρ ἐντὸς ἐστὶν ἡ παρὰ φύσιν διάθεσις ἀλλοιούντων μὲν αὐτῶν τὰ στερεὰ σώματα, μηδέπω

Aliquãdo curatio & prouiſio ſeparatim, interdum ſimul expediuntur ut in fientibus tertio modo.

Quot modis προφυλακτικὴ & ἴασις ſeu θεραπεία fungantur.

μηδέπω δ' αὐτῶν ἠλλοιωκότων, ἅμα τῷ ἐκκενωθῆναι ταῦτα καὶ ἡ τῶν στερεῶν ἀλλοίωσις παύεται. ποτὲ μὲν ἡμέρᾳ μιᾷ, ποτὲ δὲ καὶ θᾶττον εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανερχομένων. γινομένη γὰρ ἡ διάθεσις, καὶ οὔπω γεγονυῖα, συντόμως ἀποκαθίσταται, τοῦ ποιοῦντος αἰτίου χωρισθέντος. συμπληρωθείσης δὲ αὐτῆς, κἂν ἐκκενωθῇ τὰ ποιήσαντα τὴν διάθεσιν ὑγρά, πλέον οὐδὲν εἰς ὑγείας λόγον. *Eodem cōmento ostendit, uenenatos quosdam humores in corporibus nostris sæpe latitare, qui similem uim habeant quam uirus uenenatorum quorundam, & illud præsertim, quod à rabidis incutitur canibus, quod subitò nullum symptoma creat, sed post quatuor, aut sex septimanas hominē interficit, paulatim afferens exitiū. Alterius est exemplū in libro contra Iulianum, ut si plenitudo efficiat inflammationem, ob id plethora, quæ causa est phlegmones, si remoueatur, non etiam phlegmone desinet, sed propriam curationem desiderabit quandam: tametsi sublata plethora cauetur, ne crescat amplius phlegmone. Ita se habentis causæ ratione, & exemplis Methodici conātur demonstrare, morborum non esse causas cōtinentes, nec ab ijs curandi indicationes sumendas, siquidem causis quibus generati sint morbi sublatis: nihilominus permanere morbos contingat, qui suam quandam, & pro-*

Si quæ relinquitur imbecillitas partis, ea nō ad morbum pertinebit: sed ad neutralitatem ualescentiæ.

Methodicorū opinio de causa continēta.

priã curationẽ indicent. Ex quo Iulianus cõtra Hippocratẽ cõcludit, ὅτι τὸ πλῆθος ὑγρῶν οὐ νοσοποιεῖ τὰ σώματα. Sed ut Iulianus Methodicus ἀναγράφει τὸ ἐπελθὸν αὐτῷ μηδέποτε φροντίσας τῆς ἀληθείας: ita faciũt omnes, qui causam coniunctã negant, quã nulla methodo freti futilib. argumẽtis ostendũt non esse, sed nequaquã demonstrãt. Ac primò cõfundunt illi uocabula antecedentis causæ, et cõiunctæ. Nam duntaxat, à quo generatur quippiã, uocant causam, nec distinguunt Antecedentẽ, & coniunctam. Quocirca quod propriũ antecedentis est, id tribuũt quoq; coniunctæ. Vt uerbi gratia, morbus potest esse sine causa, qua est generatus, id est, sine causa antecedente: ergo omnino potest esse sine causa. Nam quod relinquitur, inquiunt, causa non est, sed effectus, qui iam causam nullam habeat. Sed nos habere morbum, causam dicimus interdũ non antecedentem quidem, sed coniunctã. Vt phlegmones causa antecedens est plethora, aut aliud quiddam, sed coniuncta est, πλῆθος sanguinis impacti. Aliquando ex hypothesi causa coniuncta & Antecedens concurrunt, ut in pathematis, in quibus simul submouentur antecedens, coniuncta, πάθος, & symptomata. Cùm ergo in plerisq; morbis antecedens non sit cum morbo coniuncta, ob id in morbis Methodici nullam

Methodici causam appellant duntaxat qua FIAT aliquid, & nõ qua SIT aliquid propter aliud quiddã.

Vt Erasistratus solius coniunctæ rationem habet & nullam antecedentis, ita methodici antecedentẽ tantum opinãtur esse causam, & nullã coniunctã: dogmatici utrãq; dicũt esse considerandam.

nullam causam esse dicunt indicatricem curationis, quum diuersa dogmaticorum tamen, & Hippocratis sit sententia. Nam ea si sit, fore inquiunt coniūctam: sed causas quibus generentur morbi, non etiam ex necessitate iunctas esse cum morbis: quandoquidem sublatis etiā ipsis, morbi nihilominus perdurent. Hæc Methodicorum, & Thessali, ac Themisonis est sententia: eadem quoq; est Anonymi, qui factos morbos nullam habere causam contendit. Proinde etiamsi maneat antecedēs causa cum facto morbo, ne tum quidem rationē habebit coniunctæ, sed antecedentis. Quoniam sua præsentia non creat morbum, sed creatum duntaxat auget: & quo minus curatio ei possit adhiberi, sua præsentia impedit. Quocirca nisi prohibeatur, augmentum morbi prius, ipse per se morbus curari haudquaquam poterit. Quo factum est, ut Asclepiades diceret: τὸ πλῆθος προκατάρχειν τῶν νόσων, & eius remotionem iuuare curationem morbi, non autem curare morbū. Alioqui enim si esset συνεκτικὸν αἴτιον, humoris plenitudo, tum necesse esset ea remota, simul morbū quoque desinere. Sed inquiunt, sæpe fit ut multitudine humoris detracta, incipiant deinde potius augeri morbi, quàm diminui. Hæc in speciem uerisimilia dici, ait Galenus, sed rationi-

Anonymus in hæresi est Methodicorum.

Si antecedens maneat generato morbo, ne tum quidem rationē habet coniunctæ. Quare secundum Methodicos, si Antecedens nō potest esse cōiuncta, nulla prorsus erit coniuncta.

Diuisio τοῦ πλήθους apud Galenum in libro contra Iulianum.

bus dogmaticis, & demonstrationibus fidem nullam facere. Postea Galenus πλῆθος bifariàm distinguit. In id quod dicitur, πρὸς δύναμιν, & id quod appellatur πρὸς τὴν χώραν. Vtrunq; deinde rursus bifariàm distribuit, in id quod toto corpore residet, & id quod certam, aut certas partes corporis occupat. Deinde utriusq; modi πλῆθος causam coniunctam morbi esse ostendit, ut Oedematis humorem pituitosum, & phlegmones humorem sanguineum, in certis partibus impactos. Eos autẽ morbos, qui habeant plethoricam hypothesin, ostendit simul etiam desinere, ut plethora fuerit detracta. Et has quidem causas, se appellare consuesse coniunctas cum morbis, ut qui separatã à causis nullam habeant essentiam. Sin uerò contingat, sua propria quadam essentia morbum subsistere, tum non esse coniunctas, sed antecedentes potius, quippe quibus remotis nihilominus effectum seu morbũ esse sit necesse: ut si phlegmone marasmum faciat, aut Oedema ἀτροφίαν, qui morbi à causa, qua sunt generati, absolutam quandam & separatam habent essentiam. Sed Methodici sic disputant: Si in humoribus inesset uis causæ, qua Morbi dicũtur esse, tum profectò quàm primùm uacuare liceret illos, uacuatisq; mox liberari aliquem morbo contingeret.

Methodicorum rationes, quibus freti morborũ causas cõiunctas negant.

geret. Sed pleriq; morbi longo tempore durãt, tametsi initio facta sit uacuatio multa. Ergo humores causa non sunt morborum cõiuncta, nec aliqua ratio illorũ habenda in curationib. tantumq; ad communitates & φαινόμενα aduertendus est animus: nec latentium causarum, in morbis curandis, momentum aliquod erit: siquidem nullæ sunt causæ, & ipsi per se duntaxat morbi cum suis symptomatibus appareãt. Respõdeamus nũc Thessalo, eadem opera puto nos satisfacturos quoq; Anonymo: quod uidelicet ambo sint in eadẽ hæresi, eodẽ respõso utrisq; occurrendũ. Verũ nõ est, quod dicũt, & tãquã cõcessum assumũt, quãlibet causam promptè uacuãdo tolli, sed morbos difficulter plerũque & ægrè propulsari. Tametsi plenitudo, in amplioribus et totius corporis uenis, facilimè missione sanguinis detrahitur: & hac ratione, plethoricam habentes hypothesin, morbi sine negotio curentur: secus tamen res comparata erit multitudine sanguinis, in angustos meatus impacto, quæ discutientibus medicamentis tardius inanitur, cuius dißipationem solutio sequitur phlegmones. Idem sentiendum de humoribus uitiosis, aut qualitate, aut quantitate corrumpentibus sanguinem. Nam quorum causa non magnopere deprauatus fuerit sanguis, in-

terdum simul omne uitium facile sit expurgare, & in integrum restituere sanguinem. Hanc uacuationem sæpe natura quoq; molitur, quā declarauit hoc Aphorismo Hippocrates, ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις. Item, ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάρροια ἰσχυρὴ ἐπιγένηται, λύει τὴν νοῦσον. Item, ὀφθαλμιῶντα ὑπὸ διαρροίης ληφθῆναι ἀγαθόν. Sed corruptum penitus sanguinem non posse morbo liberari, ipse Galenus autor est, qui perinde ut acetum aut uinum omnino acescens emendari negat posse, ut uini recuperet naturam: ita nec sanguinem penitus corruptum restitui posse censet. Quinetiam magnam διαφθορὰν seu corruptelam emendari multo labore, & longo tempore, detrahendo partem uitiosam, & sufficiendo integriorem. Nec morborum profectò causæ, in sanguine subitò possunt profligari, si magno uitio humorum affectus ipse debeat restitui in pristinum & natiuū statum. Valent hæc argumenta contra falsam opinionem Methodicorum, qui nullo respectu causæ morbos curari dicunt. Hippocrates autem & Galenus paßim causas præcipiunt considerandas, & maximè coniunctas. In libro de optima secta Galenus istud accuratißimè demōstrat, ut mirari satis non poßim, quî factum

Contra Methodicos ualentes rationes.

sit

sit, ut contrariam sententiam Galeno affingeret aduersarius, quum tamen nusquã dicat morborum nullam esse causam coniunctam, præter hanc quam Herophilij introduxerunt, de qua aliàs diximus. An non plurimis in locis Methodi, docet præincipientem nihil per se indicare? Antecedentem, indicare præseruationem seu προφυλακὴν, non curationem? Coniunctam uerò causam indicare remedia, quemadmodum etiam morbus simpliciter, cùm est sine causa illa, solet indicare, quæ debeãt in cura adhiberi, contraria nimirum, quæ nõ semper affectibus, sed causis aliquando affectuum adhibeantur. Quanquam subinde curationem ad affectum dicit accommodari, ut præuisionẽ ad causam antecedentem, ut causæ coniunctæ in morbis nullam uideatur habere rationem in Methodo, ἴασιν seu θεραπείαν, inquiens, pertinere ad morbum, sed προφυλακὴν ad causam morbi antecedentem: quæ duo, præcipua Medici sunt opera. Cæterum causarum antecedentium submotione, & præuisis ijs tum demum occurrit morbis Medicus, & plurimos factos certè curare nõ potest, nisi tollat antecedentem causam, qua uel crescere, uel tẽpore et diuturnitate prorogari præsentem contingit morbum. His duobus scopis distinguit omnia facienda, ne quid

Galenus non negat continentẽ in morbis causam, sed negat antecedẽtes uim habere continentium.

Quare in methodo curationem adscribat semper morbo, & nõ causæ.

fiat ſcilicet contra naturam: & ſi quid factum ſit, tollatur medicamentis. Quòd ſi morbus omnino factum quiddam eſt, quomodo, inquies, cauſam habere poterit? quòd ſi nullam, ne coniunctam quidem habebit. Nam, autore Galeno, γιγνόμενα ſunt, non γεγονότα: quæ cauſam habent, ut ſuprà oſtendimus. Ex quo ſequitur, Methodicis rectè uideri, quādo dicunt morborum (qui ſunt omnes factum quiddam) nullam prorſus eſſe cauſam, ſiquidem coniuncta non ſit, quæ ſanè haud poterit eſſe, ſi duntaxat γεγονότος, & non item γιγνομένου rationem morbus habuerit. Reſpondemus, morbos ſine exceptione omnes (præter pathemata) reſpectu Antecedentium & præincipientiū cauſarū, in numero eſſe perfectorū et γεγονότων, ac ipſos per ſe, abſq; cauſis, ſubſiſtere: eisq; ſolis θεραπείαν tantùm, & non προφυλακὴν deberi. Quamobrem cùm eſſentia ſit, qua res eſſe, & non fieri dicatur, cauſæ à Galeno duæ conſtitutæ προκαταρκτικὸν ſcilicet, & προηγούμενον, quibus fiūt morbi, ſed non ſunt, pars nequaquam erunt eſſentiæ morbi, ut reſpectu illarum cauſarum rectè, ſecundum Galenū, quiſpiā dixerit morbos non habere cauſas cōiunctas. Et quanquā nulli morbi, quatenus ſunt γεγονὸς quiddā, cauſam habeant, nihilominus in ESSENTIA *ipſorū*

locum

Quibus ſcopis dirigatur Methodus curandi.

Obiectio.

Quo pacto morborū nulla ſit ſecundū Galenum cauſa coniuncta.

locum habet, ut sint nimirum & dicantur quidam simpliciter Facti, quidam uerò suæ essentiæ habeant ὁμόγονα seu συνεκτικὰ αἴτια, quibus nonnullarum rerum essentias & demonstrari & definiri diximus: quæ nimirum αἴτια, magnam quoq; facere indicationum differentiam, contra Methodicos probat Galenus noster. Et morbi quidem, hac causa compositi, non, nisi ratione huius causæ, curationem indicant, & quod propter causam indicare dicuntur (cùm sit nimirum causa hæc pars essentiæ ipsorum) id ipsis morbis indicari quodammodo, dicere nõ sit absurdũ. Ergo phlegmone, ratione suæ causæ, indicabit quibus remedijs sit profliganda. Sed intemperies calida sine materia, si uim habeat morbi, semetipsa, quo medicamento sit curanda, declarabit. Phlegmone, respectu causarum quibus nascebatur, est γεγονὸς, & factum quid simpliciter. Sed cùm sit quiddam habens ὁμόγονον αἴτιον, id est, intemperies sit calida, cum sanguine impacto iuncta, hac ratione fiẽs & γιγνόμενον quiddam, non autem ἁπλῶς ὄν, à Galeno, locis suprà cõmemoratis, appellatur. Quorum mentionem non fecit in Methodo, ut nimirum προφυλακτικὴν & ἴασιν seu θεραπείαν, homonymia uocabulorum non confunderet: cùm morbus non eodem modo γιγνόμενον quid-

Qua ratione dicantur etiam à Galeno morborũ quorundam causę continctæ.

Galenus diuidit morbos in eos qui simpliciter sunt, & eos qui cũ causa quadam subsistunt coniuncta.

dam sit respectu coniunctæ, quo est respectu causæ Antecedentis: quæ causa pars nequit esse γεγονότος, seu facti morbi. Ex quo par est intelligi, nihil indicare θεραπείαν, seu curationem, nisi morbum, qui ex necessitate nō est causa, sed effectus quidam, seu γεγονός. Verùm cùm sit duplex ratio morbi, quoad nimirū quidam simpliciter esse dicitur, & alij sint qui causis quibusdam sint compositi: prius genus, semetipso: posterius, respectu causæ suæ, curam indicabit. Ergo penes γεγονότα sic erit ἔνδειξις omnis, quemadmodum penes causas effectrices τῶν γεγονότων, προφυλακὴν esse dicimus. Θεραπείαν autem causis coniunctis, non per se, sed propter morbum, adscribimus: cùm per se, nibil indicet curationem, nisi morbus, sed medicamenta (quæ sunt contraria) aliàs morbi, aliàs uerò causæ coniunctæ morborum indicāt: quo tanquam ualidissimo argumento Galenus in libro de Optima secta, contra Methodicos disputans, ostendit, non cōmunitatibus, sed causis potius morborū coniunctis, indicari quid sit in curādo faciendū. Ex quo est euidens, eos qui in morbis causas cōiunctas negēt, nō Galenicos seu Dogmaticos, sed Methodicos potius appellandos: cuius causæ inficiationē alicubi Dioscorides quoq; ipsis exprobrat, quādo nimirū ex

ueneno creatos morbos, negant ratione causæ cõiunctæ indicare remedia: neq; enim uenena alicuius causæ rationẽ in curationibus posse habere, dicũt Methodici. Nõ antecedẽtis, quia antecedẽs morbo perfecto separetur, ut sunt labor, æstus, frigus. Sed uenena nõ hoc modo separari, quãobrẽ nõ esse Antecedẽtes. Proinde coniũctas simul quidẽ esse, simulq; augeri, minui, desinere morbos cũ ipsis. At ueneni uim plerũq; morbũ cõciliare, ut etiã si causam sustuleris, nihilominꝰ pestifera qualitas et διάθεσις maneat ut in rabidi canis morsu, inquiũt, est euidẽs. Quoniã ad solidas partes ꝑueniẽs qualitas ueneni, nullũ sinit locũ esse causæ cõiunctæ. Nulla enim erit amplius causa: qua sublata, ipsum quoq; morbũ tolli cõtingat, ut hac ratiõe causa cõiuncta dici uenenũ nõ poßit. At nos respondemus Methodicis, primùm ipsos causas nõ ritè diuisisse. Nam ratio, quã ipsi adscribũt Antecedẽti, cõgruit magis præincipienti. Deinde cõfirmatã uim & qualitatẽ ueneni in solidis, ultrò cõcedimus carere causa continente, & incurabilem esse affectum, qui sit hoc modo perfectus. Autore enim Galeno συμπληρωθείσης τῆς διαθέσεως, κἂν ἐκκινωθῇ τὰ ποιήσαντα τὴν διάθεσιν ὑγρὰ, πλέον οὐδὲν εἰς ὑγείας λόγον. At curabilis est (inquit) affectio, quando adhuc fit, & ue-

Discorides li. 6. cap. 34. cõtra Methodicos, probat, esse causam morborũ coniunctam.

Argumenta Methodicorum.

Responsum Dioscoridis.

& uenenum rationem habuerit coniunctæ causæ. Nũquam enim potest rationem habere Antecedentis morbum, nisi respectu confirmationis διαθέσεως, cùm quandocunq; fuerit in corpore (siquidem toto genere contra naturã est) in eo morbum, tanquam causa coniuncta, constituat: qua sublata, etiã fiens διάθεσις adhuc, συντόμως, ut scribit Galenus, ἀποκαθίσταται. Quò respicientes uenenum dicimus φθοροποιὸν, quatenus nimirum causæ uim habet cõiunctæ: quam, ut Dioscorides ait, principem facere curationis scopum oporteat. Et antequàm ad ima decumbant morbi, uarijs (inquit) modis est certandum, donec uis tota corporibus excutiatur. Coniunctam uerò causam ipso uocabulo φθοροποιοῦ significari, & rerum ipsa natura, & uocabuli ipsius compositio declarat. Tametsi uoculæ quoq; ipsi significationem causæ, falsa interpretatiõe, Methodici Sophistæ detrahũt. Neque enim ποιὸν significare aliquid, nempe uim effectricem in uocabulo φθοροποιοῦ, sed esse παρέλκον, & productionis causa additum: separatim, quod pertineat ad rem significatam, nihil significãs, ut si quis appelletur Μάρσιππος, nihil significat ἵππος, & in uocabulo ἀνακαλύπτειν, pars uoculæ, nempe ἐκκαλύπτειν, nihil significat. Nam uelare, omnino oppositũ significat ei

Voculam φθοροποιὸν methodici negant complecti significationem causæ.

cat ei

cat ei, quod significatur uoce Reuelare. Siquidem, autore Aristotele, non idem significat uox cum alio composita, & ipsa per se separatim posita. Idem quoq; usu uenit in nominibus infinitis. Nam infinitum nomen cùm sit, NON HOMO, pars huius nominis separatim nihil significabit: quoniam per se homo finitam rem significat, quæ subesse significationi infiniti nominis haud potest. Ex hoc numero φθοροποιὸν quoq; uoculam esse dicũt, morbũ duntaxat, & non item causam significantẽ. Respondet Dioscorides, se non inficias ire, quin in plerisq; uoculis partes ita sint comparatæ, sed istius generis uocem non esse φθοροποιὸν. Nam quod separatis uocibus significetur, idem utrisq; quoquè compositis significari, tanquam si diceres ποιητικὸν τῆς φθορᾶς, intelligi φθοροποιοῦν: ac perinde esse, si quis compositè dicat, παιδέχενδίψος, atque si diceret, παῦδα ἔχειν δίψος. Hæc ferè sunt quæ contra Methodicos differit Dioscorides, qui & ipse cùm sit dogmaticus, causæ cõtinentis in morbis habendam arbitratur rationem, ad hũc scribens modum. Qui uerò se dogmaticos profitẽtur, causam esse partim præparantẽ partim cõtinentem asserunt. Sed de his dictũ satis. Nunc porrò ex Anonymo quæro, utrũ Methodicus an dogmaticus dici malit? Si dogma-

ticus

Nominis partes separatim nihil significant.

Dioscorides assertor causæ continentis in morbis.

ticus esse uult, haud dubiè intelligit, canendam sibi palinodiam: & causam continentem, quam hactenus contendit esse nullam, reducendam postliminio sibi, et asserendam esse. Quòd si recuset facere, Thessali magis ipsum quàm Galeni sectatorem esse dicendum, quod hactenus me planißimis argumentis ostendisse confido. Quibus adnumerari deinceps uelit, ipsi optionem relinquo: aut se rectè sentire meliorib. rationibus doceat, quàm hactenus demonstrarit. Quæ restant deinceps Anonymi argumenta, uolumus persequi: tametsi plerisque iam satisfactum sit, ut amplius desiderari nihil posse existimem: quo minus nostra uera, ipsius autem falsa uideatur esse opinio.

Aliud. *Ingraßias affirmat sanguinem in tumore phlegmones impactum, esse causam, et eam coniunctam: quia diminuto, minuatur quoque phlegmone: & penitus discusso, tumor quoque desinat.*

Fol.269.

Anonymus occurrit Ingrassiæ responso Methodicorum.

Occurrit et Anonymus responso Methodicorum: Non enim si minuatur sanguis, ob id tumorem quoque subsidere. Quasi Ingraßias dicat, antecedentem phlegmones esse coniunctam ipsius causam, quò deflexerunt etiam Methodici, cùm refellerent coniunctam. Tale est argumentum Iuliani, quem in præsentia imitatur Anonymus. εἴπερ ἐν ὑγροῖς εἴη τὰ τῶν νόσων αἴτια, δυνατόν ἐστιν ἡμῖν ἐν τάχει κενοῦν αὐτὰ, μηδενὶ νοσήματι χρονίζειν ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ μὴν χρο-

νίζει

νίζει γε πολὺ, εἰ ἂν κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἱκανῶς ἐκκενώσαιμεν τὸ σῶμα. οὐκ ἄρα εἰσὶν ἐν ὑγροῖς τὰ αἴτια. Ergo & Anonymus Methodicus est, ad hũc scribens modum:

Sãguinis enim redũdantia tota etiã sublata, nihilominus tamen tumor phlegmoneus manet.

Suprà respondimus: tantùm hæc propono, ut ostendam Anonymum defecisse ad Thessalũ, relictis Galeni castris, in quibus uersabatur. Postea uerba interpretatur Galeni, quum scribens cõtra Iulianum dicit, uacuatione humorũ tolli non διαθέσεις, *sed* πάθη. *Sed* πάθη, *id est, morbos fientes, inquit, concedimus sublata causa, simul ipsos quoq; tolli. Galenus aliâs certè docet, non rarò effectus quoq; absolutos à Græcis appellari* πάθη. *Et in libro de Optima secta,* φλεγμονὴν *perfectã & putridã febrim, nominat* πάθη, *præsertim hoc nomine, quo illic* διαθέσεις *has considerat, respectu suæ coniunctæ causæ. Et in libro contra Iulianum, spasmum, tremorem, & similes affectus, ut* πάθη *nominet: nihilominus* γεγονὸς πάθος, *paulò superius appellat, & item* νόσους, *ac inferius etiam* διαθέσεις *nuncupat, sic scribens.* ἔνιοι γὰρ σὺν ταῖς κενώσεσι αὐτίκα πάντων ἀπαλλάττονται ὀχληρῶν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἴσασιν τὰς διαθέσεις αὐτῶν οἱ ἰατροὶ πάντες, ὅτ᾽ εἰ γινώσκουσι, εὐθέως διαγινώσκειν δύνανται.

Quare

Quare, ne à uocabulis quidem defensionis suæ præsidium aliquod Anonymus habere potest. Ergo demonstrauit Ingraßias, in morbis magnitudinis, ut in tumore, causam esse coniunctam. De gypseo humore respondeo, aut ipsum morbi in numero, aut morbi secundum magnitudinem aut figuram, esse coniunctã causam. Nam sine his situs contra naturam non habet appellationẽ morbi. Reliqua argumẽta sunt superiorib. similia, nec merẽtur cõfutationẽ. Tam multa absurda sæpe dicit, ut uix ipsum intelligam.

Fol. 250. Quid multa? inquit, non humore crasso & gypseo, sed tumore ab ipso facto submoto, magnitudo uitiata, & alia quæ hunc sequuntur symptomata tolluntur, & unà euanescunt.

Aliud.

Tumore (inquit) sublato, tanquam morbo, & non sublato humore gypseo, tolluntur magnitudo, & reliqua tumoris symptomata. Nesciebam magnitudinẽ esse symptoma tumoris. Hactenus semper putaui, tumorem esse speciem magnitudinis contra naturam, quæ sit morbus: & respectu humoris, tanquam genus quoddã. Quo pacto nunc genus tumoris factum sit ipsius symptoma, autore Anonymo, diuinare profectò non possum. Nec intelligo etiam, quomodo tumor poßit subsidere, & particula ad magnitudinem

gnitudinem redire naturalem, si gypseus aut crassus humor, nempe causa coniuncta non remoueatur. Illa profectò sunt ὑπὲρ ἡμᾶς λεγόμενα, & Oedipodem quendam cōiectorem desiderant, quæ in præsentia inuoluit uerbis aduersarius. Postea luxationem, Ingraßias dicit esse causam coniunctam figuræ tortuosæ cuiusdam membri. Cōstat luxationem esse morbum solutæ unitatis instrumenti. Potuisset hoc loco respondere Anonymus, nihil impedire quo minus alius morbus, alij, tanquā symptoma quoddam accidat, nec luxationē simpliciter esse causam morbi. Minimè uerò consentanea est huius argumenti solutio, quam affert. Nam luxationem fatetur esse morbum, sed figuram deprauatam esse reuera symptoma. Reuera symptoma est, in cuius definitione includitur morbus. Sed in prauitate figuræ definienda, quis unquā morbum includi, audiuit? ut uerbi gratia luxationem? Aut ubi Galenus speciem, aut genus morbi, uspiam in symptomatibus reuera collocauit? Ergo symptomata & morbos perpetuò confundit Anonymus, ut probare scilicet poßit nullam in morbis causam esse continentem. Figura (inquit) uitiata morbus minimè est, sed symptoma. Præter Anonymum hoc nemo dicit, alij morbum morbo dicunt posse accidere,

Aliud.

Morbo accidit, ut aliquādo sit symptoma, sed reuera nō est symptoma.

Fol. 276.

ſed morbum ſymptoma eſſe reuera nemo unquam dixit. De his qui ſic loquuntur, & confundunt morbū cum ſymptomate, ad hunc modum ſcribit Galenus in libro de Differen. morborum: τούτους μὲν οὖν μεμπτέον, οὐκ ἀναμένοντας τὸν ἔξωθεν ἔλεγχον, ἀλλ' αὐτοὺς ἑαυτοῖς περιπίπτοντας. *Quàm copioſè poßim illum hoc loco refellere, facilè intelligent, qui inter morbum & ſymptoma diſcrimen propoſitum à Galeno nouerunt, ſed nolo diutius demorari patientes lectores, ne ſæpius repetita, tandem faſtidium pariant. Sed tamen non poſſum quin exclamem, ut ille ait in Trinūmo, quum figuram uitiatam Anonymus morbum ſecundum Galenum eſſe negat. Metuo certè ne cauſa hæc continens ei cauſam & anſam præbeat euertendi omnia dogmata Galenica. Suprà oſtendimus, eum perperàm interpretari locum illum Galeni, qui ſit lib. 3. cap. 10. Methodi. Ingraßias rurſus ſcitè docet exemplis, in aſperitate tracheæ arteriæ, quæ ſit morbus, pro cauſa coniuncta poſſe aliquando ſiccitatem aßignari.* Galenus lib. de cauſis morborum. *Galenus aſperitatem ad genus conformationis pertinere docet, atq; adeò eſſe morbum, non ſymptoma. Anonymus irridens Ingraßiam, ſymptoma eſſe di-* Aliud. *cit, & non morbum. Siccitatem uerò eſſe morbum. Ego & Ingraßia cenſemus eſſe cauſam, & non*

& non morbum. Non enim ipsa per se primò lædit actionẽ, sed interuentu asperitatis, qui est morbus in διαπλάσει. Non enim omne quod efficit uitiosam διάπλασιν, ipsum quoq; morbũ esse oportet, siquidẽ per se non sit impediẽs alicuius actionis. At siccitatis huius nullum per se symptoma esse apparet, quare causa duntaxat erit, & non item morbus. Iterum Anonymus, quod per se causa est, morbũ appellat: & quod morbus, id per se symptoma esse pronunciat: id ipsum, quod in alijs reprehendit, perpetuò committens peccatum, & ferè semper (quod ipse exprobrat Ingraßiæ) neglecto causæ statu, interrogatus de cepis, respondet de allijs. De plethora deinde & affectibus plethoricam habentibus hypothesin. Item de lapide in uesica, altercantur ambo, sed his aliâs respondimus. Attamen non possum, quin syllogismum hunc dissoluam ei, quem perpetuò nobis tanquam Achillem opponit. Omne quod obstruit, est obstructio. Sed crassus humor obstruit. Ergo, crassus humor est obstructio. Sæpe fit, ut syllogismi terminos non ritè descriptos habeant, quos si per metalepsin interpretêre, falsitas syllogismi appareat. Etenim obstruere dicitur transitum & πάθος ipsum, nempe obstructio, & causa item πάθους, crassus

Aliud.

Obstruit obstructio sub ratione causæ (ut uulgo lo-

quuntur) formalis. Sed humor obstruit, sub ratione efficientis.

uidelicet humor. Si significetur medio termino, humor, maior scilicet propositio erit falsa. Sin uerò significetur πάθος, tum minor claudicabit. At si gemina significata usurpentur, tum quatuor terminis confectus erit syllogismus. Quare uitiosum constat esse hunc syllogismū. De hoc genere uitij, sic monet Aristoteles in Analyticis prioribus. πολλάκις δὲ διαψεύδεσθαι συμπεσεῖται, παρὰ τὸ μὴ καλῶς ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τὴν πρότασιν ὅρους. Sed aduersarius hæc puerilia non curat: quare quæ restant, persequamur. Ingraßias, & omnes docti, tumorem aliud esse dicunt, & aliud obstructionem. Nam tumor obstruit, id est, facit obstructionem: sed obstructio non facit obstructionem, alioqui ipsum sese quidpiam efficeret. Sed Anonymus quod facit, & id quod fit, idem esse pronunciat. Altercantur ambo deinceps de lana caprina. Ingraßias, phlegmones tumorem & obstructionem differre opinatur, & phlegmonen tumoris, tumorem causam obstructionis in ileo dicit esse. Anonymus phlegmonē & obstructionē idē dicit esse, ac non (quod æquius erat) morbū alterius morbi accidens esse fatetur: quod Galenus facit in libro de Differentijs morborum, ad hunc scribens modum. εἰ γὰρ ὁ χιτὼν τῶν ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος, εἰ τύχοι, φλεβὸς, ὁτιοῦν τοιοῦτον παθὼν ἐστεγνώθη

Aliud.

γνώθη τὸν πόρον, ἐξ οὗ μεταλαμβάνει τὸ αἷμα τὰ ἐν τοῖς σιμοῖς τοῦ ἥπατος ἀγγεῖα, δύο ἂν οὕτως εἴη νοσήματα, τό, τε τῆς φλεβὸς αὐτῆς ὃ πέπονθε, καὶ ἡ κατὰ τὸν πόρον ἔμφραξις. *Quis quafi albedinem & dulcedinem in faccaro idem dicit, nifi qui rerum difcrimina prædicamentorum generibus non poteft diftinguere? Non enim fi quæ fubiecto funt idem, propterea fimpliciter funt idem: ut fi phlegmone & obftructio funt in ileo, idcirco idē funt phlegmone & obftructio. Verūtamen omnibus, quæ in hac difputatiōe proponūtur, ijs hypothefes fuas tanquam Lydium lapidem admouet, quibus tamen magis ueritatem rationum adulterat, quàm ut eam fine errore detegat & explanet, quas millies repetens neceffe non eft: ut fubinde eas falfas effe doceam. Rurfus ad lapidem fuum redit, quem in uefica dicit effe ipfam obftructionē, fi obftruat, fretus hoc fyllogifmo. Obftructio obftruit. Lapis obftruit. Ergo lapis eft, obftructio. Nullus unquam toties in lapide uno offendit: quàm ille in lapide ueficæ. Syllogifmus ille facit pro Anonymo cōcludendo in fecunda figura ex ambabus affirmantibus. Hunc ei propter fuas hypothefes & prolegomena condonabimus. Et quid mirum, fi penes ipfum fit uictoria, cùm tam multa ex Galeno teftimonia proferre poßit, quibus probat*

πάθος, esse ipsam οὐσίαν?

Fol.294. Quapropter ubi (inquit) ad tãtam molẽ perueniunt humores, aut incrementa aliorũ corporum, ut iam meatum aliquem obstruant, non sunt nisi ipsa obstructio, & minimè obstructionis causa, quemadmodum erãt causæ, ubi totum meatum nondum occuparunt.

Methodici hoc dicunt. Sed Galeni sententia hæc non est, nõ est ergo ut hac in opinione Galenicum se glorietur esse Anonymus, quum perpetuò causam & effectum esse idem docet: quod unũ est ex ipsius axiomatibus admirãdis. Redolent reliqua, quæ deinceps sequuntur argumẽta, philosophiam: quam ipse à seipso, non ex Galeno uel Aristotele, didicit. Volumus etiã pulchram illam obiectionem Ingraßiæ soluere. Si, inquit, morbus est affectus permanẽs, sequitur, ut obstructio neq; morbus, neq; nõ morbus esse poßit. Non esse non morbum, partim per se constat, partim autoritate perspicuũ est Galeni. At non esse morbum, probatur hoc argumento, quo liquet, ipsam non esse permanẽtem sine causa. Morbus enim non est, quod non permanet remota causa. Ergo ut initio dictum fuit, neq; morbus erit, neq; non morbus, obstructio. Nos morbum & permanens quidam respondemus esse obstructionem ratione causæ antecedentis,

cedentis, respectu cuius ipsos per se permanere morbos affirmat Galenus: non autem respectu eius causæ, qua definitur essentia morborũ, quæ ὁμόγονος uel συνεκτικὴ appellatur, ut suprà millies est dictum. Hactenus & ipsis per se ueris rationibus, & argumentis opinioni Anonymi oppositis, & confutato errore, me satisfecisse huic disputationi arbitror. Reliquũ est, ut studiosos lectores horter & rogem, ut diligenter cognoscant controuersiam: & quid utrinq; dicatur & scribatur, ponderent: postea, quæ uerior sit sententia, iudicent. Ingenuè & cãdidè fateor, me nulla nec ambitione, nec pertinacia adductum, contra Anonymum scripsisse: sed partim defendẽdi ueri studio excitatum, partim laceßitum contumelijs: quibus non solùm me, sed alios etiam afficit, ad scribendum me contulisse: ne fortasse philosophiam existimet tam agrestem & infantem, quæ ueritati disputationis quoq; istius non posset succurrere. Ac meritò hominem illum philosophi omnes odisse debent, qui primùm præclarißimam philosophiæ scientiam contemptißimè traducit: quasi illi demum sint præstãtes medici, qui abstinuerint à philosophiæ studio: in quorum numero fuit etiam Thessalus. Deinde quum dicat, philosophos inanium rerum cogitatione occu-

pari, nihil potuit ab homine, qui uult uideri doctus, dici aut scribi absurdius. Faxit igitur Deus Opt. Max. *ut inani persuasione eruditionis relicta, tales homines, qualis est* Anonymus, *magis ad cultum ueræ philosophiæ, quàm contemptum se conferant, ut melius & rectius de grauibus cõtrouersiis disputare poßint: ac non cùm semetipsos, tum alios, prauis opinionibus imbuant.* Quid *autem optabilius tali homini posset contingere, quàm si* Pallas *ita ipsum alloqueretur, ut* Diomedem *affatur apud* Homerum, *sic inquiens,*

ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν
ὄφρ' εὖ γινώσκοις ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

FINIS.

EXCVDEBATVR ANNO
M. D. LVIII.

ἐκτικοῦ

stra-

Metho-

Obstructio

Respon-

FINIS.

SCHEGKIUS JACOBUS
DE CAUSA CONTINENTE
BASILEÆ 1558

ornatissimo viro domino Wolfgango
medicinarum Doct. clariss
domino suo amicissimo plurimumque
colendo DD (? dedit) Joan Rupertus
Shaitten

Jacobi Christmanni
Παντων μετρων αριστον.

